ROK III, Nr. 9.
Wrzesień
1929

POLONIA-ITALIA

ORGAN IZBY HANDLOWEJ POLSKO-ITALSKIEJ
ORGANO DELLA CAMERA DI COMMERCIO POLACCO-ITALIANA

ANNO III, N. 9.
Settembre
1929

Redakcja i Administracja:
Warszawa, Wierzbowa 11, tel. 202-15.
Izba Handlowa Polsko-Italska:
Warszawa, Wierzbowa 11, tel. 202-15

Redazione ed Amministrazione:
Varsavia, via Wierzbowa 11, tel. 202-15.
Camera di Commercio Polacco-Italiana:
Varsavia, via Wierzbowa 11, tel. 202-15.

WARUNKI PRENUMERATY:
Cały rok: zł. 40, pół roku: zł. 20, kwartalnie: zł. 10.
Numer pojedyńczy: zł. 4.
Konto P. K. O. 14.614.

ABBONAMENTI:
Un anno: L. 100, Sei mesi L. 50, tre mesi L. 25.
Un numero separato: L. 10.
Conto-Corrente: P. K. O. 14.614 (Cassa Postale di Risparmio)

Treść:

Sommario:

FASZYZM A ROZWÓJ KULTURALNY ROBOTNIKÓW

(FASCISMO E PROGRESSO CULTURALE DEI LAVORATORI).

Jedną z najbardziej charakterystycznych cech ruchu faszystowskiego — jest dążenie do zniwelowania różnic klasowych między kapitałem a pracą, do złagodzenia nierówności społecznych, do zacieśnienia stosunków między pracodawcami a pracownikami i oparcia ich na zrozumieniu wzajemnych interesów i potrzeb, oraz podniesienia ich dobrobytu i poziomu społecznego. Dążenia te znajdują wybitny wyraz w całem ustawodawstwie faszystowskiem i przedewszystkiem w Karcie Pracy, w której w imię ideji podniesienia potencjału narodowego oraz wzmożenia wytwórczości narodowej żąda się „solidarnego podporządkowania się przeciwnych interesów pracodawców i pracowników wyższym interesom wytwórczości". Do tego celu zmierza utworzenie zbiorowych umów pracy, trybunałów pracy, ingerencja państwa w stosunki, panujące w przedsiębiorstwach prywatnych, inspekcje sanitarne, biura pośrednictwa pracy, ubezpieczenia społeczne, i t. p., o czem wyżej była obszernie mowa.

Troską rządu faszystowskiego jest nietylko dobrobyt materjalny robotnika oraz obrona jego praw i interesów, lecz również podniesienie jego poziomu duchowego, jego rozwój kulturalny. Wyraża to Karta Pracy w art. 30 w sposób następujący:

„Wychowanie i wykształcenie, w pierwszym rzędzie zawodowe, jest obowiązkiem związków wobec jednostek, które reprezentują. W zamierzeniach tych winny się związki oprzeć na szkolnictwie poza pracą oraz innych przedsięwzięciach oświatowych".

Liga Narodów, jak wiadomo, w r. 1924 poleciła rządom poszczególnych krajów przedsięwziąć akcję wychowawczą wśród mas robotników, uważając ją za jedno z najdonioślejszych zadań czasów obecnych. Sprawa ta była przedmiotem obrad w owym roku na 4 Międzynarodowej Konferencji Pracy. Głównym referentem był przedstawiciel rządu italskiego, którego wniosek spotkał się z entuzjastyczną aprobatą całego Zgromadzenia. Odnośne zalecenia Konferencji zostały później ratyfikowane przez państwa, które w nim partycypowały.

Pierwszym krajem, który zalecenia te zrealizował w całej pełni, była Italja. Uczyniła to ona zresztą nie na skutek inicjatywy Ligi Narodów, lecz z własnego popędu, z własnego zrozumienia tej potrzeby. Idea ta znalazła szczególne zrozumienie u Mussoliniego, którego działalność całego życia związana była z ruchem mas robotniczych i który dlatego umiał należycie ocenić i odczuć potrzeby tych mas oraz donioslość realizacji zaleceń Konferencji.

Mussolini zrozumiał, iż wszelkie poczynania, mające na celu opiekę materjalną, zdrowotną, kulturalną i t. p. nad masami pracującemi, są najwyższym wyrazem zasady współpracy klas oraz należytej opieki społecznej, i że stanowią one obowiązek narodowy oraz jeden z najważniejszych środków, jakiemi państwo posługuje się w dążeniu do zapewnienia dobrobytu jednostkom, biorącym udział w procesie wytwórczości, a tem samem do harmonijnego rozwoju wszystkich sił Narodu.

Organizacja „Dopolavoro".

Instytucja, której celem miało być popieranie kulturalnych potrzeb robotnika, została powołana do życia na podstawie dekretu królewskiego z dnia 1 maja 1925 r. (Nr. 582) i otrzymała nazwę Opera Nazionale „Dopolavoro" (Instytucja Narodowa dla kulturalnych potrzeb robotnika w chwilach wolnych od zajęć). Jej zadaniem było budzenie świadomości dostojeństwa życia i zapewnienie jaknajszerszej opieki masom pracującym w zakresie kulturalnym, przywrócenie zdrowej atmosfery życia rodzinnego, zapobieganie występkom, kultywowanie skłonności towarzyskich w tych masach, doskonalenie w nich władz fizycznych i duchowych, budzenie szlachetnych instynktów, oraz wnoszenie w szarzyznę życia radości i światła.

W ten sposób, rozwój duchowy mas pracujących stał się obecnie jednym z głównych celów działalności rządu faszystowskiego, który w akcji swej wyszedł z założenia, iż życie pracownika winno dzielić się na godziny pracy dla chleba powszedniego i na godziny odpoczynku po pracy, w czasie których winna być mu dana możność doskonalenia swego umysłu i ducha.

Instytucje, wzgl. organizacje popierające rozwój kulturalny robotników w chwilach wolnych od zajęć, znane są również i w innych krajach. Ale organizacje te posiadają charakter prywatny i poswięcone są pewnym specjalnym celom (np. popieranie szkolnictwa, sportów lub godziwych rozrywek). Nigdzie jednak nie stworzono instytucji, którąby obejmowała całokształt potrzeb kulturalnych klasy robotniczej i posiadała charakter instytucji prawno - publicznej i ogólno - narodowej, jak to właśnie ma miejsce w Italji.

Poza wspomnianym wyżej dekretem z dn. 1 maja 1925 r. ze zmianami z dn. 8.V.1927 zostały wydane dekrety z dn. 25.X.1925 r. Nr. 1908, 9.VII.1926 r. Nr. 1271 i 12. V.1927 r. Nr. 743, powołujące do życia specjalne trzy organizacje dopolavorystów, które dotyczą personelu kolejowego, personelu pocztowo-telegraficznego oraz personelu, zatrudnionego w przedsiębiorstwach monopoli państwowych, o których będzie mowa w dalszym ciągu.

Na czele instytucji stoi komisarz nadzwyczajny, któremu podporządkowana jest Dyrekcja Główna, będąca jego organem wykonawczym.

Do zadań Dyrekcji Głównej należy:

1) układanie programów poszczególnych gałęzi działalności z zakresu Dopolavoro, popieranie akcji grup przynależnych za pomocą komisyj technicznych Centrali oraz organów kompetentnych;

2) popieranie działalności Oddziałów, zewnątrz istniejących;

3) ustanawianie regulaminów, normujących działalność organów centralnych oraz oddziałów;

4) interwencja u władz państwowych, komunalnych i t. p. w sprawach dopolavorystów:

5) inspekcja i kontrola towarzystw przynależnych;

6) propaganda prasowa, kinematograficzna, radjowa, odczytowa i t. p.;

7) udzielanie informacyj oraz zbieranie danych statystycznych;

8) organizowanie konkursów z nagrodami, udzielanie dyplomów z tytułu zasług;

9) organizacja wystaw i kongresów;

10) uzyskiwanie rabatów oraz wszelkich ułatwień dla członków indywidualnych i grup.

Od Dyrekcji Głównej są bezpośrednio zależne biura zarządu głównego, zajmujące się rachunkowością, układaniem budżetów oraz koordynowaniem poszczególnych czynności wewnętrznych. Poza tem do Zarządu należy opracowywanie nadzoru nad biurami, wydającemi karty członkowskie, pobierającemi składki oraz posiadającemi ewidencję wszystkich stowarzyszeń, zależnych od organizacji centralnej, a nadto zbieranie oraz opracowywanie statystyki, dotyczącej rozwoju organizacji. Od Dyrekcji Głównej zależne są dalej: **Inspektorat**, który kontroluje oraz dogląda działalności wszystkich organizacyj, nawewnątrz czynnych, oraz różne **komisje** (wychowania fizycznego, artystycznego, szkolne, opieki społecznej, propagandy i prasowa), które współdziałają z Dyrekcją Główną przy opracowywaniu programów organizacji, propagandy i t. p.

Organizacja regjonalna polega na istnieniu całej sieci organów prowincjonalnych (Dopolavoro prowincjonalne), pozostających pod kierownictwem sekretarza prowincjonalnego partji faszystowskiej, mającego do pomocy komitet dyrekcyjny oraz komisje techniczne. Do niego należy prowadzenie propagandy oraz wykonywanie kontroli. Za jego pośrednictwem organizowane są różne zawody, popisy sportowe, odczyty, rozdawnictwo materjału propagandowego, urządzanie pokazów filmowych i t. p. Terytorja prowincjonalne podzielone są na obwody, pozostające pod nadzorem komisarjatów obwodowych, kontrolujących stowarzyszenia lokalne i dopomagających do należytego rozwoju ich działalności.

W każdej prowincji istnieją ośrodki Dopolavoro lokalne, których celem jest dostarczanie robotnikom godziwych rozrywek i dopomaganie do ich rozwoju kulturalnego. Istnieją wreszcie organizacje Dopolavoro prywatne, utworzone przez robotnicze grupy sportowe, turystyczne, kulturalne lub artystyczne poszczególnych fabryk, jednakże pozostające w ścisłym związku z organizacją centralną Dopolavoro.

Przechodząc do omówienia zakresu działalności Organizacji Dopolavoro, pokrótce scharakteryzujemy zadania poszczególnych **wydziałów technicznych** Dyrekcji Głównej.

Wychowanie fizyczne.

Działalność Wydziału Wychowania Fizycznego objęta jest zakresem działalności Italskiej Federacji Wycieczek oraz Centralnej Komisji Sportowej. **Federacja**, będąc emanacją partji faszystowskiej, grupuje towarzystwa sportowe, alpinistów, wycieczek oraz grupy „dopolavorystów", pozostawiając tym ostatnim pełną autonomję w zakresie zarządu. Zadania Federacji polegają na udostępnieniu znajomości kraju oraz jego piękna, badaniu zagadnień związanych ze sprawą ekskursjonizmu, koordynowaniu akcji poszczególnych grup narodowych, regjonalnych i prowincjonalnych oraz załatwianiu sporów między towarzystwami w drodze polubownej. Dzięki interwencji Ministerstwa Korporacyj ma ona przyznany cały szereg ułatwień dla wycieczek zbiorowych.

Komisja Centralna Sportowa ma na celu ułatwianie oraz koordynowanie poczynań w zakresie sportu, zarówno wśród dopolavorystów, jak i ogólno narodowych. Należy do niej ok. 200.000 młodych ludzi, którzy zaprawiają się we wszelakich sportach.

Ekskursjonizm.

Obok sportów O. N. D. rozwija energiczną akcję w kierunku krzewienia zamiłowania do urządzania wycieczek. W tym zakresie szczególnie znaczne zasługi położyło Italskie Zrzeszenie Wycieczkowe (Federazione Italiana dell'Escurzionismo) i Centralna Komisja Gier i Sportów „Dopolavoro" (Kommisione Centrale dei Giuochi e degli Sports del Dopolavoro).

Akcja ta udostępniła nawet sferom najuboższym korzystanie ze zdrowych, pouczających rozrywek, budzących poczucie piękna przyrody i przywracających siły fizyczne i duchowe ich uczestnikom i zwłaszcza robotnikom, zatrudnionym w zakładach przemysłowych. Wycieczki te obejmują wspólne zwiedzanie fabryk i zakładów przemysłowych, podróże lądowe i morskie, przejażdżki statkami wzdłuż wybrzeży kraju, zwiedzanie miejscowości upamiętnionych w czasie wojny i t. p.

Akcja powyższa przyniosła niezmiernie pomyślne wyniki, których wyrazem jest rozwój sprawności fizycznej, zdolności orjentacyjnych, dokładne wyszkolenie techniczne, wzrost poczucia karności i solidarności, obudzenie się gorących uczuć patrjotycznych.

W roku 1928 zorganizowano 11.279 wycieczek, podróży i t. p. z udziałem pół miljona członków. W pierwszem półroczu r. b. ilość imprez wycieczkowych przewyższyła liczbę wycieczek z całego roku ubiegłego.

Dzięki życzliwemu stanowisku czynników rządowych, O. N. D. oraz Italskie Zrzeszenie Wycieczkowe uzyskały dla swych członków znaczne ulgi

i ułatwienia, z których na wymienienie zasługują ulgi następujące:

a) zniżka 50%-wa od biletów powrotnych 3 klasy na kolejach państwowych dla zbiorowych wycieczek, urządzanych od soboty do poniedziałku i złożonych przynajmniej z 5-ciu osób.

b) 30%-we zniżki kolejowe, niezależnie od klasy,

c) specjalne zniżki na kolejkach dojazdowych, w tramwajach i t. p.,

d) specjalne zniżki na statkach morskich i rzecznych,

e) bezpłatny wstęp do wszystkich muzeów, galerji i wykopalisk, podlegających Jeneralnej Dyrekcji Opieki nad Zabytkami Starożytności i Dziełami Sztuki,

f) zniżki w schroniskach Związku Alpinistów Trydenckich,

g) zniżki w 630 hotelach,

h) bezpłatne ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków.

Wychowanie artystyczne.

Wydział wychowania artystycznego obejmuje cztery sekcje: dramatyczną, muzyczną, kinematograficzną i radjofoniczną.

Sekcja dramatyczna zajmuje się organizowaniem stowarzyszeń miłośników scen, którym dostarcza potrzebnych rekwizytów oraz prowadzi teatralną akcję propagandową zapomocą nauczania, publikacyj, przedstawień, konkursów prowincjonalnych, regjonalnych i ogólnokrajowych i t. p.

W roku 1926 powołano do życia 113 stowarzyszeń miłośników sceny. Liczba ta w r. 1927 wzrosła do 460 i w roku 1928 do 1053. W tym ostatnim roku odbyło się 3000 przedstawień amatorskich.

Na szczególną uwagę zasługują trzy konkursy dramatyczne ogólnonarodowe, urządzone w Rzymie, Bolonji i Turynie z udziałem 132 stowarzyszeń dramatycznych oraz 42 konkursy prowincjonalne i 8 regjonalnych i międzyregjonalnych z udziałem przeszło 520 stowarzyszeń.

W r. b. O. N. D. zorganizowała t. zw. „WÓZ TESPISA", rodzaj wędrownego teatru, urządzonego na trzech samochodach ciężarowych, który objeżdżał wzdłuż i wszerz całą Italję. Tę niezwykle oryginalną imprezę zorganizowano w Rzymie, skąd „WÓZ TESPISA" wyruszył tryumfalnie, żegnany osobiście przez Mussoliniego, Turatti'ego oraz wyższych funkcjonarjuszy państwowych i przedstawicieli stronnictwa faszystowskiego. Odwiedził on Umbrję, Abruzzy oraz prowincję Puglie i następnie udał się do Kalabrji i na Sycylję, wszędzie entuzjastycznie przyjmowany i wszędzie pozostawiając jaknajlepsze wspomnienia.

Sekcja muzyczna posiada w organizacji centralnej Komisję Centralną oraz w organizacjach lokalnych 92 dyrektorów technicznych, w skład których wchodzą najwybitniejsze osobistości ze świata muzycznego. Z inicjatywy tej sekcji powstał w Rzymie eksperymentalny teatr liryczny „Dopolavoro", a nadto zorganizowano szereg konkursów śpiewaczych ogólno - narodowych, z których na szczególną uwagę zasługuje konkurs chórów i orkiestr z udziałem 10.500 osób, pod batutą Piotra Mascagni'ego, zaszczycony obecnością Il Duce, który wyraził się o nim w słowach pełnych entuzjazmu. Konkurs ten odbył się w r. 1928. Poza tem urządzono 28 koncertów chóralnych z towarzyszeniem orkiestr i z udziałem 7.800 osób.

Tejże sekcji zawdzięczają powstanie liczne związki miłośników muzyki i śpiewu chóralnego, których w r. 1926 było 135, w r. 1927 — 548 i w r. 1928 — 1859. Związki te urządziły ogółem około 3.700 koncertów.

Sekcja kinematograficzna również rozwija działalność niezmiernie ożywioną. Urządza ona przedstawienia kinematograficzne, konkursy, uzyskuje ułatwienia i zniżki dla członków i t. p. W r. 1928 zorganizowała ona przeszło 4 tys. pokazów filmowych i sfilmowała przeszło 20 tys. zawodów sportowych oraz różnych manifestacji „Dopolavoro". Urządzono konkurs na najlepsze i najmniej kosztowne aparaty filmowe oraz zawarto układ z instytutami Luce oraz Cinetea co do wypożyczania filmów.

Komisja radjofoniczna zajmuje się transmisją wykładów „Dopolavoro" za pomocą stacyj nadawczych w Rzymie, Medjolanie i Neapolu, uzyskuje dla członków „Dopolavoro" zniżki abonamentowe, ulgi w fabrykach przy zakupnie aparatów radjowych i t. p. Dzięki tej interwencji Ministerstwo Komunikacji urządza obecnie stałe wieczorowe transmisje odczytów na tematy ogólno-kształcące i specjalne.

Nauczanie.

W zakresie nauczania Dopolavoro rozwija odpowiednią działalność w dwuch kierunkach: 1) nauczania ogólnego, 2) nauczania zawodowego.

Nauczanie ogólne obejmuje kursy wieczorowe dla instruktorów ogólnych oraz uniwersytetów ludowych, kursy wieczorowe, przygotowujące do egzaminów osoby, pragnące uzyskać świadectwo z ukończenia nauk, kursy wieczorne stenografji, daktylografji i języków obcych, kursy dla analfabetów, zwiedzanie w niedzielę muzeów, galeryj obrazów i pomników, zakładów przemysłowych, portów, instalacyj kolejowych i hydroelektrycznych, zwiedzanie miast, 10-minutowe pogadanki przez radjo, odczyty z przezroczami i t. p. Dla zbadania poziomu zdolności literackich „Dopolavoro" urządzono konkurs na napisanie noweli w maju 1928 r., w którym wzięło udział przeszło 50 dopolavorystów. Z pośród nadesłanych utworów 6 zostało nagrodzonych i 14 wyróżnionych. Prace zostały opublikowane w wydawnictwie „Spighe" i znalazły licznych czytelników.

Dział nauczania zawodowego powierzony jest wydziałowi Dyrekcji, z którym współdziała inspekcja techniczna. Zadanie tej ostatniej polega na popieraniu szkół zawodowych wieczorowych i niedzielnych, celem udoskonalenia zdolności technicznych i zwiększenia wydajności pracy. Poza tem w Rzymie istnieje szkoła stolarstwa artystycznego, malowania na drze-

wie, które dzięki nowym metodom, stosowanym w tej sztuce dekoracyjnej, zdobywa sobie ogromny rozgłos.

W r. 1927 liczba instytucyj nauczania zawodowego, czynnych w ramach „Dopolavoro" wynosiła 157, w roku zaś 1928 liczba ta wzrosła do 341. W tymże roku urządzono 181 kursów, obejmujących wykłady i ćwiczenia praktyczne.

Należy jeszcze nadmienić, iż w r. 1926 O. N. D. liczyła 87 stowarzyszeń kulturalno - oświatowych, w r. 1927 liczba ich wzrosła do 730 i w r. 1928 do 1.778. W r. 1928 zorganizowano 1302 bibljoteki lokalne, zaopatrzone w łącznie 118 tys. tomów wszelakiej treści.

Opieka społeczna.

Obejmuje ona niezmiernie liczne urządzenia społeczne, odnoszące się do mieszkań, ogrodnictwa, odżywiania, hygieny i przezorności.

Jednem z ważniejszych zadań w tej dziedzinie „Dopolavoro" jest zachęcanie wielkich przedsiębiorstw do budowania tanich i zdrowych mieszkań robotniczych oraz miast - ogrodów. W tym celu organizowane są wystawy i konkursy, obejmujące urządzenia mieszkań, utrzymywanie domów z punktu widzenia hygienicznego i estetycznego i t. p. Celem propagandy ośrodków rodzinnych urządza się konkursy z nagrodami, oraz organizowane są poradnie techniczne. Naprzykład w Rzymie urządzono konkurs upiększania balkonów, tarasów i loggii. Propaganda zasad hygieny prowadzona jest za pomocą odczytów, filmów, przezroczy, dzienników, broszur, ulotek i t. p. Nietylko dotyczy ona hygieny w życiu prywatnem, lecz również hygieny pracy. Poza tem „Dopolavoro" udostępnia korzystanie z zakładów klimatycznych i zdrowotnych.

Celem ułatwienia realizacji zadań Wydziału, podzielono go ostatnio na 2 sekcje:

1) opieki społecznej, 2) opieki hygieniczno-sanitarnej.

Sekcja opieki społecznej ma na celu poprawę warunków życia z punktu widzenia gospodarczego i moralnego oraz ulżenia w wypadkach choroby, przez dostarczanie środków leczniczych, umożliwianie korzystania z miejscowości klimatycznych i zdrowotnych, kąpieli morskich i t. p. Dalej jej zadaniem jest organizowanie kooperatyw spożywczych, tanich źródeł zakupu manufaktury, propaganda ubezpieczeń społecznych, zakładanie kas oszczędności i kredytowych i t. p.

Sekcja Opieki sanitarno - hygienicznej urządza odczyty z przezroczami, pogadanki naukowe, rozdaje broszury, dzienniki propagandowe, urządza poradnie lekarskie i t. p.

Wydział propagandy zajmuje się redagowaniem artykułów dla prasy krajowej i zagranicznej, wydaje biuletyny miesięczne i publikacje propagandowe, organizuje odczyty, zebrania propagandowe i t. p.

Wydział prasowy m. i. rozpowszechnia komunikaty, dotyczące O. N. D., pozostaje w stosunkach z dziennikami, wydaje własny tygodnik „Il Dopolavoro", organ oficjalny Dyrekcji Głównej.

W r. 1926 było czynnych 80 instytucyj opieki społecznej, w r. 1927 liczba ta wzrosła do 331 i w r. 1928 do 1.110. Instytucyj ubezpieczeniowych „Dopolavoro" liczyło w r. 1926 — 100, w r. 1927 — 1852 i w r. 1928 — 3700.

Należy jeszcze zauważyć, iż w r. 1928 O. N. D. zorganizowała:

1) W Medjolanie, Florencji i Neapolu międzyregjonalne konkursy na umeblowanie i urządzenie domów ludowych;

2) w Rzymie: Narodową wystawę firm nagrodzonych na wspomnianych konkursach (w których brały udział firmy italskie w ogólnej liczbie 600);

3) konkurs na racjonalną uprawę ogrodów warzywno - kwiatowo - owocowych i na najpiękniejsze dekoracje kwiatowe tarasów i balkonów;

4) zawarła umowę z Faszystowskiem Narodowem Zrzeszeniem Prywatnych Zakładów Leczniczych w sprawie przyznania członkom „Dopolavoro" zniżek kosztów pobytu i kuracji;

5) umowę z Faszystowskiem Narodowem Zrzeszeniem Zakładów Hydrotermoklimatycznych w sprawie przyznania podobnych zniżek członkom „Dopolavoro";

6) umowę z Faszystowskiem Narodowem Zrzeszeniem lekarzy w sprawie ich współpracy z O. N. D. w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy lekarskiej.

„Dopolavoro" dla kobiet.

Organizacja „Dopolavoro" dla kobiet rozwija się pod kierunkiem Sekretarjatu Faszystowskich Związków Kobiecych, działających w porozumieniu z Naczelną Dyrekcją O. N. D.

Nadzór nad odpowiedniemi organizacjami prowincjonalnemi został powierzony prowincjonalnym delegatkom Faszystowskich Związków Kobiecych oraz prowincjonalnym kierowniczkom „Dopolavoro" dla kobiet, wchodzącym z prawa w skład Dyrekcji oddziałów prowincjonalnych „Dopolavoro" wogóle.

Prowadzona przez O. N. D. nauka dla kobiet obejmuje praktyczne kursy szycia, krawieczczyzny, haftu, cerowania, prania, pielęgniarstwa, sztuki racjonalnego i estetycznego urządzenia domu, hygieny, pedagogji, księgowości domowej, ogrodnictwa, drobnego przemysłu domowego.

Ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków.

Od samego początku swej działalności O. N. D. gorliwie zajęła się sprawą ubezpieczeń swych członków od nieszczęśliwych wypadków, mogących zdarzyć się w czasie wycieczek, zawodów i t. p.

O. N. D. wydaje swym członkom bezpłatnie polisy ubezpieczeniowe, nie podwyższając z tego tytułu kwoty składki członkowskiej, wynoszącej zaledwie 5 lirów rocznie.

W r. 1928 liczba ubezpieczonych wynosiła:

1) dopolavorystów ubezpieczonych . . 174.782
2) „ „ od nieszczęśliwych wypadków 119
3) Liczba popisów, zawodów, wycieczek i t. p. 325
4) Liczba wypadków 105
5) Suma wypłaconych odszkodowań L. 10.964,45

Ponadto O. N. D. opracowała i wprowadziła w życie specjalną formę ubezpieczeń od wypadków, mogących mieć miejsce poza godzinami pracy i niezależnie od wykonywanego zawodu. Ubezpieczenie to pozostaje również w mocy na wypadek bezrobocia przymusowego.

Na wypadek śmierci ubezpieczonego rodzina otrzymuje zasiłek w kwocie lirów 5.000, zaś pracownikowi dotkniętemu bezwzględną utratą zdolności do pracy instytucja wypłaca L. 10.000.

Działalność na polu rolnictwa.

Na ostatnim Międzynarodowym Kongresie Rolniczym w Budapeszcie delegacja italska brała udział pod przewodnictwem prof. Beretta. Ogólne zainteresowanie obudziły wprowadzone z inicjatywy Il Duce zarządzenia w kierunku rozwoju rolnictwa i polepszenia warunków życia ludu wiejskiego w Italji.

Udział „Dopolavoro" w powyższym zakresie wyraził się w zakładaniu po wsiach: kursów wieczornych dla analfabetów, bibljotek wiejskich, urządzaniu łatwych a zajmujących pogadanek na temat pracy w kraju i najaktualniejszych poczynań i spraw społecznych, popularnych kursów hygieny, wskazówek wychowawczych dla matek, poradni uświadamiających lud w sprawach związanych z ich interesami, zakładania stowarzyszeń mandolinistów i stowarzyszeń miłośników sceny, rozwijających w duszy ludu italskiego wrodzone zamiłowanie do muzyki i teatru, kinematografów i radjo - aparatów, sekcyj sportowych, praktycznych wykładów rolniczych ze specjalnem uwzględnieniem najnowszych udoskonaleń technicznych, propagandy meljoracji terenów górzystych i t. p.

W ten sposób O. N. D. przyczyniła się w znacznej mierze do poparcia akcji Rządu Narodowego w kierunku zwalczania wychodźtwa ludności wiejskiej do miast i obudzenia w niej zamiłowania do pracy na roli, — jako do źródła dobrobytu i bogactwa.

„Dopolavoro" w przedsiębiorstwach państwowych i publicznych.

Jak już zaznaczyliśmy, równolegle z akcją O. N. D. i pod jego egidą zostały utworzone „Dopolavoro" we wszystkich przedsiębiorstwach państwowych, na kolejach, poczcie i telegrafie, w przedsiębiorstwach monopolowych i t. p. Program ich działalności jest naogół zbliżony do programu Centrali. Patronują tym organizacjom zainteresowane Ministerstwa i urzędy, a „Dopolavoro" w Ministerstwie Kolei posiada swoje własne wydawnictwo propagandowe p. t. „Il Ferroviere Fascista", poczta zaś — „Vita Posttele grafica". Ich głównemi organami są: Biuro Centralne oraz Komisja Techniczno - Administracyjna.

W końcu roku 1928 utworzono „Dopolavoro" dla pracowników Monopoli państwowych, pozostające pod nadzorem Ministerstwa Finansów. Centrala O. N. D. odgrywa w stosunku do nich jedynie rolę doradczą i w pewnej mierze z niemi współdziała.

Statystyka członków.

Liczba członków zapisanych wynosiła w pierwszych miesiącach b. r. 1.234.000 osób, ilość instytucyj „Dopolavoro" 10.000, nie licząc 2.100 organizacyj, rozrzuconych po gminach. W r. 1930 O. N. D. zamierza połączyć pod swoją egidą wszystkie stowarzyszenia, będące z nią w jakimkolwiek związku, oraz założyć nowe oddziały w najdalszych, najbardziej zaoadłych zakątkach kraju.

Środki „Dopolavoro" składają się z zasiłku w kwocie 400.000 lirów rocznie, przyznanego O. N. D. przez Ministerstwo Gospodarstwa Narodowego oraz kwotę w wysokości przeszło 1½% od sumy składek syndykalistycznych, przyznanej przez Ministerstwo Korporacyj.

Rezultaty działalności O. N. D.

Krąg działalności O. N. D. obejmuje robotników ze wszystkich dziedzin życia gospodarczego, zatrudnionych w rolnictwie, żegludze, portach, rybołóstwie i w przedsiębiorstwach prywatnych. Dzięki akcji O. N. D. niema dziś przedsiębiorstwa przemysłowego, w którem nie zorganizowanoby kursów nauczania zawodowego i ogólnego, w którem nie byłoby bibljoteki, czytelni, teatru, sali gimnastycznej lub boiska sportowego. Poszczególne przedsiębiorstwa wybudowały specjalne osiedla robotnicze, ogrody warzywne, restauracje, sklepy sprzedaży, kasy oszczędności itp. Współdziałanie ze strony przedsiębiorców niewątpliwie jest tym czynnikiem, który zbliża do siebie klasy pracodawców i pracowników i utrwala stosunki pokojowe, co właśnie stanowi jedną z głównych zasad Karty Pracy.

„Naród, powiedział Il Duce, jako kompleks sił politycznych i moralnych, nie może lekceważyć losów swej armji pracowniczej, ni wyodrębniać się od pracujących mas, gdyż zarówno w jego pośrednim, jak i bezpośrednim interesie leży wcielenie tych rzesz do swego organizmu i uczynienia zeń jeden z najważniejszych czynników swego rozwoju."

Słowa te znalazły najgłębsze zrozumienie w Narodzie italskim, a wymownym wyrazem tego zrozumienia jest wspaniały rozwój „Dopolavoro".

Dr. A. MENOTTI CORVI.

L'INDUSTRIA DEGLI ARTICOLI DI ABBIGLIAMENTO E ALCUNI RAMI COMPLEMENTARI

(PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY I NIEKTÓRE GAŁĘZIE POMOCNICZE).

Nel decennio 1918—28 si è verificato in Polonia uno spostamento nell'industria degli articoli di abbigliamento che è venuta adattandosi quantitativamente e qualitativamente al fabbisogno del mercato interno. Così l'importazione di essi ritenuta come inutile, andò notevolmente riducendosi, ma l'esportazione si è mantenuta entro limiti ristrettissimi. Le mutate condizioni di esistenza hanno necessariamente limitato in larga misura il volume di produzione dei piccoli lavoratori e dell'industria casalinga nei centri di Varsavia, Brzeziny, Lodź, ecc. non avendo essi potuto trovare sui territori delle exoccupazioni prussiane ed austriache che un compenso molto relativo alla perdita del mercato russo. Invece in altre provincie e città della Polonia e principalmente a Poznań, Bielsk, Skoczów, Cravovia, Tarnów e Leopoli—si verificò un reaele rifiorire dei vari rami di tale indusria. Sono state construite oltre dieci nuòve fabbriche e si sono riattivate, giá nel periodo dell'inflazione e successivamente nell'ultimo biennio, parecchie piccole fabbriche di calzature, di cupoli di cappelli e di cappelli finiti, rimaste chiuse nel periodo bellico e in quello della crisi seguita alla stabilizzazione monetaria. La struttura interna dei singoli rami di tale industria è molto varia. Il vero sistema meccanico è adottato finora quasi esclusivamente nella fabbricazione dei cupoli di cappelli.

In questi ultimi tempi la ditta „GOEPPERT" di Lodz si è organizzata secondo le piú moderne esigenze dell'Occidente Europeo e i suoi prodotti concorrono, con grande successo, con quelli delle ditte Borsalino, Hückel, ecc. Si trovano inoltre, per quasi tutti i rami di produzione degli articoli di abbigliamento, accanto a numerose imprese e ai laboratori a domicilio ancora in vita soltanto nella parte orientale del paese, fabbriche totalmente meccanizzate e anche imprese basate esclusivamente sulla lavorazione a mano e a domicilio (con la più diversa gradazione, da quelle occupanti parecchie centinaia di operai sino a quelle che occupano solo da tre a sette operai), e infine, imprese miste, cioè basate contemporaneamente sul primo e sul secondo sistema. Per quanto riguarda la confezione dei vestiti, degli articoli di biancheria, e delle scarpe di donna, il sistema della piccola industria a domicilio tende ad imporsi in avvenire per un periodo di tempo piuttosto lungo, data l'abbondante domanda di lavoro da parte dei piccoli lavoratori, dove la retribuzione è più bassa, più facile a superare il limite legale delle ore di lavoro, a sottrarsi alle imposte ecc. Per tali ragioni, anche nel ramo della produzione „en masse" di vestiti qualche fabbriche sorte dopoguerra, hanno sostituito nell'ultimo biennio al sistema meccanico, se non addiritura quello a mano a domicilio, almeno quello misto. Nella manifattura dei cappelli si nota, invece, il fenomeno inverso.

La confezione dei cappelli finiti, (i cupoli dei quali sono prodotti meccanicamente) eseguita finora, sempre a mano, principalmente da artigiani o da piccoli laboratori, si meccanizza rapidamente, oppure si trasforma in grande industria a sistema misto.

E già stata fondata una grande fabbrica meccanica di cappelli a Leopoli, a Varsavia, a Tarnów, e altrove numerose sono le imprese che vanno trasformandosi in un tipo medio; vengono aperte inoltre, in questi ultimi tempi, fabbriche meccaniche di ombrelli, prodotto, finora, della sola industria di lavorazione a mano o in genere di quella piccola, la quale tuttavia, lavorava, oltrechè per la vendita al minuto, o su ordinazione del compratore, anche per magazzini, contro ordinazione per rivendita. Quanto all'industria delle calzature da uomo, essa ha già superato, in genere, quella del sistema a mano, ma rimane tuttavia inferiore allorchè si tratti di calzature di lusso e di tipo corrente, richieste dalle classi agiate dei grandi centri urbani e non può concorrere con gli articoli a buon mercato, eseguiti dai calzolai delle piccole città provinciali, specie nelle parti orientali del Paese.

PRODUZIONE.

Tenendo presenti le condizioni strutturali piuttosto complicate in cui va svolgendosi tale industria in Polonia, non si possono certamente elaborare dati statistici esatti, nè sul volume di produzione, nè sull'importanza che essa effettivamente ha fra le altre industrie del Paese. I dati ufficiali appresso riportati, che si riferiscono esclusivamente ad imprese occupanti almeno 20 operai, e che non tengono conto di quelle, assai numerose, basate sul sistema di lavorazione a mano, valgono soltanto quali indici della dinamica di sviluppo, mentre le cifre effettive, concernenti le imprese meccaniche e quelle di lavorazione a mano, presentano, secondo i conoscitori pratici, un quantitativo due o tre volte superiore.

INDUSTRIA VESTIARIA.

Secondo i dati forniti dal riferitore statistico dell'Unione Centrale dell'Industria Mineraria, Commercio e Finanze polacche:

Secondo le notizie di statistica l'industria vestiaria occupava nel mese d' ottobre 1928 (ultima settimana) operai

1925	7512
1926	7394
1927	10385
1928	15595

Le cifre suesposte si riferiscono a 140 imprese. Secondo le stesse notizie, le fabbriche di calzature occupavano

		Operai	Ore di lavoro
Nell'ottobre	1927	1866	78541
25 fabbriche lavoranti			
nell'ottobre	1928	2304	105107

Non è compresa nelle cifre suesposte l'industria di maglieria (tessuti di maglieria e calze) che riguarda quella degli articoli d'abbigliamento solo dal punto di vista economico per quanto costituisca, tecnicamente parlando, un ramo dell'industria tessile, senza alcuna altra importanza per l'oggetto del nostro lavoro. Tuttavia occorre ricordare che essa occupa attualmente circa 25.000 operai in più di 10 fabbriche fra grandi e medie, nonchè, in numerosissime altre minori. E da notare il considerevole sviluppo, negli ultimi anni, della fabbricazione di calze. Il valore dell'importazione d'articoli di maglieria e di calze è di 10000 zloty — quello dell'esportazione è di circa un milione di zloty.

CONDIZIONI DI SVILUPPO PER LA PRODUZIONE.

Lo sviluppo dell'industria degli articoli d'abbigliamento in Polonia è attualmente ostacolato da notevoli difficoltà, di cui le principali sono: capacità finora insufficiente del mercato interno, principalmente per quegli articoli di lusso di alto prezzo, assicuranti guadagni d'una certa importanza; scarsità di mezzi finanziari, basso livello del commercio al minuto e l'inesistenza di quello all'ingrosso; esiguità dell'esportazione (la Polonia esporta solo i cupoli di cappelli e in questi ultimi tempi una certa quantità d'impermeabili e di calzature di lusso per signora); lotta di concorrenza interna, nella quale le imprese maggiori più solidali e di una certa importanza sono spesso vinte da quelle piccole, che non badano ai mezzi di lotta, e che, per essere gravate da tasse, imposte ed altri oneri sociali inferiori, hanno la possibilità di vendere i loro prodotti a prezzo basso, difetto di spirito di cooperazione ed eccessivo individualismo; convinzione erronea, diffusa fra gli acquirenti, della superiorità degli articoli importati dall'estero (la realtà prova tuttavia, che non sono attualmente da notare differenze qualitative fra la merce estera e quella polacca, a vantaggio di quest ultima; si sono ottenuti risultati pieniamente soddisfacenti al riguardo; concorrenza estera favorita sia dall'insufficienza) della protezione doganale (almeno per certi articoli) sia da premi di esportazione; p. es. l'Austria ha accordato nello scorso anno l'abbuono della tassa di scambio per le fasi anteriori della produzione che influiscono sul mercato con bassi prezzi e con facilitazioni di credito ai commercianti.

L'Unione dell'Industria dell abbigliamento (Związek Przemysłu Konfekcyjnego) è riuscita tuttavia a determinare una convenzione fra le fabbriche di calzature e fra quelle di bottoni in madreperla, per combattere il dannoso uso di vendere le merci contro cambiali a lungo termine.

Tale concorrenza è rafforzata, infine, dal ricordato preconcetto degli acquirenti, a sfavore dei prodotti nazionali. In realtà essa fornisce molto spesso merci di bella apparenza a prezzi vantaggiosi (come quelle di certe fabbriche di calzature della Cecoslovacchia) ma di qualità infima. E nel raffronto dei prezzi si tenga conto delle elevate tasse di scambio, che per essere obbligatorie gravano notevolmente sui bilanci delle industrie nazionali.

L'esportazione di articoli di abbigliamento potrebbe certamente prendere sviluppo, ma a ciò occorrono un'organizzazione ragionevole di capitali o almeno di crediti, e per il periodo iniziale, l' assistenza finanziaria dello Stato.

Nonostante le difficoltà esposte, i considerevoli danni e le perdite sofferte, durante la perinflazione delle cambiali non scontate degli acquirenti e nel corso dei valori e, infine nonostante perdite simili negli anni 1924 — 6, l'industria in parola è riuscita tuttavia, negli ultimi anni scorsi (con un rendimento notevolmente migliorato nel 1927, un poco diminuito nel 1928) a lottare con un successo sempre crescente contro l'invasione della merce estera. Questo è provato dalla diminuzione dell'importazione nel 1927 degli articoli d'abbigliamento (le calzature incluse e gli articoli di maglieria esclusi) da 49 milioni di franchi oro attualmente pari a circa 90 milioni di zloty nel 1924 e da 60 milioni di fr. oro (circa 105 milioni di zloty attuali) nel 1925 a 22 milioni di zloty.

Ma anche quest'ultimo volume d'importazione, benchè tanto ridotto, deve essere considerato come inutile (in confronto di quelli riportati dall'Europa centrale e occidentale) in vista della modicità dei prezzi degli articoli locali, modicità causata dall'animata concorrenza interna. Si nota d'altra parte, nonostante l'aumento, come abbiamo visto, tutt'altro che trascurabile, della produzione locale nel 1928, un rinnovato aumento — nel corso di 11 mesi—del valore dell'importazione (da 15.732 a 21.718 milioni di zloty). Questo fenomeno fu evidentemente causato dall'annullamento delle limitazioni poste all'importazione e dalle facilitazioni nuovamente concesse dall'estero (specie, per le calzature). Quindi spetta sempre alla politica economica e particolarmente a quella doganale e commerciale, il dovere di tenere ognora presente la necessità di risolvere definitivamente questo problema piuttosto complicato.

Passiamo ora ad un rapido esame dei singoli rami dell'industria degli articoli d'abbigliamento.

VESTITI

A Varsavia, Poznań, Cracovia, Bielsk, Tarnów e Leopoli esistono numerose fabbriche di vestiti da uomo, le quali occupano anche lavoranti a domicilio e producono merci di qualità media e superiore, assorbite dal mercato regionale. La meccanizzazione del sistema di lavorazione progredisce piuttosto lentamente.

Le fabbriche di Brzeziny, Ozorków, Tarnów e anche quelle di Varsavia, producono col sistema manuale che è adottato anche da grandi industrie, note-

voli quantità di vestiti a buon mercato. Le imprese minori fabbricano — anche esse a mano — piccole quantità di mantelli e di vestiti da donna di qualità media. Il valore netto della produzione varia da circa il 25 al 35% del valore lordo.

I vestiti si confezionano già attualmente per il 95% con prodotti semilavorati e con ausiliario locale. In questi ultimi tempi è da segnalare un notevolissimo sviluppo della fabbricazione all'ingrosso di soprabiti da uomo, impermeabili, (fatti con tessuti di cotone, con fodera cosidetta „bilrot" ingommata o impregnata). Da poco tempo questo articolo è divenuto d'esportazione e si colloca prevalentemente sui mercati di Finlandia e di Persia.

L'importazione di vestiti dall'estero, che comprende ora esclusivamente, speciali articoli di lusso (costosi soprabiti impermeabili, costumi sportivi, „pyjamas" di fantasia ecc) ammontava nel 1924 a 20 milioni di zloty, ed è andata in seguito sempre diminuendo (nel 1926 — 10 milioni, nel 1927 — 3 milioni di zloty, cifra che si è approssimativamente mantenuta negli 11 mesi del 1928).

L'esportazione era nel 1927 appena di 300 zloty e nel 1928 è rimasta allo stesso livello.

BIANCHERIA.

La produzione industriale ha per oggetto esclusivamente la biancheria da uomo, e particolarmente camicie e colli di qualità media e superiore. Esistono più di 10 fabbriche piuttosto piccole a Varsavia, Poznań, Bielsk, Cieszyn, Przemyśl e Leopoli. Anche questo ramo è finora poco meccanizzato. Le fabbriche in parola occupano spesso lavoranti a domicilio. Altre imprese grandi, medie e piccole, sono basate esclusivamente sul lavoro casalingo. In un solo quartiere di Varsavia (Nalewki) se ne trovano parecchie decine.

Il valore della produzione netta ammonta a circa 30 — 50% di quella lorda.

In questi ultimi anni vengono adoperati in misura sempre maggiore i prodotti semilavorati locali, attualmente circa per l'85% il che si deve attribuire sia allo sviluppo dell'industria tessile della città di Łódź, sia alle limitazioni recentemente poste all'importazione. La concorrenza estera rimane tuttavia sempre considerevolissima, e poichè la protezione doganale è tutt'altro che sufficiente, la lotta dell'industria nazionale contro di essa è notevolmente più difficile e meno efficace che nel ramo „vestiti". Ciò è provato dal fatto, che l'importazione della biancheria diminuita nel 1925, da 8½ milioni (1924) e 8¾ milioni (1925), a 3½ milioni di zloty, aumentò poi di nuovo, ammontando in 11 mesi del 1927 a 3.618 milioni e in 11 mesi del 1928 già a 4.920 milioni di zloty.

Quest'aumento dipende da un nuovo rafforzamento della concorrenza della Cecoslovacchia e dell'Austria. L'esportazione della biancheria è anche inferiore a quella dei vestiti. In questi ultimi tempi fu tentato con buon successo il mercato francese. Poche fabbriche di biancheria sono munite di lavanderie meccaniche.

La maggior parte delle fabbriche di Varsavia, tutte quelle di lavorazione a mano si giovano di una sola grande impresa speciale, giusta le esigenze del più recente progresso.

CAPPELLI.

Cappelli di feltro. — Sono da menzionare due grandi fabbriche nelle città di Lodź e di Skoczów; quest'ultima è stata fondata nel dopoguerra da una grande ditta cecoslovacca. L'una e l'altra fabbricano non solo cupoli di cappelli, ma anche cappelli finiti. Poichè i loro prodotti sono prevalentemente merce di lusso, le fabbriche in parola sono riuscite solo da poco tempo a sfruttare la propria capacità produttiva. L'importazione dall'estero, poco notevole, comprende esclusivamente articoli speciali. L'esportazione non esiste.

Cappelli di lana. Esistono 6 fabbriche di cupoli di cappelli (a Lodź, Czenstochowa, Białystok, presso Varsavia, a Biala Małopolska e a Myślenice). Alcune di queste confezionano cappelli finiti, in piccole quantità, ma si limitano generalmente alla fabbricazione di prodotti semilavorati che vendono poi a imprese o a lavoranti che li finiscono e li ornano, salvo li esportino all'estero. Quest'industria, trovandosi dal maggio 1925 protetta da alti dazi, è riuscita a sfruttare interamente la sua capatità produttiva, a completare e a modernizzare il sistema delle macchine e degli apparecchi, ed è riuscita a fronteggiare la concorrenza sia per la qualità che per il prezzo dei suoi prodotti. La forte concorrenza interna permette di mantenere i prezzi ad un livello piuttosto basso e vieta di profittare della protezione doganale per aumentarli a volontà.

Il valore netto della produzione dei cappelli di feltro e di lana è del 35 — 55% di quello lordo. Le materie greggie (tra le quali il feltro, in parte scelto e rifatto all'estero, torna in Polonia per rimportazione), sono prevalentemente di provenienza estera. Le materie coloranti, le fodere di cappelli e i nastri sono in gran parte fabriccati nel paese. Soltanto le cinghie di cuoio, prodotte specialmente nel Belgio, sono sempre importate. Per il fiorente svilupparsi di questo ramo d'industria, il valore dell'importazione (cappelli e berretti) diminuì da 13 milioni nel 1924 e da 9 milioni nel 1925 a 478.000 nel 1926 e a 1.290.000 di zloty nel 1927. Nei 10 mesi del 1928 si è notato un lieve aumento (1.591.000 di zloty) in relazione all'abolizione delle limitazioni sulla importazione, all'aumento della forza d'acquisto di cappelli lussuosi di feltro, nel mercato locale, e infine al ritorno della moda di cappelli per signora in paglia o con intrecciature a imitazione della paglia (i quali articoli non sono ancora fabbricati in Polonia), salvo i cappelli di paglia e di scorza, acquistati esclusivamente dalla gente di campagna. Il fabbisogno dei berretti è quasi totalmente coperto dall'industria manufatturiera locale, organizzata a base del sistema casalingo da imprese minori.

Le fabbriche dei cupoli di cappelli di lana hanno raggiunto un'esportazione piuttosto notevole dei loro

prodotti nell'Inghilterra, nell'America Settentrionale, nella Svizzera, nell'Austria nella Scandinavia e ultimamente anche in Francia, il cui valore d'esportazione era nel 1924 di 240.000 zloty, nel 1925 di 196.000, ed è salito poi nel 1926 a 1.499 milioni, nel 1927 a 1.214 milioni e nei primi 10 mesi del 1928 a 1.746 milioni di zloty.

CRAVATTE.

Le cravatte sono confezionate in molte fabbriche medie e in parecchie decine di piccole imprese, prevalentemente in Varsavia, con l'aiuto, in parte, del lavoro casalingo. E questa un'industria molto semplice. Il valore netto della produzione viene calcolato a meno (raramente a un pò più) del 10% di quello lordo.

I semifabbricati di seta pura e di seta mista provengono in prevalenza dall'estero; è da notare tuttavia in questi ultimi anni un notevole sviluppo (che certamente, ora ha raggiunto il 20%) della produzione rispettiva della città di Leopoli. Gli accessori sono prevalentemente di provenienza locale. L'importazione, come pure l'esportazione dei prodotti finiti è quasi nulla.

Invece vengono esportati in notevoli quantità coltri, coltrine, e tende da finestre, (prevalentemente nell'Estremo Oriente).

Nel 1927 il valore di quest'esportazione ammontava a 31.3 milioni di zloty.

Tuttavia nel 1928 fu notevole anche quello dell'importazione (21.8 milioni di zloty).

La fabbricazione di ghette, bretelle, busti, cinture, guanti di pelle, ecc. di poca importanza economica — avviene in piccole fabbriche che lavorano, oltrechè per rivendere, anche su ordinazioni di commercianti, impiegando da 10 a 20 operai permanenti e, in parte, anche casalinghi. L'importazione di questi prodotti, di per sè trascurabile, potrebbe essere, senza danno, ridotta a nulla. Vengono esportati (attualmente in quantità poco considerevoli) soltanto i guanti di pelle.

OMBRELLI

Da qualche anno esiste a Skoczów una nuova grande fabbrica di ombrelli, ombrellini da sole e bastoni. Esistono inoltre: una vecchia ditta a Bydgoszcz, che fabbrica prodotti elegantissimi, di ottime qualità, un'impresa del dopoguerra a Biała (Polonia Minore); una grande, e oltre dieci piccole industrie, che seguono il sistema di lavorazione a mano in Varsavia.

Del resto questa è una piccola industria che usa il sistema a mano, e soltanto a Leopoli; a Cracovia e Katovice esistono ancora un buon numero di laboratori maggiori, che lavorano per vendere ai commercianti. Il valore netto della produzione può calcolarsi a circa 25 — 35%. I semilavorati (tessuti speciali per la confezione di oggetti di migliori qualità, macchine da scanalature e, in parte, anche manichi di lusso e bastoni) sono finora prevalentemente importati dall'estero.

La produzione tessile del paese fornisce esclusivamente tessuti di qualità inferiore. La fabbrica di Skoczów ha tuttavia cominciato in questi ultimi tempi a fabbricare bastoni; si fabbricano anche già nel paese macchine comuni, ed è da sperare che presto vi si faciano anche macchine da tragoletto. L'industria in parola si è notevolmente sviluppata mercè la protezione doganale, vigente fin da maggio del 1925; il valore dell'importazione è disceso da circa 1 milione nel 1924 a 71.000 zloti nel 1927. Nel 1928 si è notata un'ulteriore diminuzione.

L'esportazione è quasi nulla.

CALZATURE.

Funzionano attualmente 25 fabbriche che producono circa 2½ milioni di paia di calzature, con macchine di tipo americano, sfruttando appena il 50 — 60% della loro capacità produttiva. Questo percentuale segna tuttavia un notevole progresso in confronto degli anni 1925 e 1926, allorchè le 16 fabbriche attive non ne sfruttavano più del 30 — 35%. Si tratta per la maggior parte di piccole imprese, la produzione delle quali varia da 100 a 500 paia al giorno. La produzione massima di molte di esse, le più grandi, non eccede le 1000 paia al giorno. Osserviamo che invece la produzione della Ditta „Bat" a Zlin (Cecoslovacchia) ammonta a 6.000 paia al giorno e quella della „Siegle" in Germania (impresa di media importanza) a 6.000 — 7.000 paia al giorno. Queste cifre chiaramente mostrano le difficoltà della concorrenza delle fabbriche polacche con quelle dell'estero. La produzione nostra che ha raggiunto il grado della tecnica mondiale, esclusione fatta dei costosi impianti per gomma elastica e che è in parte organizzata secondo i più recenti sistemi scientifici, comprende principalmente le calzature di pelle per uomo, tipo di calzature da città, quelle per bambini, quelle di feltro ed ora, in misura sempre maggiore, anche le cosìdette calzature popolari, fatte di tela e munite di suola di gomma. Questa specie di suola viene adoperata sempre di più (anche per le calzature di pelle) uso che porta notevole danno all'industria conciaria e al bilancio commerciale del paese.

I centri principali di calzaturifici meccanici si trovano a Varsavia, in Pomerania, (nelle città di Bydgoszcz, Grudziądz, Starogard), nella Polonia Maggiore (Poznań, Gniezno, Inowrocław), nell'Alta Slesia e a Cracovia. Quello di Leopoli attualmente non è in attività. La fabbricazione all'ingrosso di calzature da donna costituisce la specialità di numerose imprese in Varsavia, che si basano sulla lavorazione a mano e a domicilio ed occupano parecchie migliaia di operai. Queste fabbriche producono inoltre calzature dé lusso da donna, di broccato, di raso. Il consumo annuo delle calzature da città in Polonia è valutato attualmente a 15 milioni di paia. Esso è coperto in parte dai prodotti dell'industria meccanica nazionale (2½ milioni di paia), dell'industria a mano (circa 2 milioni) e dall'importazione (circa 2½ milioni di paia). Circa 10 milioni sono confezionati da artigiani. Secondo l'opinione degli specialisti questa percentuale supera

di molto quella notata nell'Europa Centrale e Occidentale. La produzione meccanica delle calzature, compresi gli articoli di lusso, da donna, è giunta ad una qualità di alta perfezione. Quanto ai prezzi, questi rimangono piuttosto bassi a causa della forte concorrenza interna ed estera e per la parziale insufficienza della produzione doganale.

Il valore netto della produzione meccanica delle calzature varia dal 35 al 45% di quello della produzione lorda. I cuoi da suola adoperati dall'industria meccanica sono di provenienza quasi esclusivamente locale. Il cuoio per tomaie viene finora importato dall'estero nella misura del 65% circa; si è tuttavia notato in questi ultimi anni un certo aumento nella partecipazione dell'industria conciaria locale. Le parti di finitura, come cartone speciale, cerchietti, uncinetti (salvo i cascami di cuoio per i tacchi) si debbono finora importare.

L'importazione di calzature finite diminuì da 37 milioni nel 1925 e da 31 milioni nel 1925 a 7 milioni di zloty nel 1926 - e poi di nuovo è aumentata nel 1927 fino a 12 milioni e per 11 mesi del 1928 fino a 13.470.000 di zloty.

Questa tendenza all'aumento si può spiegare con l'abolizione delle limitazioni doganali e con l'accresciuta grande concorrenza della potenza d'acquisto del mercato nazionale.

L'esportazione, che nel 1927 era di appena 268.000 zloti, salì nei primi 10 mesi del 1928 fino a 300.000 zloti.

Si deve tuttavia tener conto del fatto che l'esportazione. come del resto anche l'importazione, fu in parte influenzata nel 1928 da un rialzo dei prezzi dei prodotti, dipendenti da un aumento di quelli del cuoio. L'esportazione, per quanto finora sporadica, di calzature da donna fabbricate a Varsavia è prevalentemente diretta verso Parigi e Londra (e di là verso gli Stati Uniti). e presenta una buona possibilità di sviluppo per l'avvenire.

E da notare, da parecchi anni, una grande produzione di calzature di caucciù, (calosce per fango e per neve). La sola fabbrica fondata a Grudziadz nel 1924 occupa già attualmente parecchie migliaia di operai. L'importazione dall'estero si mantiene nondimeno in un livello piuttosto alto.

Merita di essere menzionato, nell'occasione, il notevole sviluppo dell'industria ausiliaria dei bottoni, atta a coprire l'intero fabbisogno del paese.

Essa è esclusivamente un'industria meccanica, sebbene divisa principalmente in una serie di piccole imprese, solo in parte in altre medie e grandi. Il valore della produzione dei bottoni di corozo, di madreperla, di galalite, di macchelite, di cemento, di osso, di corno, di legno, di „papier mâché", di latta (cioè di tutte le materie, conosciute, ad eccezione del filo e della tela), fu ultimamente valutato dall'Unione dell'Industria dell'abbigliamento per più di 20 mil. di zloti.

Gemelli: Ne esitono solo quattro piccole fabbriche, producenti merce a buon mercato; la produzione di migliori qualità è presa del tutto impossibile in seguito alla mancanza di un'opportuna differenziazione della tariffa doganale. Tale importazione dei bottoni e dei gemelli, ed è inutile, superava nel 1927 2 milioni di zloti. L'estero ci fornisce esclusivamente i bottoni di qualità, inferiore, e a buon mercato, di corozo, prevalentemente di provenienza italiana; e migliori qualità invece di fermagli, per la ragione sopra accennata. L'esportazione, benchè scarsa, tuttavia esiste; essa ammontava nel 1927 a 229.000 zloti.

Piuoli, chiodi di legno, zoccoli e forme di legno per calzature. Quanto ai piuoli abbiamo una sufficiente produzione locale, come pure per gli zoccoli di legno da calzature lavorate a mano

Circa 10 piccole fabbriche si rovinano a vicenda in una viva lotta di concorrenza, accresciuta da quella dei lavoranti a mano. I detti zoccoli per la fabbricazione meccanica delle calzature si debbono prevalentemente importare per mancanza di capitali (necessari ai lavori della lunga disseccazione del legno) e di mercati sufficienti per lo sbocco. Tali prodotti, importati per la maggior parte dalla Germania, sono spesso fabbricati col legno nazionale (betulla o carpine). E questo un fenomeno molto caratteristico ed eloquente che si deve notare anche in molti altri rami dell'industria, per ragioni simili.

Per evitare illusioni inutili, ricordiamo che, ad eccezione della nominata fabbrica di calzature di caucciù a Grudziądz, (essa occupa più di 2.000 operai), le altre fabbriche, anche le più grandi, occupano soltanto qualche centinaia d'operai, lavoranti in fabbrica o a domicilio, e che quindi l'accentramento dell'industria degli articoli d'abbigliamento rimane sempre scarso, ed è per certi rami di fabbricazione, come quelli delle calzature e dei cappelli, molto inferiore a quello segnalato nell'Europa Centrale.

DOTT. ROGER BATTAGLIA.

PRZEMYSŁ NAWOZÓW SZTUCZNYCH W ITALJI

(L'INDUSTRIA DEI CONCIMI ARTIFICIALI IN ITALIA)

Superfosfaty mineralne.

Rozwój przemysłu. Przed rozpoczęciem wytwarzania superfosfatów, jako nawóz dla ziemi ornej stosowano nietylko gnój, lecz również kości sproszkowane. W ciągu badań nad sposobami asymilowania się fosfatu z ziemią, wapnia, którego zawartości tkanka kostna zawdzięcza swe własności użyźniające, zaczęto dla otrzymania superfosfatu kostnego poddawać kości sproszkowane działaniu kwasu siarczanego. Wkrótce potem zastosowano to samo działanie do mielonych fosfatów mineralnych — i w ten sposób otrzymano superfosfat mineralny.

Z początku Italja wytwarzała superfosfaty kostne, a następnie, w drugiej połowie ubiegłego stulecia mineralne. Przemysł ten rozwinął się szybko i na szeroką skalę. Już w r. 1900 Italja posiadała ogółem 46 fabryk superfosfatów, z których 36, w północnej części półwyspu, nie licząc 4 fabryk, będących w budowie. Wytwórczość superfosfatów w Italji, obliczona na podstawie przemysłowego spożycia superfosfatów mineralnych, wynosiła w owym czasie 2.760 tys. kwintali rocznie. W 1910 r. były już czynne 82 fabryki superfosfatów, wytwarzające 8.600 tysięcy kwintali kwasu siarczanego — ogólna zaś produkcja superfosfatów wzrosła do 10 i pół miljona kwintali.

W pierwszych latach powojennych pewna ilość fabryk uległa zniszczeniu, niektóre zaś, znajdujące się na terenie operacyj wojennych, chwilowemu zamknięciu, co spowodowało spadek wytwórczości kwasu siarczanego do 7 i pół miljona kwintali; w okresie następnym sytuacja w tym przemyśle uległa znacznej poprawie. W roku 1922 funkcjonowały już 73 fabryki o ogólnej zdolności wytwórczej, wynoszącej ok. 10 miljonów kwint. kwasu siarczanego o 50 Bé.

W r. 1925 Italja liczyła 79 fabryk o ogólnej zdolności wytwórczej = 11.700 tys. kwintali kwasu siarczanego; rzeczywista zaś wytwórczość superfosfatów wynosiła przeszło 15 miljonów kwintali.

Stan obecny tego przemysłu zobrazowany jest w zestawieniu niżej przytoczonem:

	Ilość fabryk	Zdolność wytwórcza kwasu siarczanego (50 Bé) (Kwint.)	superfosfatów
W Italji Północnej	55	8.105.000	12.051.000
„ „ Środkowej	17	2.955.000	4.995.000
„ „ Południowej	5	1.090.000	1.584.000
Na wyspach	5	890.000	1.602.000
Ogółem	82	13.040.000	20.232.000

Zdolność wytwórcza kwasu siarczanego 50 Bé, przeznaczonego do fabrykacji superfosfatów wyraża się obecnie po potrąceniu ilości tegoż, służącej do innych celów (ok. 1.800 tys. kwintali) cyfrą ok. 11.240 tys. kwint., a więc wykazuje w stosunku do 1922 r. zwiększenie o 33.7 proc., w porównaniu zaś z 1925 r. — o 11,5 proc.

Fabryki italskie wytwarzają ponadto ok. 700 tys. kwintali kwasu drogą wzmożonej koncentracji (66 Bé zamiast 50 — 52) oraz 200 tys. kwintali „oleum".

Fabryki italskie przetwarzają surowce po większej części w postaci pirytów, wydobywanych z kopalni krajowych. Drogą spalania siarki wytwarzane są jedynie względnie nieznaczne ilości anhydrytu siarczanego, potrzebnego do fabrykacji kwasu siarczanego. — Popioły pirytów, otrzymywane w formie osadu są, jak wiadomo, spożytkowywane następnie przy procesie topienia po usunięciu siarki — co praktykuje się obecnie w coraz szerszym zakresie w specjalnym zakładzie zbudowanym w 1906 r. w Porto Marghera (prow. weneckiej).

Fabryki superfosfatów znajdują się w prowincjach następujących:

	Ilość fabryk	Zdolność wytwórcza (w Kwint.)
Piemont	15	2.790.000
Ligurja	1	90.000
Lombardja	14	2.169.000
Prow. Wenecji	15	4.365.000
Emilja	10	2.637.000
Toskanja	9	2.367.000
Marchje	3	1.314.000
Umbrja	2	576.000
Lacjum	2	360.000
Abruzzy i Molisa	1	378.000
Kampanja	2	612.000
Puglje	2	756.000
Kalabrja	1	216.000
Sycylja i Sardynja	5	1.602.000

Z pośród wymienionych fabryk największe — w liczbie 55 — i zaopatrzone w najlepsze urządzenia, tworzą odrębną grupę, wchodzącą w skład zjednoczonej organizacji przemysłowej.

Wytwórczość. Italja zajmuje trzecie miejsce w szeregu krajów, wytwarzających superfosfaty mineralne. W ciągu ostatnich dwu lat zanotowano jednak pewne, jakkolwiek nieznaczne, zmniejszenie się wytwórczości (w 1927 r. 13,5 miljonów, w 1928 — 12 miljonów kwint.). Tłumaczy to się z jednej strony zmniejszeniem się zapotrzebowania nawozów w rolnictwie, z drugiej zaś — ogólnym spadkiem wytwórczości światowej.

W następstwie tych okoliczności zmniejszył się również przywóz fosforytów, sprowadzanych przeważnie z Tunisu, Algeru, Marokko i Egiptu (w 1926 r. 9,2 miljony — w 1927 8,7 miljonów, w 1928 — 6,2 miljony kwint.).

Wytwórczość superfosfatu kostnego, która w 1926 r. wynosiła ok. 300 tys. kwintali, w 1927 r. spadła do 241.000 i w r. 1928 wzrosła do 250.000 kwint.

W r. 1927 wytworzono nadto 46 tys. kwintali fosfo-azotu (mieszaniny fosforytów i cjanamidu wapnia, poddanego działaniu kwasu siarczanego). W r. 1928 produkcja ta zmniejszyła się o 1000 kwint.

Obecnie fachowcy pracują nad sposobami bezpośredniego zużytkowywania fosforytów mielonych dla odpowiednich gatunków ziemi — a jednocześnie przemysł krajowy dąży do stosowania nowych rodzajów nawozów złożonych oraz do ułatwienia ich przewozu i spożycia nawet w prowincjach oddalonych od ośrodków wytwórczości. W tym właśnie celu przystąpiono do wytwarzania fosfatu amonu, zawierającego anhydryt fosforowy (fosfor czysty) w stosunku 50 proc. i azot w stosunku 20 proc. W praktyce 1 kwintal fosfo-amonu odpowiada 1-mu kwintalowi siarczanu amonu i 3,5 kwintalom superfosfatu. W związku z powyższem dzisiejsza wytwórczość italska opiera się na formułce następującej:

$$P_2 Q_5 : h = 2,5 : 1.$$

Produkcja superfosfatu amonjakalnego, wytworzonego w Italji w 1927 r. wyrażała się cyfrą 10.000 kwintali. Obecnie jest w budowie w Cotrone (Catargano — Kalabrja) pierwsza fabryka na szeroką skalę, o zdolności wytwórczej 200 tysięcy kwintali rocznie.

Spożycie. Spożycie superfosfatów w Italji, obliczone w 1913 r. na 10.750 tysięcy kwint. osiągnęło w 1926 r. maksymalną cyfrę 15.400 tys. kwintali, zaś w 1927 spadło ono do 12.180 tys. kwint.

Obecnie rolnictwo italskie posługuje się coraz znaczniejszemi ilościami nawozów fosforowych i według wszelkiego prawdopodobieństwa spożycie ich przekroczy wkrótce cyfrę maksymalną osiągniętą w 1926 r. Już cyfra ustalona dla 1928 r. — 13.120 tys. kwintali — wykazuje znaczny w tym kierunku postęp w porównaniu z rokiem poprzednim.

Północne prowincje Italji spożywają ok. 60 proc. wymienionej ilości, reszta zaś przypada niemal w równych częściach na Italję Środkową i Południową.

	1913	1924	1926	1928
	w kwintalach			
Italja Północna	7.810.000	8 185.000	9.096.000	7.610.000
» Środkowa	1.685.000	2.620.000	3.606.000	2.850.100
» Południowa i wyspy	1.255.000	1.895.000	2.698.000	2.659 900
Ogółem	10.750.000	12.700.000	15.400.000	13.120.000

Na uwagę zasługuje nieustanne i znaczne zwiększanie się spożycia superfosfatów w Italji Południowej, które w ostatnich czasach w porównaniu z 1913 r. — wykazało dwukrotne zwiększenie.

Spożycie żużli, pochodzących z defosforyzacji, bardzo już znaczne przed wojną (w 1913 r. 120 tys. kwint.), w okresie powojennym znacznie się zmniejszyło — co należy przypisać w pierwszej linji wzrostowi cen. W ostatnich czasach znowu zaczęło ono się wzmagać, wykazując w 1927 r. cyfrę 940 tys. i w 1928 — 1,050 tys. kwintali.

Wywóz. Świetny rozwój wytwórczości krajowej przyczynił się znacznie w okresie powojennym do zwiększenia wywozu superfosfatów italskich zagranicę. Maksymalną cyfrę osiągnął wywóz w 1926 r. W następnych latach zanotowano pewne zmniejszenie, spowodowane trudną chwilowo sytuacją nietylko na rynku italskim, lecz również na rynkach światowych wogóle.

Wywóz z Italji superfosfatów mineralnych i kostnych.

Kraje przywożące	1924		1926		1928	
	kwint.	lirów	kwint.	lirów	kwint.	lirów
Ogółem	203.820	5.739.072	515 010	16.604.057	235.600	6.740.955
Albanja	—	—	—	—	26.910	733.678
Austrja	115.640	?.072.115	102.680	2.928 371	—	—
Czechosłowacja	25.980	721.417	86.650	2.585.464	20.850	563.040
Jugosławja	36.840	1.127.989	66 550	1.979.729	6.220	101.730
Węgry	16.030	471.264	200.520	5.723.818	172 980	5.028.382

Najlepszym odbiorcą są Węgry, dokąd skierowano w 1928 r. 73 proc. ogólnego wywozu z Italji. Drugie miejsce zajmuje Albanja. Przywóz z Italji do Jugosławji zmniejszył się do minimum, do Austrji zaś ustał prawie zupełnie.

Jakkolwiek zdolność wytwórcza fabryk italskich wystarcza całkowicie na pokrycie zapotrzebowania krajowego, Italja przywozi znaczne ilości nawozów z zagranicy. W 1928 r. miało jednak miejsce pewne zmniejszenie się przywozu (364 tys. kwint. superfosfatów i 1.065 tys. kwint. żużli, otrzymanych przy defosforyzacji — podczas gdy w 1927 r. przywóz pierwszego produktu wynosił 519 tys., drugiego zaś — 999 tys. kwint.).

Nawozy azotowe.

Rozwój przemysłu. W dziedzinie nawozów azotowych Italja zajmuje jedno z pierwszych miejsc

wśród państw europejskich. W 1905 r. powstała w Piano d'Orte pierwsza fabryka cjanamidu wapnia, posiadająca patent Frank-Caro. Wraz z rozwojem wytwórczości przeprowadzać poczęto badania doświadczalne nad praktycznem zastosowaniem tego produktu w rolnictwie. W 1911 r. fabryka w Piano d'Orte, której wytwórczość osiągnęła już cyfrę 44 tys. kwint. przestała istnieć, natomiast została uruchomiona nowa fabryka w Collestate pod Terni i wkrótce potem 3 inne: w St. Marcel (Aosta), w Ascoli - Piceno i w Domodossoli (pod Novarą).

Niezależnie od cjanamidu wapnia Italja wytwarza, począwszy już od roku 1870, drobne ilości siarczanu amonu w postaci ubocznego produktu, otrzymywanego z gazu i torfowisk, później zaś — jako ubocznego produktu cjanamidu wapnia; wytwórczość ta była jednak zbyt mała, by mogła pokryć zapotrzebowanie krajowe rolnictwa (w 1911 r. 87.000 kwintali).

Przed wojną, italska wytwórczość nawozów azotowych obejmowała ok. 150 tys. kwint. cjanamidu wapnia i 135 tys. kwint. siarczanu amonu. Spożycie miejscowe przedstawiało się, jak następuje:

350	tys. kwint.	siarczanu amonu
150	„ „	cjanamidu wapnia
500	„ „	saletry
7	„ „	azotanu wapnia.

Z powyższego wynika, że spożycie wewnętrzne pokrywane było przez wytwórczość krajową zaledwie w 28 proc.; pozostałe 72 proc. zapotrzebowania pokrywano przywozem saletry chilijskiej.

Do tego czasu saletra chilijska stanowiła najważniejsze źródło wytwarzania azotu, a to z tego względu, iż produkcja azotu syntetyczna metodą cjanamidową i łuku Volty była niezmiernie ograniczona, i że nie mogła dla tego celu nawet wystarczyć produkcja amonjaku, otrzymywanego jako produkt uboczny.

W okresie powojennym sytuacja ta zmieniła się zasadniczo na korzyść przemysłu italskiego. Italscy technicy Casale i Hauser, przystosowując metodę Habera i Boscha do wymagań rolnictwa italskiego, znaleźli nowy sposób wytwarzania amonjaku syntetycznego, zużywając wyłącznie surowce krajowe, jako to: powietrze, wodę i energję elektryczną z wyłączeniem natomiast węgla, niezbędnie potrzebnego przy wytwarzaniu amonjaku metodą patentu niemieckiego. Inowacja ta przyczyniła się do znacznego rozwoju italskiego przemysłu nawozów azotowych, który obecnie nietylko pokrywa obecne i przewidywane na przyszłość zapotrzebowanie rynku krajowego, lecz ponadto zdolny jest zasilać dość znaczny wywóz zagranicę.

Wytwórczość. Italja wytwarza obecnie następujące produkty azotu: cjanamid wapnia, siarczan amonjaku, otrzymywany częściowo drogą stosowania dawnych metod destylacji węgla kopalnego, torfu, węgla drzewnego i cjanamidu wapnia, częściowo zaś — drogą nowej metody elektrolizy amonjaku syntetycznego — wreszcie amonjak syntetyczny, syntetyczny kwas azotowy i azotan amonu.

Niżej przytoczone dane, dotyczące zdolności wytwórczej oraz istotnej wytwórczości fabryk obecnie czynnych, dają wyraźny obraz italskiego przemysłu produktów azotowych w chwili obecnej.

Italskie fabryki cjanamidu wapnia.

Miejscowość	Rok założenia	Zdolność wytwórcza (w tonnach azotu)
Collestate (Terni)	1910	10.000
St. Marcel (Aosta)	1911	1.000
Narni (Terni)	1917	3.500
Ascoli Piceno	1919	2.000
Domodossola (Novara)	1920	3.500
Ogółem 5 fabryk o zdolności wytwórczej		20.000

Krajowa wytwórczość cjanamidu wapnia wyrażała się w r. 1921 cyfrą 214 tys. kwintali, w 1925 — 378 tys., wreszcie w 1928 osiągnęła 550 tys. kwintali.

Italskie fabryki amonjaku syntetycznego.

	rok założenia	Metoda	zdolność wytwórcza (w tonnach azotu)
Novara	1923	Fausera	4.000
Terni	„	Casale	1.000
Mas (Bellune)	1924	Fausera	1.000
Nera Montoro (Terni) . .	„	Casale	6 500
Meran (Bolzano)	1925	Fausera	14 000
Bussi (Pescara)	1926	Claude'a	1.500
Cotrone (Catanzaro) . .	1927	Fausera	10.000
Oschiri (Sassari)	„	„	3 000
Vado Ligure (Savona) .	„	Claude'a	3.000
Ogółem 9 fabryk o zdolności wytwórczej			44.000 ton azotu

Italska wytwórczość siarczanu amonu, która w r. 1921 wynosiła ok. 60.000 kwint., wzrosła w 1926 r. dziesięciokrotnie (do 610 tys. kwint.), w r. 1927 przekroczyła 900 tys. kwint. i w 1928 osiągnęła 1.200 kwintali.

Wytwórczość siarczanu amonu.

	Otrzymywany z:			Z roztworów:	
	cjanamidu wapnia	gazowni	pieców koksowych	amonjakalnych gazyfikacji torfu i węgla brunat.	amonjaku syntetycznego
	k w i n t a l i				
1923	42.150	41.200	21.500	9.000	—
1924	5.670	42.700	31.180	16.050	41.600
1925	—	61.300	29.600	37.150	162.650
1926	12.000	57.600	54.600	45.700	439.650
1927	—	54.350	63.600	29.600	771.850

Siarczan amonu wytwarzany jest ogółem w 54 fabrykach; w pięciu z pośród nich, wyrabiających azot syntetyczny, otrzymuje się ów produkt z amonjaku syntetycznego, w innych zaś — z cjanamidu wapnia, z destylacji i gazyfikacji węgla kamiennego, torfu i węgla brunatnego.

W r. 1928 wytworzono ponadto w fabrykach italskich 110 tys. kwintali azotanu amonjakalnego, 38 tys. kwint. azotanu wapnia i 28 tys. kwint. azotanu siarczano - amonowego.

Italska wytwórczość nawozów azotowych.

Rok	Cjanamid wapnia	Siarczan amonu	Azotan amonu	Azotan wapnia	Azotan siarcz. amonowy
	k w i n t a l i				
1923	452.000	44.000	—	—	—
1924	432.000	137.000	—	—	—
1925	378.000	290.000	9.000	—	—
1926	448.000	610.000	41.000	—	—
1927	388 000	919.000	72.000	14.000	18.000
1928	549.000	1.200.000	110.000	38.000	28.000

Z powyższego wynika, że ogólna wytwórczość różnych rodzajów nawozów azotowych wyrażała się w 1928 r. cyfrą ok. 35.000 ton.

W obecnej chwili Italja jest zdolna wytwarzać następujące ilości azotu:

metodą amonjaku syntetycznego . .	44.000 ton.
metodą cjanamidu	20.000 „
siarczanu amonowego jako produktu ubocznego	3.000 „
Ogółem . .	67.500 ton.

Spożycie. Spożycie nawozów azotowych wewnątrz kraju osiągnęło w 1927 r. ogólną cyfrę 1.977.700 kwintali = 34.907 ton, a mianowicie:

	Nawozy	% w porównaniu z r. 1913	Azot	% ogólnej wytwórczości nawozów
	kwintali		Tonny	
Saletry	385.000	77	5.967	17,10
Cjanamidu wapnia	623.300	416	9.661	27,68
Siarczanu amonu	814.000	253	16.687	47,80
Azotanu i siarko azotanu amonu	117.540	—	2.062	5,90
Azotanu wapnia	37.860	533	530	1,52
Ogółem	1.977.700	196	34.907	100,—

W porównaniu z r. 1913 ogólne spożycie zwiększyło się o 96 proc. Zwłaszcza wybitnie zwiększyło się spożycie azotanu wapnia i cjanamidu wapnia; natomiast zmniejszyło się, choć w nieznacznym stopniu, spożycie saletry.

Spożycie nawozów azotowych w Italji wyrażało się w 1927 r. cyfrą 2,14 kg. na hektar ziemi uprawnej (w 1913 r. — 1,14 kg.). Cyfra ta, choć względnie nieznaczna, zasługuje jednak na uwagę, jako krok wyraźnego postępu w rozpowszechnianiu się stosowania azotu w rolnictwie.

Wywóz. Rozwój italskiego przemysłu nawozów sztucznych zaznacza się w obecnej chwili zmniejszeniem się ich przywozu z zagranicy. Rozmiary wywozu nawozów azotowych w ostatniem trzechleciu zobrazowane są poniżej:

	1926 kwint.	1926 lirów	1927 kwint.	1927 lirów	1928 kwint.	1928 lirów
Saletra surowa (brunatna)	360	57.700	420	65.594	220	23.064
Cjanamid wapnia	120	15.500	70	6.960	90	11.770
Siarczan amonu	60	11.284	122.370	13.010.942	211.780	21.210.004
Azotan amonu	10	500	20	1.748	160	18.050
„ skażony . . . . „ wapnia	—	—	—	—	160	16.970

Na uwagę zasługuje wzrost w ostatnich dwuch latach wywozu zagranicę siarczanu amon., który w 1928 r. osiągnął cyfrę 212 tys. kwint. wartości przeszło 21 miljonów lirów (w 1926 — zaledwie 60 kwint.).

Poniższe dane odtwarzają rozmiary wywozu siarczanu amon. z podziałem na państwa przywożące:

Wywóz siarczanu amon. z Italji.

	1927 Kwint.	1927 Lirów	1928 Kwint.	1928 Lirów
W. Brytanja . .	6.430	715.250	—	—
Polska	—	—	60	6 860
Hiszpanja	96.120	10.178.554	210.720	21.082 755
Szwajcarja . . .	10	850	40	4.395
Japonja	19.700	2.100.000	—	—
Somalja	—	—	790	78.400
Trypolitanja . . Cyrenaika	110	16.288	170	37.594
Ogółem .	122.370	13.010.942	211,780	21.210.004

Wśród krajów przywożących pierwsze miejsce zajmuje Hiszpanja, do której przywóz w 1928 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł przeszło dwukrotnie.

Zmniejszenie się przywozu do Italji nawozów azotowych, odtwarza zestawienie następujące:

Siarczan amonu: w 1924 — 224.950 kwint.
„ 1928 — 144.000 „
Cjanamid wapnia: „ 1924 — 497.230 „
„ 1928 — 214.450 „

Natomiast przywóz saletry chilijskiej w dalszym ciągu jest dość znaczny (w 1928 r. 726.760 kwint.).

Nawozy potasowe.

Na 16 miljonów kwint. nawozów sztucznych, spożytych w Italji w 1928 r., zaledwie 600.000 kwint. przypada na sole potasowe (zwłaszcza z surowego chlorku potasu). Stanowiły one i stanowią dotychczas przedmiot znacznego przywozu z zagranicy.

Ostatnio są prowadzone badania nad możliwościami zmiany tego stanu rzeczy i robione są doświadczenia nad różnemi sposobami wytwarzania tych nawozów w kraju.

Do tego celu zmierza, między innemi, wynaleziona przez Blanc'a metoda spożytkowywania lencytów, znajdujących się na ziemi italskiej w niezmiernie obfitych ilościach. Wulkaniczne pokłady skał lencytowych w Italji Środkowej i Południowej zawierają ilości potasu nie mniejsze od znajdujących się w pokładach w Stessfurtie, w Niemczech, odznaczających się najobfitszemi zasobami potasu na kuli ziemskiej.

Zastygła lawa w Roccamonfina pod Neapolem dostarczyła w 1927 r. ok. 27 tys. ton skalnego kamienia lencytowego, z którego wydobyto w fabryce w Sassa Aurunca 68.885 kwint. lencytu ziarnistego, w którego skład wchodzą: 18% tlenku potasu (K_2 0), 22% Ql_2 05 i 55% Si 0_2 i znaczną część tego produktu zastosowano, w drobno sproszkowanej postaci, jako użyźniający nawóz potasowy, resztę zaś użyto dla fabrykacji ałunu, potasu, aluminjum, sody i krzemianu sody.

W fabrykach w Bussi (Pescara) i w Civita - Castellana (Viterbo) lencyty służą jako materjał dla wytwarzania chlorku potasu.

W Novarze buduje się obecnie fabryka, projektująca, między innemi, wydobywanie z lencytów aluminjum i soli potasowych — na podstawie najnowszych metod.

Zasługują ponadto na uwagę pomyślne wyniki doświadczeń według patentu Niccolo, posiadających charakter nawpół naukowy i nawpół przemysłowy, przeprowadzanych w kopalniach soli w Pisida (Bu - Kammash) w Trypolitanji, nad wydobywaniem z nich, oprócz siarczanu i chlorku manganu (magnésium) — również siarczanu potasu — przy posługiwaniu się wyłącznie działaniem ciepła słonecznego.

Italska wytwórczość nawozów potasowych zużywana jest niemal wyłącznie na pokrycie zapotrzebowania krajowego, wywozi się ilości b. drobne (w 1928 roku — 200 kwint.).

Organizacja przemysłowa.

Italscy wytwórcy nawozów sztucznych połączyli się w „Narodowe Zrzeszenie Fabrykantów sztucznych nawozów dla celów rolniczych" z siedzibą w Rzymie (Piazza Venezia 11), obejmujące ok. 55 fabryk i rozporządzające kapitałem w wysokości jednego miljarda stu miljonów lirów i zatrudniające przeszło 15.000 pracowników.

Organizacja ta posiada charakter wybitnie syndykalistyczny i służy celom zawodowym; ponadto bada ona zagadnienia gospodarcze, mające związek z przemysłem nawozów sztucznych i w szczególności z rozwojem ruchu koncentracyjnego, który rozpoczął się w tej gałęzi przemysłu chemicznego od pewnego czasu i wybitnie wzmógł się w ostatnich kilku latach.

I. N. E.
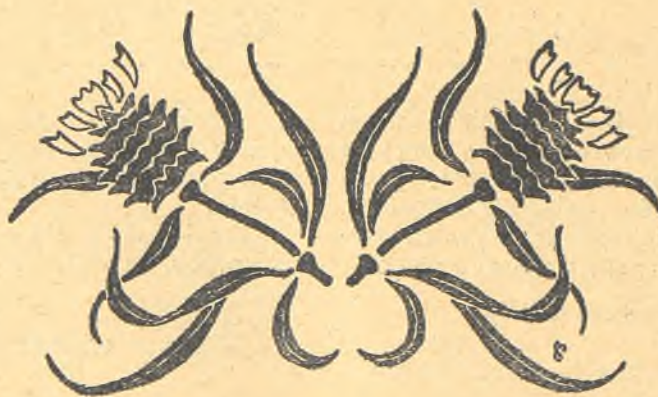
L'INDUSTRIA CONCIARIA IN POLONIA

(PRZEMYSŁ GARBARSKI W POLSCE).

SITUAZIONE NELL'ANTEGUERRA E DURANTE LA GUERRA.

L'industria conciaria in Polonia prima della guerra, si sviluppava principalmente nell'ex Regno del Congresso, ed in minor misura nella Posnania e nella Polonia Orientale; mentre la Polonia Minore non possedeva quasi tale inrustria, tranne piccoli stabilimenti con lavorazione a mano.

Il risorgimento della Polonia ha creato nuove condizioni di vita a quest'industria. Nell'anteguerra esistevano nell'ex Regno del Congresso 15 grandi fabbriche, con una lavorazione di circa 900.000 pelli pesanti da suola e 10 piccole fabbriche, lavoranti pelli leggiere di bestiame, di vitello, di cavallo e di montone. Inoltre vi era un gran numero di piccoli stabilimenti per la lavorazione di pelli leggiere di bestiame, di vitello, di cavallo, ecc. in quantità indefinibili. Nella Posnania e nella Polonia Orientale esistevano 11 grandi fabbriche, lavoranti circa 300.000 pelli di bestiame, pesanti e leggiere, poi alcune fabbriche minori e vari centri di artigiani. Mentre due serie fabbriche della Posnania avevano acquistato un'importanza europea, in gara con la concorrenza tedesca, invece le fabbriche della Polonia Orientale rimanevano sempre ad un livello molto inferiore. In seguito alla guerra mondiale, l'industria conciaria fu molto danneggiata dalle operazioni militari e dalla politica degli Stati occupatori nel Regno del Congresso, i quali, esportando materie prime, macchine, cinghie ecc, rovinavano in pari tempo le fabbriche.

Le operazioni militari nel territorio della Polonia Minore hanno distrutto l'80% dei laboratori esistenti. Minori danni subì la Grande Polonia. ove l'industria conciaria era del resto poco sviluppata (una grande fabbrica si trova in Gniezno e un'altra in Bydgoszcz).

STATO ATTUALE.

Secondo i dati raccolti dalla Commissione d'Inchiesta, nel 1927 erano in attività 1926 concerie. Fra queste, 969 stabilimenti usano lavorazione a mano, occupando ognuna da 1 a 5 operai; 142 stabilimenti occupano da 5 a 10 operai; 78 da 10 a 20; e soltanto 98 stabilimenti hanno un carattere di fabbriche maggiori, occupando più di 20 operai ciascuna.

Di imprese propriamente dette, organizzate secondo le esigenze della tecnica moderna, e producenti cuoi di prim ordine, se ne possono contare appena fino a 50.

CAPITALI.

La precisazione dell'ammontare dei capitali di fondazione è attualmente molto difficile, poichè non tutte le imprese hanno valorizzato i loro bilanci.

La quantità delle concerie in società per azioni è molto scarsa, e le loro azioni non sono quotate in alcuna borsa. Il capitale estero si tiene finora generalmente lontano da questo ramo, specie in considerazione del fatto che, in seguito alla concorrenza delle piccole concerie, di esistenza effimera ed a una politica doganale inadeguata, le basi di esistenza e di sviluppo di questo ramo in Polonia non sono abbastanza stabili.

PRODUZIONE.

Secondo i dati della Commissione d'Inchiesta, la produzione conciaria in Polonia, nel periodo tra il 1 novembre 1926 e il 1 novembre 1927, è stata di 24,3 milioni di kg., per un valore di 155,9 milioni di franchi oro. La capacità produttiva delle concerie già esistenti ammontava a 46 milioni di kg.

Dato però che le piccole concerie non hanno uno stabile ritmo di lavorazione, ma lavorano a grandi intervalli, è opportuno ridurre il volume di produzione a 20 milioni di kg., e il suo valore a 130 milioni di franchi oro.

Nel II semestre del 1928, secondo i dati dell'Associazione Polacca degli Industriali della Concia, erano in attività in Polonia circa 1000 concerie occupanti 4900 operai. Il valore approssimativo della loro produzione era di 360 milioni di zloti. Il volume di produzione nel 1928 è illustrato, per quanto concerne la qualità, dalla seguente tabella:

Specifica totale	Migliaia di pezzi	Valore in migliaia di zloti
Totale	4.773	361.910
Cuoi di vitello (al cromo) . . .	2.000	48.660
Suola	950	180.000
Cuoi di Russia	540	75.600
Pelli greggie	70	10.500
Pelli di cavallo	150	15 000
Pelli di capra	50	1.200
Pelli di montone	600	6.000
„Bucati" al cromo	80	5.280
Cuoi da cinghie	22	7.920
Tecnici	6	1.160
Pelli per guanti	250	3.000
Vernici	15	450

Da questa tabella risulta che la Polonia produce principalmente articoli di grande consumo. Infatti, sul valore totale di 361,9 milioni di zloti dei cuoi più costosi, la produzione di quelli di lusso è appena di 102 milioni. Nella nostra produzione complessiva, maggior importanza ha quella dei suoi da suola, di vitello, al cromo, di Russia, ecc.

COMMERCIO ESTERO.

Il Commercio estero in tale ramo è illustrato dalla seguente tabella:

DATI	IMPORTAZIONE 1927	IMPORTAZIONE 1928	ESPORTAZIONE 1927	ESPORTAZIONE 1928
	quintali		quintali	
Generale . . .	57.493	41.482	9.154	3.681
Cuoi a concia vegetale	5.693	3.543	126	63
Gli stessi, a concia minerale	963	791	17	24
	363	102	0	4
Pelli greggie al cromo e all'allume	602	526	3	7
	754	671	1	4
Cuoi verniciati di capra, di camoscio ecc. . .	1.947	2.037	12	13
	6.093	6 249	31	81
Cuoi per guanti	73	143	2	3
Cuoi per articoli di fantasia	1.910	2.107	8.801	3.463
Cuoi pesanti da suola	19.052	11.319	40	5
Cuoi da suola e da cinghie, in gropponi . . .	20.043	13.094	121	14
	migliaia di zloty			
Totale . . .	90.166	100.656	1.011	1.072
Cuoi a concia vegetale	7.674	7.580	275	182
Cuoi a concia minerale	3.168	2.216	50	90
	354	138	1	6
Pelli greggie conciate al cromo e all'allume . .	641	720	3	11
	839	1.026	1	6
Cuoi verniciati di capra, di camoscio ecc. . .	11.784	14.292	98	100
	29.464	39 918	154	470
Cuo per guanti	597	1.141	11	18
Cuoi per articoli di fantasia	5.592	7.619	257	166
Cuoi pesanti da suola	11 198	9.876	28	5
Cuoi da suola e da cinghie	18.855	11 730	133	18

Occorre notare che l'importazione delle pelli dure dall'estero va in genere diminuendo. Nel 1924 sono stati importati 324,7 mila pezzi; nel 1929: 306,3; nel 1926: 274,1; nel 1927: 129,4 e nel primo semestre 1928: 75,3. La diminuizione dell'importazione delle pelli dure si spiega con l'aumento della loro produzione (1924 — 600 mila, 1925 — 420 mila, nel 1926 — 720 mila, nel 1927 — 833 mila pezzi).

Conteporaneamente all'aumento della produzione di queste pelli cresce naturalmente l'importazione della materia prima pesante, necessaria alla produzione dei cuoi pesanti da suola. Della materia prima occorrente alla produzione di questi cuoi, la Polonia non possiede finora quantità sufficienti, e quindi importa rilevanti quantità di materie prime pesanti, particolarmente di quelle derivanti dal bestiame grosso, ed esporta principalmente materie prime leggiere.

Per quel che concerne i cuoi di vitello al cromo, tale produzione adopera la materia prima sia nazionale che estera. Contemporaneamente la Polonia esporta certe quantità di cuoi all'estero. Lo dimostra la seguente tabella:

	1924	1925	1926	1927	1928 I semestre
Cuoi conciati . .	1.500.000	85.000	1.200.000	2.288.000	—
Importazione . . .	1.300.000	700.000	120.000	322.000	70.000
Pelli greggie:					
Importazione . . .	33.400	100.000	260.000	322.000	177.300
Esportazione . . .	550.000	1.300.000	1.400.000	522.000	690.000

Nel campo della produzione dei cuoi da suola e al cromo, l'industria conciaria, dopo aver modernizzato il suo macchinario, ha considerevolmente aumentato la sua produzione, che ora quasi interamente copre il fabbisogno del Paese.

Pure nel ramo delle pelli di cavallo, trasformate in cosidetta merce di Amburgo ,il fabbisogno locale è quasi totalmente soddisfatto. Infine le pelli „blank" ed i cuoi di Russia coprono il fabbisogno interno.

Nel peggior modo si presenta la produzione dei cuoi di camoscio e di quelli vernicati. Tale industria esiste nel Paese, e questi cuoi sono interamente importati dall'estero. (Nel 1924: 499,7 mila kg.; nel 1925: 391,6; nel 1926: 481,2; nel 1927: 704,0; nel 1928: 828,6 kg.).

L'espansione in Polonia dell'industria conciaria estera è in primo luogo il risultato delle condizioni di sovraproduzione nell'Europa Centrale, e trova la sua giustificazione in una serie di elementi di superiorità di quest' industria su quella polacca, per quanto riguarda le condizioni e i costi di produzione. Specialmente importante fattore, che apre e facilita l'accesso delle merci estere al mercato polacco, è la concesione di lunghi e comodi crediti ai commercianti.

Inoltre, come abbiamo già osservato, tutta una serie di cuoi, e specialmente quelli di lusso, non sono prodotti dall'industria nazionale.

Un'oggetto particolare di considerevole importazione sono i cuoi teneri. Un grande aumento di importazione è segnato per i cuoi teneri di fantasia. Per i cuoi teneri l'aumento dell'importazione è segnalato

in massima parte dagli Stati Uniti, specie per i „chevreaux" e per i cuoi verniciati. Lo stesso si può dire per l'importazione dalla Francia.

Considerevoli quantità di „rind - box" (pelli di bue) e di „box calf" (pelli pesanti di vitello) sono fornite alla Polonia anche dall'Austria e dalla Cecoslovacchia. Tali pelli s' impiegano nella fabbricazione meccanica delle calzature, che basa la sua produzione, principalmente, sull'importazione di tomaie dall'estero.

CONSUMO.

Se si considera che la produzione di pelli e di cuoi in Polonia, secondo i calcoli della Commisione d'Inchiesta, ammontava nel 1926 a 16 milioni di kg.; l'importazione delle pelli finite a 6.223.300 kg.; l'esportazione delle pelli finite a 319.300 kg di pelli, abbiamo un consumo totale per il 1926 di 21.904 kg. di pell. Vediamo da ciò, che il consumo di pelli in Polonia, il qual paese conta 29 milioni di abbitanti, ammontave nel 1926 a quasi 9,79 kg. per abitante.

Nel 1927 la produzione giungeva a circa 24 milioni, cioè a 0,85 kg. per abitante. Da ciò appare che il consumo in Polonia è ben scarso (in Germania è di 2,03 per abitante).

Gli articoli che sono oggetto del consumo locale, consistono specialmente in pelli di bestiame, di concia vegetale, e cioè: pelli intere, mezze pelli, gropponi, fianchi e cervici, per suola, per calzature da campagna e da città, lavorati meccanicamente, gropponi per cinghie, cinghiette e cascami per finiture aggiunte da calzature, „blank" per prodotti da sellaio, cuoi di Russia, cuoi per tomaie di calzature da operai e contadini.

Generalmente in Polonia viene usata ogni qualità di cuoi, però in maggior numero cuoi da suola, gropponi, chevreaux e cuoi verniciati.

Costituiscono, in modo speciale, oggetto di importazione chevreax (pelli di capre) e pelli di fantasia. S'importano pure in una certa quantità tomaie per calzature ordinarie e la cosìdetta merce di Amburgo; poi le pelli di montone, i cuoi per mobili ecc.

I cuoi da pergamena sono impiegati prevalentemente per i cosidetti „rodali" da liturgia nella religione ebraica. Per la produzione di bauli, valigie, carrozzerie ecc, s'impiegano nel Paese specialmente pelli di bue e di cavallo, a concia vegetale.

I cascami di cuoio sono impiegati per cuoi da tacchi, ecc.

S. K.

NOTIZIARIO

Le stato economico della Polonia

(Stan gospodarczy Polski)

SPECIFICAZIONE	1928					1929								
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Produzione, migliaia tonnellate:														
Carbone	3,416	3,402	3,848	3,770	3,449	4,043	3,285	3,808	3,727	3,402	3,503	4,024	3,942	.
Ferro greggio	56,8	53,7	62,9	59,1	57,5	61,5	48,5	59,9	61,0	63,7	58,3	65,7	64,8	.
Acciaio	128,3	126,9	139,5	131.3	128,4	142,7	118,6	126,3	125,1	120,5	116,7	113,5	112,0	.
Zinco	13,7	13,2	13,8	13,9	14,7	14,6	12,4	13,8	14,4	13,1	13,9	14,6	14,6	.
Lavoro														
Occupati (migliaia)	799,7	800,7	829,3	823,6	791,6	752,9	737,2	748,0	778,5	796,6	798'0	783,7	787,9	.
Disoccupati (migliaia)	94,2	79,9	79,7	94,1	126,4	160,8	177,5	170,4	149,1	119,9	105,1	97,3	90,1	.
parziali%	9,5	11,9	12,6	5,7	7,4	6,1	10,7	11,7	17,5	23,5	16,0	14,4	13,1	.
Comunicazione														
Ferrovie, migliaia vagoni	17,1	17,1	21,1	21,1	17,4	15,0	12,7	15,3	16,9	15,5	17,0	18,2	17,1	18,1
Bastimenti, migliaia tonnellate.														
Danzica e Gdynia — entrati	462,2	445,0	454,5	419,8	417,0	418,4	111,9	202,3	505,5	528,0	523,2	550,7	549,0	.
Danzica e Gdynia — usciti	453,0	451,0	442,6	433,8	407,0	434,0	109,3	185,2	495,3	547,8	550,3	548,5	662,7	.
Commercio estero, mil. di zl. oro														
Esportazione totale	196,3	204,3	238,7	255.1	209,2	215,8	167.5	161,5	214,3	226,8	237,9	276,4	280,7	262,0
Prodotti agricoli	59,6	69,4	92,5	120,0	92,9	96,8	60,0	58,4	77,3	86.4	85,9	102,6	109,9	.
Carbone	36 3	33,1	38,7	20,1	29,1	30,5	28,0	23,4	29 2	28,5	30,8	38,1	39,8	35,5
Importazione totale	258,8	272,8	277,3	261.1	283,4	294,0	265,0	233,3	321,1	271,9	271,8	266,4	226,5	247,5
Tessili greggi	39,2	39,7	41,0	38,4	.	56,5	55,9	55,4	53,7	39,6	38,1	32,4	31,0	39,5
Saldo	—62,5	— 68,5	—38,6	—6,0	—29,2	—78.2	—97,4	—71,8	- 106,8	— 45,1	— 33,9	+ 10,0	+ 54 2	+ 14,5
Prezzi-Indici														
Ingrosso:														
Generale	118,7	118,1	118,4	118,4	118,4	116,0	117,1	117,3	116,5	113.0	112,8	113,2	112,7	111,3
Prodotti agricoli	124,0	123,6	123.5	122,8	122,8	117,1	120,5	119,5	117,8	109,9	110,0	111,1	110,0	107,0
Prodotti industriali	116,9	116,4	116,8	117,4	117,4	117,3	116,5	117,4	116,9	116,7	116,1	115,9	115,7	115,4
Costi della vita	122,1	122,1	123,2	125,2	125,0	124,5	127,7	124,6	125,1	125,1	123,2	123,4	122,6	122,8
Costi di alimenti	142,8	142,4	144,0	148,0	147,3	145,7	153,0	146,0	144,0	143,8	138,6	139,2	137,3	137,5
Credito														
Dollaro, indice	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8
Azioni, indice	23,16	23,18	21,81	21,94	21,58	19.67	18,92	17,70	16,88	16,59	16,01	17,35	16 46	16,02
Circolazione bancaria (milioni di zl.)	1 455	1 516	1 569	1 516	1 539	1 462	1 480	1 572	1 505	1 471	1 532	1,539	1,614	1,614
Bigl. di banca (milioni di zl.)	1 207	1 262	1 313	1 270	1 295	1 222	1 249	1 333	1 274	1 244	1 298	1,293	1,359	1.354
Monete divisionali (milioni di zl.)	248	254	256	246	244	240	231	239	231	227	234	143	255	260
Banca di Polonia														
Valute, milioni di zl. oro	1 285,9	1 296,6	1 290,4	1 311,6	1 335,5	1 307,1	1 320,1	1 282,2	1 200,6	1 164,3	1 147,9	1 155,9	1,177,3	1,184,1
Sconto, milioni di zl. oro	633,3	660,0	640,2	623,5	640.7	638,0	660,2	704,0	697,5	742,2	741,4	699,6	716,2	725,8
Banche per azioni														
Sconto (milioni di zl.)	422,2	429,9	436,5	441,4	433,6	429,8	442,9	449,5	448,3	445,0	446,3	451,4	453,2	.
Depositi: a termine (milioni di zl.)	160,3	166,7	160,2	163,7	163,3	158,2	169,9	182,5	181,5	196,8	198,2	202,4	207,4	.
a vista (milioni di zl.)	305,5	309,9	309,2	316,7	322,7	323,3	329,5	328.2	329,7	321,1	324,0	331,5	333,8	.
Casse di risparmio														
Depositi, milioni di zl.	220,1	226,9	228,9	234,6	240,3	250,5	258,4	268,1	273,8	281,9	289,5	296,9	302,3	.
Cooperative														
Depositi, milioni di zl.	33,7	34,0	34,3	35,3	36,2	38,3	40,0	41,6	42,1	42,2	42,4	43,6	44,8	.

INDUSTRIA E COMMERCIO

L'ESPORTAZIONE DEL CARBONE NEL MESE DI SETTEMBRE

(Wywóz węgla kamiennego z Polski we wrześniu 1929).

L'esportazione del carbone fossile dalla Polonia nel settembre 1929 si presentava secondo dati provvisori, come segue:

Paesi	Settembre 1926	1927	1928	agosto 1929	settembre 1929	Aumento (+) o diminuzione (—) in confronto del agosto
Paesi del Nord:						
Svezia	253	233	241	271	240	— 31
Norvegia	28	29	44	63	40	— 23
Danimarca	78	120	120	168	149	— 19
Finlandia	27	38	59	68	49	— 19
Lettonia	48	33	61	57	39	— 18
Lituania	8	8	18	6	4	— 2
Estonia	1	1	—	—	4	+ 4
Memel	2	4	7	7	8	— 2
Totale	445	466	550	640	530	— 10
Stati postbellici:						
Austria	198	284	260	306	432	+126
Ungheria	55	67	74	111	109	— 2
Cecoslovacchia	58	7	81	73	68	— 5
Totale	311	358	415	490	609	+119
Altri Paesi:						
Rumenia	22	17	28	12	10	— 2
Svizzera	22	12	16	10	10	—
Jugoslavia	28	49	35	32	15	— 17
Italia	58	99	53	54	48	— 6
Francia	26	10	40	74	60	— 14
Olanda	3	—	2	5	5	—
Belgio	—	8	8	—	—	—
Algeria	—	—	—	—	—	—
Germania	1	1	1	—	—	—
Inghilterra	762	—	—	—	—	—
Russia	119	—	5	—	—	—
Islandia	—	—	—	4	—	— 4
Brasile	—	—	—	9	20	+ 11
Tunisia	—	—	—	—	4	+ 4
Totale	1.041	196	189	200	172	— 28
Danzica	29	42	34	44	40	+ 11
Carbone per navi	210	18	70	52	29	— 45
Totale	1 988	1.072	1.245	1.429	1.736	— 53
Trasbordo del carbone nei porti						
di Danzica	312	390	551	528	499	— 29
„ Gdynia	36	92	156	242	234	— 8
altri	53	16	—	5	8	+ 3
Totale	401	498	707	775	741	— 4

Si è notata nel settembre in relazione con la diminuzione dei giorni di lavoro (25 contro 26) una diminuzione dell'esportazione del carbone fossile per 53 mila tonn. (cifra complessiva: 1.376 mila tonn.).

La diminuzione dell'esportazione si verificò nell'Alta Slesia (1.139 mila tonn., cioè 60 mila di meno in confronto alla cifra notata nell'agosto); mentre quella dei dintorni di Dąbrowa aumentò di 7 mila, giungendo, cioè, a 237 mila tonn. L'esportazione dalla provincia di Cracovia segnava non più di 1000 tonnellate.

Delle quantità sopramenzionate, 530 mila tonn., cioè con una differenza di 110 mila di fronte a quella notate nell'agosto, furono esportate sui mercati settentrionali; 609 mila (aumento di 119 mila tonn.) su quelli degli Stati postbellici; 188 mila tonn. (diminuzione di 61 mila), ivi compreso il carbone per le navi, in altri paesi; 49 mila (aumento di 9 mila tonn. in confronto al mese precedente) sul mercato della Città Libera di Danzica.

Il rapporto percentuale della partecipazione dei mercati suddetti all'esportazione complessiva del carbone polacco nel settembre, si presenta, in confronto ai due mesi precedenti, come segue:

Mercati	Luglio	Agosto	Settembre
settentrionali	54.95	48.69	38.52
Stati postbellici	26.68	32.48	44.26
Altri paesi	12.06	14 19	12.50
Danzica	2.48	2.69	3.56
Carbone per navi	3.83	1.95	1.16
Totale	100.00	100 00	100.00

SIDERURGIA E CARBONE IN POLONIA.

(Przemysł hutniczy i węglowy w Polsce).

Che la situazione economica della Polonia sia quanto mai buona e che tenda a progredire ed a diventare sempre più basata su solidi fondamenti, lo dimostra fra l'altro, l'aumento assai considerevole intervenuto nella produzione siderurgica del paese nei primi sette mesi di questo anno. Per rispetto allo stesso periodo dell'anno 1928, si hanno aumenti che vanno dal 7 per cento per gli alti forni, al 10,19 per gli acciai, mentre l'ammontare delle ordinazioni ha avuto un accrescimento del 120.68 per cento per rispetto al giugno. E'vero che gran parte di tale aumento devesi imputare alle ordinazioni governative, che si sono accresciute nientemeno che del 418,88 per cento, ma pure non bisogna dimenticare che le ordinazioni del commercio privato sono superiori a quelle precedenti del 97.03 per cento.

Tali cifre rivestono una importanza singolare in quanto molti profeti di sciagura, i quali si divertivano a ricamare maligne supposizioni sull'avvenire della Polonia, in modo particolare volevano sottintendere che il Paese non sarebbe mai riuscito ad organizzarsi dal punto di vista industriale, e tanto meno nel delicatissimo campo siderurgico.

Ma può ben dirsi che tutta la Polonia è animata da un nuovo fervore di vita economica e industriale se, mentre si cerca in ogni modo di stabilire una potente e salda organizzazione industriale, si tenta nel contempo di dare vita a intese economiche, le quali possano preparare nuove combinazioni.

Si ha notizia che una delegazione di proprietari di miniere inglesi si recherà prossimamente a Berlino per avere ivi interviste importanti con i capi dell'industria carbonifera polacca. La delegazione polacca è già pronta, e partirà fra qualche giorno appena per la capitale tedesca.

Per quanto appaia piuttosto difficile il poter prevedere che cosa verrà fuori da tali incontri, non sembra dubbio, almeno a quel che si può ricavare dalla stampa polacca, che si stia per preparare una intesa fra Inghilterra, Germania e Polonia relativamente al carbone.

L'avvenimento appare assai importante non solo sotto l'aspetto economico, ma anche dal punto di vista politico, in quanto che una intesa di tal genere potrebbe favorire quel ravvicinamento tedesco - polacco che non può non essere attivamente desiderato da quanti hanno a cuore la pace del mondo e ne scorgono i pericoli nel protrarsi di una situatuazione tesa fra Varsavia e Berlino.

Probabilmente è tale migliorata situazione generale che si traduce anche in un sicuro miglioramento del mercato monetario. Tale miglioramento si traduce in un ribasso della percentuale delle tratte protestate alla Banca di Polonia, che dal 5,81 per cento nel giugno scende al 5,37 per cento nel luglio.

MERCATO DEI PNEUMATICI IN POLONIA.

(Handel oponami i dętkami w Polsce).

L'industria polacca della gomma conta circa un decennio di vita, datando le sue origini solamente al 1920. Tale industria potè però segnare un forte sviluppo solamente con l'inizio della guerra doganale polacco-germanica, essendo stata la Germania il Paese che riforniva prevalentemente il mercato polacco.

La produzione di articoli di gomma in generale non raggiungeva nel 1924 le 700 tonnellate, mentre già nel 1925 essa salì a 1.200 tonn. Raddoppiata questa cifra per il 1926 (2.500 tonn.) il movimento ascendente si accentuò viepiù nel 1927 e nel 1928, anni nei quali raggiuse rispettivamente 7.000 e 12 500 tonn. Mentre nel 1924 detto ramo industriale occupava appena un migliaio di operai, esso da attualmente lavoro ad oltre 10.000 persone.

Un'altro indice del rapido sviluppo assunto dall'industria polacca della gomma è dato dall'importazione del caucciù greggio e di quello rigenerato, essendo tale paese completamente dipendente dall'estero per quanto riguarda la materia prima. Detti due prodotti vennero importati nel 1924 per 1.722 q.li, mentre nel 1928 il volume di detta importazione salì a ben 32.669 q.li.

L'industria polacca della gomma produce attualmente quasi tutte le qualità di articoli, avendo iniziato recentemente la „Pepege" Polski Przemysł Gumowy Tow. Akc., la più grande tra le industrie polacche del genere che da sola occupa più di 6.000 adetti nelle sue officine di Grudziądz, Varsavia e Wąbrzeźno, pure la produzione di pneumatici e camere d'aria per biciclette e automobili. Anche la „Wolbrom" di Wolbrom e la „Kauczuk" di Varsavia hanno iniziato la produzione di gomme per biciclette ed autoveicoli (camere d'aria).

La „Pepege" produce giornamente circa 2 000 gomme per biciclette e 2.000 camere d'aria.

Non esiste per ora una fabbricazione di copertoni per automobili, per quanto sia da prevedersi che anche tale articolo non tarderà a venir prodotto dagli stabilimenti polacchi.

Importazione.

L'importazione delle gomme per ruote di veicoli ha segnato durante l'ultimo triennio il seguente andamento:

	1926		1927		1928	
	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.
Gomme piene . . . Tot.	1.063	841	2.125	1,861	2,246	1.560
Principali provenienze :						
Italia	51		171		293	
Gran Bretagna	570		1.280		1.473	
Francia	203		378		223	
Austria	—		—		148	
Germania	105		81		—	

L'Italia ha pressochè sestuplicata la propria partecipazione all'importazione di gomme piene durante il triennio in esame.

La principale fornitrice è rimasta la Gran Bretagna che ha a sua volta quasi triplicato il suo contigente d'importazione.

	1926		1927		1928	
	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.
Copertoni da automobili . Tot.	2.438	2.587	6.563	7.893	14.350	17 196
Principali provenienze :						
Italia	—		—		935	
St. ti Uniti	336		2.051		6.819	
Francia	1.052		2.141		3.083	
Gran Bretagna	584		1.185		2.608	
Belgio	152		370		612	

Il nostro paese ha iniziato una penetrazione sul mercato polacco di copertoni di automobili solamente nel 1928, riuscendo tuttavia a superare il Belgio che già vi lavora da tre anni.

Fortissimi progressi ha conseguito la partecipazione degli Stati Uniti d'America che figurano al primo posto nel 1928, avendo conquistato in detto anno il primato detenuto antecedentemente dalla Francia, che ha pure migliorato sensibilmente la sua partecipazione (quasi triplicata in tre anni).

Pure in forte aumento sono le provenienze dalla Gran Bretagna il cui volume è quintuplicato di fronte al 1926 Meno importanti sono le provenienze belghe.

	1926		1927		1928	
	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.	Q. li —	Migl. Zl.
Copertoni altri . . . Tot.	1.023	1.330	2.477	3.177	4.147	4.846
Principali provenienze:						
Gran Bretagna	291		1.106		2.609	
Francia	469		781		1.156	
Belgio	—		—		180	
Austria	—		—		102	
Germania	139		197		—	

L'Italia non figura tra i maggiori fornitori di detto articolo.

Principale provenienza ne è la Gran Bretagna, seguita della Francia. Nell'ultimo anno si è iniziata la concorrenza belga ed austriaca, mentre quella germanica è scomparsa dal mercato.

	1926		1917		1928	
	Q.li —	Migl. Zl.	Q.li —	Migl. Zl.	Q.li —	Migl. Zl.
Camere d'aria Tot.	542	760	1.762	2.482	2.975	3.707
Principali proven :						
Italia . .	12		48		103	
Gran Bretagna	274		698		1.160	
Francia . .	188		554		847	
Stati Uniti .	29		249		514	
Belgio . .	—		—		184	

L'importazione di camere d'aria durante l'ultimo triennio risulta fortemente aumentata.

Di tale aumento si avvantaggiarono pure le provenienze italiane, benchè la nostra partecipazione sia ancora modesta.

Anche nell'importazione di tale articolo il primato è detenuto dalla Gran Bretagna, seguita dalla Francia. Un progresso assai rilevante hanno segnato le provenienze nord americane e nel 1928 ebbe inizio una partecipazione belga.

Consumo.

Il consumo delle gomme per automobili è abbastanza considerevole, avendo raggiunto l'anno scorso all'incirca i 150.000 pezzi. Tale articolo viene quasi totalmente importato dall'estero in tutte le dimensioni e in tutti i tipi. Per quanto concerne le gomme per biciclette, queste sono richieste principalmente nella misura 28/1%.

Concorrenza.

La produzione locale non presenta per ora una forte concorrenza, essendo limitata ancora a quantitativi minimi; essa potrà tuttavia divenire fra non molto una importante concorrente per le industrie importatrici. Le fabbriche locali, e tra queste principalmente la Pepege, hanno delle proprie filiali con annessi depositi nelle principali città, e precisamente a: Varsavia, Lodz, Poznan, Cracovia, Leopoli, Wilno, Bialystok e Baranowicze, nonchè rappresentanti in tutti i maggiori centri abitati.

La concorrenza germanica va sempre più scomparendo in seguito alle restrizioni doganali vigenti per l'importazione dei suoi articoli, viceversa gli Stati Uniti d'America, la Francia e l'Inghilterra, nonchè recentemente il Belgio e l'Austria, intensificano ogni anno di più le proprie vendite.

La competizione è attualmente specialmente accesa fra i prodotti della „Good Year & Rubber Co." della „United States Rubber Co.", della „Goodrich", e della „Fisk" (americane), della „Dunlop Rubber Co." (inglese), della „Bergougnan, Clermont" (francese), della „Englebert" (belga), della „Reithoffer's Soehne" e della „Semperit" (austriache).

Tutte queste case effettuano le proprie vendite per tramite di rappresen-

tanti ed alcune di esse, ad esempio la „Dunlop" e la „Good Year", mantengono pure dei depositi di merci.

Nella scelta dei rappresentanti sarà consigliabile nominare un rappresentante generale a Varsavia con l'obbligo di scegliere a sua volta dei subrappresentanti in tutti i principali centri della Polonia.

Indicazioni commerciali.

Le forniture di pneumatici si effettuano di solito in balle od in casse, e la spedizione dall'Italia avviene, in mancanza di regolari linee di navigazione con la città di Danzica o con il porto di Gdynia, a mezzo ferrovia.

Il pagamento si effettua verso accettazione cambiaria da tre a sei mesi. Per quanto tale concessione costituisca un importante fattore di concorrenza, è consigliabile agire con cautela avendosi dovuto deplorare anche recentemente una scarsa moralità commerciale, e pure in considerazione della situazione economico-finanziaria generale del Paese, fattori che hanno determinato la stessa industria locale a ristringere la concessione del credito.

Trattamento doganale.

Le gomme per autoveicoli sono soggette alla loro importazione in Polonia al seguente trattamento doganale:

Num. della T. D. polacca	Denominazione della merce	Dazio in zloty per 100 Kg.
88 p. 3	a) Copertoni per ruote ad eccezione di copertoni per automobili, aeroplani e motociclette:	
	I - pneumatici e camere d'aria d'ogni specie	234.—
	II - pieni . . . . . , ...	156.—
	b) Copertoni per automobili, aeroplani e motociclette:	
	I - pneumatici . . . . , .	175.50
	II - pieni	117.—

Per usufruire dei predetti dazi, che sono quelli convenzionali, è necessario che la merce sia accompagnata dal certificato di origine debitamente vistato dalle Autorità consolari polacche all'estero.

Nominativi di importatori.

Dietro richiesta degli interessati la Camera potrà fornire, con le riserve d'uso, una lista di importatori e rappresentanti dell'articolo in parola.

PRODUZIONE E COMMERCIO DEI CONCIMI CHIMICI IN POLONIA.

(Wytwórczość i handel nawozami sztucznemi w Polsce).

Produzione.

La produzione polacca dei concimi azotati è in continuo sviluppo, reso necessario dal crescente consumo locale di essi.

Esiste a Tarnów in costruzione una fabbrica di azoto sintetico che sfrutta il processo Fauser con una capacità produttiva di 20.000 tonn. e un'altra a Ladiska che lavora con lo stesso metodo ed ha una capacità produttiva di 3.500 tonn. Un progresso particolarmente accentuato ha segnato nel dopoguerra la produzione della *calciocianamide* salita da 51.026 tonn. nel 1924 a 143.499 tonn. nel 1927; aumentata è pure la produzione del *solfato ammonico* con 12.470 tonnellate nel 1913, 14.783 tonn. nel 1924, 22.842 tonn. nel 1927 e 35.000 tonn. nel 1928.

La parte più importante della produzione è data dallo stabilimento dell'Associazione per la fabbricazione di azoto di Chorzow.

Esportazione.

La Polonia esporta un certo quantitativo di *solfato ammonico* che nel biennio 1926 — 27 denota una diminuzione:

		1926	1927
Solfato ammonico:	Tot. migl. Zloty	5.527	4.559
	Tot. Tonn.	13.864	11.519
		(Tonnellate)	
Principali destinazioni:			
Spagna . . . : . . . . ,		9.834	8.366
Germania		1.736	1.567
Cecoslovacchia		2.080	1.222

Inoltre, si è registrata, nel periodo suddetto, una modesta esportazione di *cianamide* che nel 1927 figura con 2.377 tonn. per 684 migl. zloty, contro 7.327 tonn. e 1,9 mil. zloty nel 1926. La principale destinazione è data dal Belgio con 1.251 tonn. nel 1927, seguono la Francia con 913 tonnellate e l'Olanda con 213 tonn.

Importazione.

Il 1927 ha segnato, in seguito all'accresciuto consumo interno, un forte risveglio nell'approvvigionamento dall'importazione solamente per 237 tonn., dà nell'anno successivo ben 3.104 tonn. di cui 2.982 tonn. fornite dalla Germania.

La *calciocianamide,* assente all'importazione del 1926, registra nel 1927 un totale di 8.427 tonn. di cui 3.556 tonn. fornite dall'Italia, 3.406 tonn. dal Regno S. H. S., 645 tonn. dalla Rumenia e 580 tonn. dalla Svezia.

Trattamento doganale.

I concimi chimici azotati che interessano maggiormente la nostra produzione, pagano il seguente dazio:

Calciocianamide	5,—	zloty per quintale
Nitrato di calcio	6,50	„ „ „
Nitrato di ammonio	48,10	„ „ „
Solfato ammonico	16,20	„ „ „

Il nitrato di calcio contenente più del 5% fino all'8% inclusivamente di nitrato di ammonio, può essere esentato da dazio dietro permesso del Ministero del Tesoro. Così pure può importarsi in franchigia doganale, previo consenso del Ministero delle Finanze, il solfato di ammonio destinato all'agricoltura.

NUOVE COSTRUZIONI A GDYNIA.

(Nowe budowle w Gdyni).

Il porto polacco di Gdynia necessita ulteriori costruzioni per il completamento della sua attrezzatura.

In seguito a uno scambio di vedute fra il Ministero delle Finanze e quello del Commercio e dell'Industria è stato deciso di attingere a nuovi crediti per i lavori necessari al porto in questione.

In conseguenza la somma di 5 milioni di zloty sarà destinata prevalentemente alla costruzione di una nuova centrale elettrica, di una conduttura d'acqua e di un importante sistema di canalizzazione.

Si prevedono ulteriori stanziamenti in bilancio per una serie di spese considerevoli in vista dell'ampiamento della città marittima.

LA BILANCIA COMMERCIALE POLACCA.

(Bilans handlowy Polski).

La bilancia commerciale per il mese di settembre presenta un valore di 247.454.000 zloty per l'importazione e 262.031.000 per l'esportazione. Si nota perciò un'eccedenza attiva di 14.577.000.

RILASCIO DI CERTIFICATI DI IMMUNITA PER SEMENTI.

(Wystawianie świadectw na nasiona).

In forza d'un provedimento del Ministero delle Finanze polacco, pubblicato nel *Monitor Polski* n. 227 del 2 ottobre

corr., è stato completato l'elenco delle stazioni estere autorizzate ad emettere certificati di immunità per sementi, aggiungendo i seguenti enti italiani:

R. Istituto Superiore Agrario, Bologna, Modena.

R. Stazione Sperimentale di Granicoltura, Rieti.

R. Stazione di Patologia Vegetale, Roma.

R. Stazione Sperimentale di Bieticoltura, Rovigo.

IL COMMERCIO ESTERO DELLA POLONIA NEL GIUGNO E NEI PRIMI SEI MESI DEL 1929.

(Handel zagraniczny Polski w czerwcu i w pierwszych sześciu miesiącach 1929 r.).

Dalle statistiche uficiali della Polonia vengono qui di seguito riportati i dati relativi all'importazione e all'esportazione della seta artificiale durante il mese di giugno e nel primo semestre del corrente anno:

	Importazione		Esportazione	
	Kg.	Zl.	Kg.	Zl.
Inghilterra	1.600	44.000	—	—
Austria	4.800	137.000	200	6.000
Belgio	700	13.000	—	—
Cecoslovachia	6.900	135 000	2.100	40.000
Francia	19.700	561.000	—	—
Germania	13.600	504.000	100	2.000
Svizzera	1.000	24.000	3.200	65.000
Svezia	—	—	100	2.000
Italia	4.200	72 000	30	1.000
Altri Paesi	—	—	—	—
Totale giugno 1929	53.800	1.516.000	31.700	634.000
Totale primi sei mesi 1929	263.600	7.127.000	219.600	4,127.000
Totale primi sei mesi 1928	449.100	11.418.000	19.800	406.000

POLITICA SOCIALE

L'ATTIVITÀ DEI FONDI DI DISOCCUPAZIONE NEL 1928.

(Działalność funduszu bezrobocia w 1928 roku).

Al 31 dicembre 1928 il numero dei disoccupati iscritti presso gli Uffici di collocamento è disceso a 126,429, in confronto dei 165,268 iscritti al 31 dicembre 1927; al 31 gennaio del 1929 si contavano 160,843 iscritti, contro 179,602 iscritti alla fine del corrispondente mese del 1928.

Nei mesi successivi però la situazione sembra sia divenuta meno favorevole: infatti, alla fine del febbraio scorso il numero dei disoccupati iscritti era salito a 177. 462 (178.403 nel 1928) ed al 31 marzo a 170.402 (167.022 nel 1928).

E però qui importante osservare che si ha avuto un abbassamento nel numero dei lavoratori occupati in opere di pubblica utilità. Infatti,, mentre alla fine dell'aprile 1928 risultavano occupati 29.280 lavoratori, saliti fino a 45 516 nel settembre dello stesso anno, da questa data il numero si abbassava rapidamente a 17.336 nel dicembre e quindi a 9.360 alla fine di febbraio, per salire a 17.283 alla fine di aprile, con una diminuzione di 11.992 occupati nei confronti dell'anno precedente.

Durante il 1928 il fondo di disoccupazione ha sussidiato un numero medio mensile di 49.820 operai, in confronto di 75.499 disoccupati sussidiati nel 1927 e di 123.609 nel 1926.

Ad essi sono stati erogati sussidi per un importo di zloty 33,880,264, mentre ne erano stati erogati 42,654,682 nel 1927 e 61,941,262 nel 1926.

Per quel che riguarda i lavoratori intellettuali, ricordiamo che essi fino al 1° semestre 1928 venivano sussidiati dal suddetto fondo di disoccupazione; però, con Decreto del Presidente della Repubblica, in data 24 novembre 1927, la gestione dei sussidi per tale categoria di disoccupati è stata, con il secondo semestre del 1928, affidata agli Istituti di assicurazione sociale per i lavoratori intellettuali. In virtù dello stesso Decreto, l'importo massimo base delle entrate per il calcolo del sussidio di disoccupazione è stato portato da 240 a 560 zloty mensili. Durante i primi cinque mesi di gestione (agosto-dicembre 1928), il numero medio mensile degli assicurati è stato di 204.091, mentre il numero medio dei disoccupati sussidiati è stato di 1.835, ai quali sono stati distribuiti sussidi per l'ammontare complessivo di zloty 1.111.656.

AUMENTO DEL SUSSIDIO PER DISOCCUPAZIONE.

(Zwiększenie zasiłków dla bezrobotnych).

Il Ministro del Lavoro e dell'Assistenza Pubblica, di concerto con il Ministro delle Finanze, su richiesta della Presidenza del Fondo per la disoccupazione, ha stabilito un aumento nella misura dei sussidi per gli operai disoccupati ed ha diminuito i contributi relativi:

I nuovi sussidi, entrati in vigore dal 1° luglio di quest'anno, sono stabiliti come percentuale del salario percepito dal disoccupato all'atto del licenziamento, in ragione del 33% per il disoccupato celibe, del 38,5% per il disoccupato con famiglia composta di due persone, del 44% per il disoccupato con famiglia fino a 5 persone, del 55% per il disoccupato con famiglia composta da più di 5 persone, fino a un massimo stabilito di zloti 7,50 al giorno.

Le aziende industriali, a partire dal 1° luglio, sono tenute a versare al fondo per la disoccupazione l'1,8% (sino al 1° luglio il 2%) dei salari pagati entro i limiti del salario massimo stabilito. Di questo 1,8%, il 0,45 viene trattenuto sul salario dell'operaio e l'1,35 è pagato dal datore di lavoro.

LEGISLAZIONE DOGANALE

IMPORTAZIONE DI PARTI DI CARROZZERIE ED ACCESSORI PER AUTOMOBILI.

(Przywóz części karoserji i akcesorjów samochodowych).

Il Ministro delle Finanze polacco ha emanato recentemente le seguenti decisioni in materia doganale:

Le parti metalliche di carrozzerie da automobili devono essere sempre soggette al dazio di 120 Zloty per 100 Kg. previsto alla voce 173 p. 17, per le parti metalliche di automobili ad eccezione di quelle specialmente nominate e delle molle.

I girabarchini di ghisa del peso inferiore a 5 Kg., che servono a svitare i bulloni delle ruote di autoveicoli per il cambio delle stesse sono soggetti al dazio di Zloty 195 previsto dalla voce n. 153 p. 1 *a)* III, della tariffa doganale polacca.

DAZI D'ESPORTAZIONE DI PANELLI OLEOSI, PELLI E OSSA GREGGIE.

(Cło wywozowe na nasiona oleiste, skórę i kości surowe).

Con recenti provvedimenti del Ministero delle Finanze, è stato stabilito quanto segue:

Il dazio di esportazione sui panelli oleosi di semi di lino e di ravizzone, di cui alla voce 223, esportati nel periodo dal 1° dicembre al 1° giugno è stato fissato a 10 Zloti per 100 Kg.

I panelli deoleati di semi di lino e ravizzone, con contenuto di grasso del 2% o meno saranno esportati in franchigia doganale.

Nello stesso tempo è stato abrogato il dazio di esportazione sulle pelli greggie di cui alla voce 227 *a - g* e quello sulle ossa greggie nominate o no, di cui alla voce 226, è stato stabilito a 6 Zloti per 100 Kg.

DAZIO SULLA FARINA DI SEGALA.

(Cło na mąkę żytnią).

In virtù di un provvedimento del Ministero delle Finanze entrato in vigore il 30 settembre u. s., il dazio d'importazione sulla farina di segala, di cui alla voce 3 - 1 *a* è stato stabilito a 16,50 Zloty per 100 Kg.

CREDITO E FINANZE

LA BRILLANTE SITUAZIONE ECONOMICA DELLA POLONIA NEL RAPPORTO DEL CONSIGLIERE AMERICANO.

(Świetny stan gospodarczy Polski według sprawozdania Dewey'a).

Il notevole continuo incremento economico - finanziario della Polonia è luminosamente e indiscutibilmente dimostrato dal rapporto or ora pubblicato da Charles S. Dewey, consigliere finanziario del Governo polacco, che si riferisce al trimestre terminato al 30 giugno.

Le entrate dello Stato in questo periodo hanno raggiunto 729 milioni di zloty, contro 683 milioni di zloty nello stesso periodo dell'anno precedente. Le imposte in generale e il rendimento dei monopoli hanno avuto un aumento dell'8 per cento. I profitti delle imprese pubbliche sono pure in notevole aumento, mentre si verifica una lieve diminuzione nelle entrate amministrative. Tutte le entrate hanno dimostrato una entità superiore alle previsioni.

Per quanto riguarda le spese, è stata attuata una politica di rigorosa economia: nel trimestre di cui trattasi le spese hanno rappresentato appena un quarto della previsione fatta per l'intero esercizio.

Il Ministro delle Finanze ha recentemente dichiarato che le spese nel corso dell'anno finanziario debbono essere mantenute assai al disotto delle previsioni del bilancio, e già la diminuzione delle spese, quale è prevista, ammonta a ben 160 milioni di zloty.

Nonostante la rigorosa politica di economia, avranno il loro svolgimento normale i lavori per il porto di Gdynia e per la nuova ufficina dei composti di nitrati, formatasi a Tarnow.

Però viene sempre rilevata una notevole penuria di capitali, derivante anche dalla mancanza di disponibilità della maggior parte dei paesi di Europa. In ogni modo il Governo si preoccupa largamente di impedire che la penuria del credito abbia un effetto deprimente sugli affari e, per conseguenza, sulle entrate fiscali. Qualora la situazione si sviluppi secondo un tracciato normale, il Governo potrà disporre di una notevole eccendenza la quale sarà utilizzata in un periodo di modificazione dell'attuale sistema fiscale che potrà provocare la diminuzione di talune imposte.

La eccedenza delle entrate per rispetto alle uscite non è stata quest'anno che di 10.853.000 zloty contro 33,4 milioni di zloty nel trimestre corrispondente dell'esercizio 1928—29.

Le disponibilità del Tesoro al 30 giugno 1929 erano abbastanza cospicue: ammontavano a ben 394 milioni di zloty.

Nel campo finanziario si può con piena ed intera sicurezza affermare che non vi può essere luogo ad alcuna incertezza o difficoltà.

Il servizio del prestito di stabilizzazione è garantito in modo particolare dalle entrate doganali, le quali sono divenute assai cospicue, in seguito alla messa in esecuzione del piano di stabilizzazione, intervenuto nell'autunno del 1927.

Gli aumenti introdotti nei diritti doganali per un gran numero di articoli hanno contribuito all'incremento delle entrate oltre quello che era stato previsto: nell'ultimo esercizio, le dogane hanno reso sette volte detto montante.

Il fondo destinato alla trasformazione in argento dei biglietti di Stato viene impiegato secondo quanto era stato stabilito. Nel conio di nuove monete di argento da uno e due zloty, mediante la riduzione della quantità di argento fino, si realizzerà una economia imprevista nel piano di stabilizzazione.

Gli investimenti dei capitali raggiungono 155 milioni di zloty al 30 gugno 1929. Consistono in prestiti al 7 per cento ed all'8 per cento, concessi a banche agricole e ad altri enti, ai servizi postali e telegrafici, all'officina statale dei composti nitrati.

SITUAZIONE DELL TESORO POLACCO.

(Stan finansowy Polski).

La situazione del tesoro polacco si mantiene soddisfacente. Le entrate del tesoro, provenienti dalle costituzioni, tasse e monopoli si sono elevate a più di 220 milioni di zloty per il mese di luglio, con un aumento di 12½ milioni di zloty per rispetto al luglio 1928. Mediante il continuo e lusinghiero aumento delle entrate, sarà possibile far fronte alle esigenze dello Stato e per suo tramite a quello dell'economia polacca, che per rafforzarsi e consolidarsi ha innanzi tutto bisogno di capitali.

IL BILANCIO PREVENTIVO POLACCO

(Preliminarz budżetowy Polski).

Il Consiglio dei ministri ha approvato il bilancio di previsione per l'esercizio 1930-1931. Da esso risulta che le entrate sono previste in 2 miliardi 943.011 640 zlotys, in confronto a 2.954.967.414 nell'esercizio precedente e le spese a 2.934 661.480 zloty, in confronto a 2.935.786.731 nell'esercizio precedente.

SITUAZIONE DELLA BANCA DI POLONIA.

Specificazione	Migliaia di zloty							
	28.II 1929	31.III 1929	30.IV 1929	31.V 1929	30.VI 1929	31.VII 1929	31.VIII 1929	30.IX 1929
Oro	621 532	622 205	623 037	624 429	626 349	627 211	650 649	664 270
Argento	824	1 090	1 157	1 346	1 496	1 810	1 994	2 090
Valute, divise e altri crediti esteri:								
a) compresi nella copertura	544 132	529 941	482 588	455 864	437 709	444 486	441 063	422 137
b) non compresi nella copertura	153 601	128 990	93 822	82 615	82 381	82 441	83 613	95 594
Monete d'argento e divisionali	96	582	133	886	738	422	37	698
Portafoglio di sconto	660 195	703 971	697 539	742 207	741 379	699 590	716 245	725 781
Anticipazioni su titoli	84 499	85 651	85 060	88 652	91 243	82 903	79 831	79 113
Tesoro dello Stato	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Biglietti in circolazione	1 248 791	1 333 258	1 274 240	1 244 496	1 298 474	1 293 364	1 359 393	1 354 423
Obbligazioni pagabili immediatamente	593 456	512 225	491 233	532 132	467 634	440 191	413 459	439 701
di cui								
a) conti di giro delle Casse dello Stato	369 711	259 721	323 272	341 525	289 376	277 290	261 444	280 491
b) altri conti di giro	161 129	198 194	120 238	148 512	137 864	130 662	121 354	132 407
c) conto dei fondi statali di credito	17 257	10 480	14 932	9 232	18 161	8 704	7 204	1 859
Conti speciali del Tesoro dello Stato	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000	75 000
Copertura % statutaria	*63,32*	*62,49*	*62,69*	*60,88*	*60,33*	*61,93*	*61.69*	*60,67*

Il corso dei prestiti polacchi alla Borsa di New-York

Data	Il prestito in dollari all' 8% (prestito Dillon) del 1925		Il prestito in dollari al 6% del 1920		Il prestito in dollari al 7% del 1927		Prestito della Città di Varsavia al 7%	
	Corso medio	Transazioni in migl. di dollari	Corso medio	Transazioni in migl. di dollari	Corso medio	Transazioni in migl. di dollari	Corso medio	Transazioni in migl. di dollari
1927								
I	95.42	322	82.34	536	—	—	—	—
II	95.47	1.840	82.58	178	—	—	—	—
III	97.15	2.896	73.25	272	—	—	—	—
IV	98.00	2.045	82.96	71	—	—	—	—
V	98.27	1.482	82.81	157	—	—	—	—
VI	96.82	3.278	81.99	260	—	—	—	—
VII	96.44	851	80.27	72	—	—	—	—
VIII	100.00	618	84.56	56	—	—	—	—
IX	99.49	4.627	84.22	348	—	—	—	—
X	99.52	2.846	83.70	241	—	—	—	—
XI	99.13	1.324	82.04	105	92.05	2.015	—	—
XII	99.64	525	80.52	132	89.67	2.743	—	—
1928								
I	98.39	712	82.12	118	90.67	2.103	—	—
II	100.29	725	83.44	162	91.21	1.749	—	—
III	100 73	558	84.44	129	91.09	1.589	89.21	124
IV	101.28	458	85.75	304	91.42	1.056	89.22	583
V	101.18	563	86.00	227	91.01	1.001	89.59	582
VI	101.05	378	83.95	152	89.67	685	89.19	758
VII	100.56	417	83.91	76	89.25	573	86.44	143
VIII	99.95	413	82.96	121	88.73	992	87.04	143
IX	99.81	267	84.20	102	89.14	390	87.89	107
X	99.66	731	84.18	133	88.46	512	86.46	551
XI	99.36	411	83.78	82	88.02	632	86.34	72
XII	97.75	501	81.86	59	88.06	880	.	.
1929								
I	98 69	528	82.31	109	87.93	895	84.21	338
II	98,03	240	81.68	84	87 69	342	82.41	94
III	97.22	230	80.95	51	84.89	352	80.94	79
IV	96.33	159	78.89	118	84.36	229	82.33	35
V	95.56	244	76.90	122	83.66	353	79.50	53
VI	96.38	204	77.55	66	84.30	452	81.20	151
VII	96.45	286	77.24	67	85.43	521	79.17	109
VIII	95.00	252	76.77	44	85.25	793	77.83	156
IX	92.89	211	78.03	39	84.22	602	76.58	82

Corso delle divise

UNITÀ	MEDIA MENSILE											
	Corso				Indice parità=100				Valore Rapp. % risp. la parità			
	VI	VII	VIII	XI	VI	VII	VIII	IX	VI	VII	VIII	IX
	Corsi alla Borsa di Varsavia											
1 lira sterlina . .	43.24	45.26	43.25	43.24	99.7	99.7	99.7	99.7	100.3	100.3	100.3	100.3
1 dollaro degli Stati Uniti .	8.90	8.90	8.90	8.90	99.8	99.8	99.8	99.8	100.2	100.2	100.2	100.2
100 franchi francesi	34.87	34.93	34.91	34.91	99 8	100.0	99.9	99.9	100.2	100.0	100.1	100.1
100 „ belgi . .	123.71	123.79	123.84	123.88	99.8	99.9	99.9	99.9	100.2	100.1	100.1	100.1
100 „ svizzeri	171.60	171.55	171.58	171.78	99.8	99.7	99.8	99.9	100.2	100.3	100.2	100.1
100 lire italiane	46.65	46.65	46.63	46.62	99.4	99.4	99.4	99.4	100.6	100.6	100.6	100.6
100 fiorini olandesi .	356 93	357.83	356.97	357.09	99.9	99.9	99.6	99.7	100.1	100.1	100.4	100.3
100 corone svedesi	238.37	238.77	238.68	238.53	99.8	100.0	99.9	99.8	100.2	100.0	100.1	100.2
100 „ ceche .	26.39	26.38	26.39	26 39	14.6	14.6	14.6	14.6	684.3	684.6	684.3	684.3
100 schil. austriaci	125.20	125.44	125.61	125.47	99.8	100.0	100.1	100.0	100.2	100.0	99.9	100.0

PRZEMYSŁ I HANDEL

MOŻLIWOŚCI IMPORTU POLSKIEGO MASŁA DO ITALJI.

(Possibilità dell'importazione del burro polacco in Italia).

Producentami i dostawcami masła na całą Italję są głównie północne prowincje Italji (Lombardja i Emilia), gdyż w tych częściach Italji są najlepsze łąki, dające dzięki nawadnianiu pięć do sześciu zbiorów siana rocznie.

Świeże masło stołowe sprowadzają italskie mleczarnie prawie wyłącznie z Danji, a w latach, w których ceny masła duńskiego się nie kalkulują, miejsce Danji zajmuje Francja; w roku zaś zeszłym także Austrja i Australja, lecz w małych ilościach. Masło austrjackie i australijskie uznane zostało jako gatunkowo znacznie gorsze od duńskiego i zaliczyć je można tylko do drugiego gatunku. Z Polski nie próbowano jeszcze sprowadzać masła, które uchodzi na rynku tutejszym jako dobre.

Masło kuchenne dostarcza głównie Argentyna. Przywóz masła zagranicznego niesolonego dla wielkich mleczarń odbywa się tylko w porze chłodnej i służy do mięszania go z masłem krajowem. Import rozpoczyna się zwykle z końcem sierpnia i trwa do lutego, tak dla masła stołowego, jak i dla masła kuchennego; w bieżącym jednak roku ze względu na duże własne zapasy tych dwóch gatunków, zakup masła zagranicznego rozpocznie się prawdopodobnie dopiero z końcem października. Mieszanie masła zagranicznego z krajowem odbywa się mniej więcej po połowie, ścisły procent mieszania zależny jest od stopnia dobroci konserwacji zapasów masła krajowego.

Notowania w połowie sierpnia w Medjolanie wynosiły za gatunek I° Lir. 15,50, a sprzedaż rzeczywista odbywała się po Lir. 18,50, a więc z premją Lir. 3 na kg., II° gatunku śmietankowego Lir. 16, a kuchennego Lir. 14. Masło kuchenne notowano w tym okresie: w Reggio Emilia: Lir. 12, w Mantova: Lir. 12,20.

Cło wwozowe za masło wynosi Lir. złotych 18 za q., co w przeliczeniu po kursie 3,67 wynosi Lir. papierowych 65,06.

Przyjęty jest w handlu masłem zwyczaj płacenia za okazaniem dokumentów, jednakowoż największa mleczarnia italska Società dell'Esportazione-Lombardo w Lodi (Oddział zakupów w Medjolanie kapitał zakładowy 25 milj. Lir.) tego ogólnego zwyczaju się nie trzyma i płaci dopiero po otrzymaniu rachunku, tak, że kooperatywy duńskie, trzymające się zasady otrzymywania ceny kupna za okazaniem dokumentów, nie mogły nigdy wejść w bezpośredni stosunek z Poleng hi-Lombardo, a dostarczają jej swe masło za pośrednictwem komisjonerów.

Danja wysyła masło w wagonach (chłodniach) po 185 beczek à 50 kg. Transport z Danji do Medjolanu trwa zwykle 7 dni. Widoki wprowadzenia masła polskiego na rynek medjolański istnieją. Wielkie mleczarnie italskie są gotowe także uwzględnić przy imporcie masło polskiego pochodzenia, o ile gatunek i ceny będą odpowiednie. Okazja nawiązania stosunków handlowych przez Związek Mleczarski Polski z Italją może się nadarzyć wkrótce. Danja podniosła w sierpniu r. bież. swe ceny o 12 koron na kwintalu, a dalsza zwyżka cen jest jeszcze przewidywana. Importerzy medjolańscy zamierzają więc znów zwrócić się w tym roku do Francji. Zatem Polska powinna skorzystać z nadarzającej się chwili, ażeby przez próbną wysyłkę pewnej ilości świeżego masła dobrego gatunku zaprezentować markę polską na rynku medjolańskim.

WYWÓZ NIEROGACIZNY Z POLSKI DO ITALJI.

(Esportazione di suini dalla Polonia in Italia).

Polska posiada wprawdzie pewną ilość świń, odpowiadających wymaganiom italskim, t. j. świń tuczonych wagi od 160 do 180 kg., jednak największą przeszkodą w eksporcie są trudności transportowe, gdyż przewóz żywej nierogacizny, trwający 7 do 8 dni, wpływa ujemnie na wzmożenie się obrotów handlowych.

Italja woli wprawdzie kupować żywy towar, jednakowoż w zimowym sezonie nie może pokryć nim swego zapotrzebowania dla wyrobów przetworów mięsnych i dlatego musi się uciekać z konieczności do sprowadzania z zagranicy także świeżego mięsa w większych ilościach. Co się tyczy importu do Medjolanu, stosunek przywożonych żywych świń do mięsa świeżego zmieni się niebawem stanowczo na korzyść mięsa, a to głównie dzięki budującej się z wielkim nakładem finansowym i przy uwzględnieniu ostatnich wymagań techniki, miejskiej rzeźni, z odpowiednią ilością nowocześnie urządzonych chłodni do przechowania świeżego mięsa, czego dotychczas brakło. Rzeźnia ta ma być oddana do użytku publicznego dnia 1 grudnia b. r.

NAFTA W ITALJI.

(Il petrolio in Italia).

Poszukiwania za odkryciem złóż ropy prowadzone są, jak donosi prasa italska, intensywnie w dalszym ciągu. Niedawno założono nowe otwory wiertnicze na Sycylji w miejscowości Sangi oraz 2 otwory wiertnicze w prowincji Parma. Towarzystwo „Azienda Generale Italiana dei Petroli" zamierza w b. r. uruchomić jeszcze szereg dalszych kopalń.

KRONIKA KORPORACYJNA

NARODOWA RADA KORPORACYJNA.

(Il Consiglio Nazionale delle Corporazioni).

Niebawem ma być powołany do życia nowy organ p. n. „Narodowa Rada Korporacyjna". Projekt odnośnej ustawy został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 1 października r. b. Nową tę instytucję charakteryzują wszystkie typowe cechy ustroju faszystowskiego. Ma ona stać się pełnym wyrazem nowego ustroju korporacyjnego i zwiastunką nowego okresu gospodarstwa korporacyjnego. Działalność Narodowej Rady Korporacyjnej polegać będzie na:

1) odgrywaniu wobec Państwa roli doradcy w sprawach gospodarczych;

2) normowaniu zbiorowych stosunków między pracodawcami i pracownikami.

Organ „Il Lavoro Fascista" przewiduje możliwość stopniowego przekształcenia się z czasem Rady w organ ustawodawczy.

W ten sposób zostanie usunięte niebezpieczeństwo zatargów, mogących wyniknąć z ewentualnych zmian w Parlamencie lub w Senacie, a Rada Korporacyjna stanie się w Państwie Faszystowskiem najwyższym regulatorem.

Wspomniane pismo nadmienia, co następuje: „Ilekroć jest mowa o interwencji Państwa w dziedzinie wytwórczości, odzywają się zawsze niechętne głosy, usiłujące wywołać groźne widmo t. zw. „Socjalizmu państwowego" t. j. Państwa, odgrywającego rolę protekcjonisty, poskromiciela a nawet zmonopolizowanego przedsiębiorcy. Prawdą jest natomiast, iż Faszyzm, pracując w obecnej chwili nad ustaleniem i określeniem własnej doktryny gospodarczej, opiera tę doktrynę w pierwszej linji na inicjatywie osób prywatnych, którą w dziedzinie wytwórczości uważa za najowocniejszy i najży-

wotniejszy pierwiastek rozwoju wytwórczości w interesie Narodu. Inicjatywa prywatna wyłącza stanowczo wszelką możliwość wprowadzenia w życie gospodarki wyłącznie państwowej, lecz musi znaleźć korektywę w działaniu w imię ogólnych interesów wytwórczości, t. j. spółczynnik popierania maksymalnego harmonijnego rozwoju gospodarki narodowej".

Zaznaczając, iż dla wprowadzenia w życie gospodarki korporacyjnej pierwszym niezbędnym warunkiem jest rozszerzenie zakresu działalności syndykatów, wspomniane pismo dodaje:

„I w dziedzinie syndykalizmu nie wydaje się zbyt śmiałem twierdzenie, iż gospodarstwo korporacyjne dąży do przekształcenia syndykatów, będących dotychczas jedynie przedstawicielami i obrońcami interesów zawodowych, w prawnych przedstawicieli gospodarczych i wytwórczych interesów pracodawców i pracowników".

Do dziś dnia pojęcie syndykatu utożsamiało się wyłącznie z pojęciem działalności w zakresie zbiorowych stosunków pracy; jutro zaś stanie się on według wszelkiego prawdopodobieństwa ośrodkiem, koordynującym gospodarcze interesy poszczególnych grup społecznych, twórczą komórką nowej gospodarki korporacyjnej, odgrywającą w jej rozwoju tę samą rolę, jaką jednostka ludzka odgrywała w dawnym ustroju demoliberalnym.

NOWE POSTĘPY ORGANIZACJI PRZEMYSŁU.

(Nuovi progressi dell'organizzazione industriale).

Niedawno odbyło się pod przewodnictwem prezesa M. Benni zebranie Rady Dyrekcyjnej Generalnej Konfederacji Faszystowskiej Przemysłu Italskiego.

Jednogłośnie stwierdzono, iż Konfederacja, dzięki udoskonaleniu swej organizacji wewnętrznej, jak również sprawności w funkcjonowaniu, stanęła na b. wysokim poziomie i obecnie ześrodkowuje prawie wszystkie istniejące w Italji przedsiębiorstwa przemysłowe.

Z ostatnio zebranych danych statystycznych wynika, iż ilość przedsiębiorstw, należących do Korporacyj faszystowskich, która wyrażała się w r. 1926 cyfrą 50.500 zakładów, zatrudniających ogółem 1.400.000 robotników wzrosła w r. 1929 do 71.491, a ilość robotników do 2.075.849.

W chwili obecnej Konfederacja Generalna zgrupowała już 87% krajowych przedsiębiorstw przemysłowych.

Z ostatnich danych wynika, iż w pierwszym kwartale roku bieżącego sporządzono w Italji 126 zbiorowych umów pracy.

Stwierdziwszy, iż „dzięki przywróceniu pokoju politycznego wewnętrznego przemysł krajowy zdołał przebyć szczęśliwie krytyczny okres przełomowy stabilizacji lira", Rada wyraziła zadowolenie z projektu założenia Narodowej Rady Korporacyjnej, mającej być uwieńczeniem dzieła, dokonanego przez Rząd w kierunku stworzenia korporacyjnej organizacji Państwa.

Na uwagę zasługuje fakt, iż Rada wyraziła głębokie przekonanie, iż Narodowa Rada Korporacyjna nie będzie bynajmniej stawiała tamy rozwojowi inicjatywy prywatnej, lecz, przeciwnie, dopomoże różnorodnym dziedzinom wytwórczości do sharmonizowania się w zgodnej współpracy i do pogłębienia świadomości gospodarczej w społeczeństwie.

NARODOWA ORGANIZACJA OPIEKI NAD URZĘDNIKAMI INSTYTUCYJ, SUBSYDJOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO.

(Organizzazione nazionale della tutela dei lavoratori impiegati da Enti sovvenzionati dallo Stato).

Organizację tę, niedawno założoną, finansują członkowie, bez współudziału Państwa.

Członkami jej mogą być urzędnicy i pracownicy instytucyj, subwencjonowanych przez Państwo, nawet niewchodzący w skład Faszystowskiej Korporacji Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej, jak również innych instytucyj użyteczności publicznej lub przedsiębiorstw prywatnych, na mocy uchwały Zarządu i Narodowej Rady Organizacji oraz wszyscy urzędnicy państwowi, opłacający składkę w wysokości 2% od poborów.

Celem Organizacji jest udzielanie bezpłatnej pomocy lekarskiej członkom i ich rodzinom, w formie porad lekarskich i zabiegów chirurgicznych, lekarstw, miejsc w szpitalach, opieki dla kobiet, znajdujących się w połogu i t. p.

Ponadto, na wypadek śmierci członków, Organizacja wypłaca ich prawnym spadkobiercom odszkodowanie w wysokości czteromiesięcznych poborów ubezpieczonego, z dołączeniem kwoty dorocznej gratyfikacji i dodatkowych poborów stałych. Na wypadek śmierci żony, członek Organizacji otrzymuje zasiłek w wysokości pensji miesięcznej, na wypadek śmierci osoby z bliskiej rodziny, — również w wysokości poborów jednomiesięcznych.

Organizacja ułatwia swym członkom wyjazdy na kolonje letnie w góry lub nad morze — wypłaca, w miarę uznania, renty dożywotnie i t. p. Na szczególną uwagę zasługuje założenie przez nią burs szkolnych dla sierot, pozostałych po członkach.

CZAS TRWANIA URZĘDNIKÓW A UMOWY ZBIOROWE.

(Tempo di durata del lavoro degli impiegati e contratti collettivi).

Umowy zbiorowe, jako obowiązujące dla wszystkich pracodawców i pracowników, należących do odnośnej kategorji, przyczyniają się w znacznej mierze do sharmonizowania i udoskonalenia zarządzeń prawodawczych i zastosowania przepisów ogólnych do poszczególnych dziedzin pracy.

W zawartych dotychczas, względnie nielicznych umowach pracy urzędników zwraca uwagę fakt, iż czas trwania umówionej rzeczywistej pracy nie przewyższa nigdy 8-iu godzin na dobę; granica ta została utrzymana nawet po ogłoszeniu Dekretu z mocą ustawy z dn. 30 czerwca 1926 r., upoważniającego do wprowadzenia chwilowo dla urzędników i robotników 9-godzinnego dnia pracy.

Niektóre z tych umów przewidują nawet czas pracy poniżej 8-iu godzin. Chodzi tu zwłaszcza o umowy instytucyj bankowych i finansowych o charakterze międzynarodowym lub międzyprowincjonalnym, jak np. zbiorowe umowy zawarte z personelem „Banca Nazionale Triestina" (Narodowego Banku Tryjesteńskiego), „Banca Cattolica Vicentina" (Banku Katolickiego w Vicenzy), „Piccolo Credito Bergamasco" (Drobnego Kredytu w Bergamo), ustalające czas pracy na 71/2 godzin, wreszcie umowę „Banca Agricola Italiana" (Italskiego Banku Rolnego) — (7 - godzinny dzień pracy). Zasługuje na szczególną uwagę umowa urzędników agencji giełdowej, przewidująca 42 godzny pracy w tygodniu.

Sprawa określenia czasu pracy na podstawie umów nabiera szczególnej doniosłości, gdy wchodzi w grę praca chwilowa — praca z krótszemi lub dłuższemi przerwami, praca dyżurowa i wogóle rodzaje pracy, do których nie można zastosować czasu trwania wyznaczonego na mocy ustawy.

Italja rozstrzygnęła tę kwestję w ten sposób, iż wprowadziła do umów odpowiednie klauzule ściśle przystosowane do potrzeb każdej poszczególnej gałęzi wytwórczości. W myśl jednej z takich klauzul nie wolno instytucjom bankowym żądać od gońców, posłańców i t. p. pracy dłuższej, ponad 9 godzin dziennie. W znacznej liczbie banków czas pracy nie dochodzi nawet do tej granicy.

Umowa pracy personelu, zatrudnionego w restauracjach, kabaretach, kawiarniach, winiarniach, barach i t. p. ustaliła czas pracy na 10 godzin dziennie, wzgl. na 60 godzin tygodniowo, z podziałem na 6 dni. Personelowi hotelowemu zaś przyznała prawo 11 godzin odpoczynku na dobę, nie naruszając pomimo to 8 - godzinnego dnia (48 - godzinnego tygodnia) pracy osób, zatrudnionych tam w sposób stały.

W miarę zawierania nowych umów zbiorowych, wprowadzane są pod tym względem nieustannie nowe ulepszenia.

USTAWODAWSTWO CELNE

TOWARY ITALSKIE PODLEGAJĄCE ZAKAZOWI WYWOZU.

(Merci di cui è vietata l'esportazione dall'Italia).

Tytoń w liściach, z wyjątkiem części, odartych z kory. Odpadki konopne i lniane, z wyjątkiem pakuł. — Szmaty konopne, nie wyłączając odpadków od sznurów przeznaczonych do merceryzowania, nienasyconych smołą, choć strzępionych.

Rudy żelaza, z wyjątkiem pirytów. — Odpadki żelaza, stali i żelaza lanego, nie wyłączając pozostałych od polerowania i toczenia, żużle i odłamki. — Odpadki miedzi, mosiądzu, bronzu i innych aljaży miedzi (z wyjątkiem odpadków od wyrobów polerowanych i toczonych, oraz popiołów). Podkłady kolejowe dębowe i bukowe. Drzewo orzechowe: na pniu, opiłowane lub tarte wzdłuż, z wyjątkiem desek do wykładania mebli. Kości surowe i ich odpadki. Skóry wołowe, krowie lub cielęce świeże, suszone lub solone. Ministerstwu Skarbu przysługuje prawo udzielenia w drodze wyjątku zezwolenia na wywóz skór wołowych i krowich w wysokości 200.000 kwint. oraz skór cielęcych w ilości 32.000 kwint. rocznie. Podział wspomnianych kontyngentów na kraje importujące, jest dokonywany przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Gospodarstwa Narodowego.

Owies, monety srebrne, złote, miedziane i niklowe, papiery wartościowe italskie, emitowane przez Państwo, instytucje publiczne, Stowarzyszenia narodowe, zapadłe kupony od papierów wartościowych, płatnych zagranicą w złocie lub w walutach obcych.

(Wywóz lirów italskich oraz banknotów reguluje Król. Dekret z dn. 10 czerwca 1926, Nr. 942).

KREDYT I FINANSE

Banki emisyjne (od I. VII. 1926 — Banca d'Italia *)

Data	obieg i rezerwy			główne operacje				
	Obieg biletów bankowych	Bilety skarbowe	Zapas kruszcowy	Portfel wesklowy	Pożyczki	Kredyt otwarty	Wkłady na rach. bież. oproc.	Rachunek bież. Skar b w Banca d'Italia
Koniec roku								
1914	2.936,0	657,2	2.738,6	995,0	208,9	312,8	388,9	196,2
1918	11.750,3	2.124,1	2.335,9	1.307,3	936,3	1.172,9	802,2	256,1
1919	16.281,3	2.270,2	2.044,9	2.044,0	1.574,5	1.903,4	726,1	31,1
1920	19.731,6	2.268,3	2.077,8	4.256,5	2.817,8	1.689,0	875,7	325,4
1921	19.208,9	2.267,0	2.998,7	5.181,1	4.839,2	1.981,3	931,3	1.047,3
1922	18.012,0	2.267,0	2.041,5	6.178,6	3.105,5	1.093,9	1.231,4	582,9
1923	17.246,5	2.427,7	1.847,4	7.996,6	3.387,7	1.293,4	1.190,7	2.011,4
1924	18.114,2	2.400,0	1.826 0	9.191,2	3.157,6	1.771,5	1.191.1	807,2
1925	19.349,6	2.100 0	2.040,9	10.041,6	3.915,0	1.284,2	1.001,3	1.505,7
1926	18.340,1	1.793,0	2.478,5	8.016,1	2.633,6	801,1	1.431,2	95,2
1927 stycz.	17.996,9	1.763,3	2.518,5	8.647,5	2.494.6	788,2	1.857,4	51,1
„ luty	17.882,0	1.763,0	2.580,6	8.715,0	2.023,6	852,5	1.540,2	250,2
„ marzec	16.675,3	1.763,0	2.623,3	7.939,8	1.771,2	754,8	1.529,6	31,4
„ kwiec.	17.578,4	1.763,0	2.748,9	—	1.838,6	714,4	1.389,3	585,9
„ maj	17.442,9	1.578,0	2.842,9	7.849,3	1.610,5	643,4	1.897,5	490,0
„ czerw.	17.674 3	1.291,0	2.866,1	7.877,2	2.037,3	798,2	1.897,8	792,4
„ lipiec	17.844,3	1.171,0	2.903,1	7.524,6	1.411,2	652,8	2.587,4	197,8
„ sierpień	17.780,9	1.117,0	2.904,6	7.275,0	1.209,2	679,2	2.553,9	426,3
„ wrzesień	18.023,3	1.052,7	2.904,6	7.041.1	1.231,9	668,9	2.675,3	14,4
„ paźdz.	18.091.7	982.8	2.902.5	6.444.0	1.510.7	632.5	2.473.5	599,1
„ listop.	17 984.1	880.5	2.902.9	6.231.6	1.204.8	595.1	2 599.5	289,9
„ grudz.	17.992.1	783.0	12.105.9	3.809.5	1.604.5	657.3	2.066.7	1.105.7
1928 stycz.	17.380.7	691.0	12.116.9	3.519.5	836.0	659.3	2.976.7	114.5
„ luty	17.270.3	589.0	12.474.1	3.291.1	761.6	583.4	3.069.5	352.2
„ marzec	17.264 8	489.0	12 516.1	3.134.0	719.0	604 6	3,022.5	181.5
„ kwiec.	17.123 8	399.0	12.511.1	3.064.0	1.002.0	738.7	2.625.9	300.0
„ maj	17.105.0	343.0	12.173.8	2.936.5	1.044.3	701.	2.449.7	300.0
„ czerw.	17.323.5	296.0	12.075.5	3.005.2	1.792.6	618.6	2 349 3	300.0
„ lipiec	17.394.5	250 0	11.884.3	2.998.2	1.395.9	600.0	2.677.4	166.4
„ sierpień	17.140.3	229.0	11.745.3	3.013.6	1.626.9	578 3	2.440.9	300 0
„ wrzesień	17 476.2	205.0	11.645.4	3.018.5	1.395.4	559.6	2.010.8	300.0
„ paździer.	17.235.8	190.0	11.177.1	3.170.3	2.028.1	596.8	1.722.7	300.0
„ listopad	17.118.6	175.0	11 044.3	3.400.5	1.440.2	554.1	1.603.4	300.0
„ grudzień	17.295.4	161.0	11.070.3	3.720.3	1.761.3	716.1	1.525.2	300.0
1929 stycz.	16.589.4	157.0	10.795.4	3.581.0	1.228.6	534.6	1.914.9	300.0
„ luty	16.197.3	120.0	10.575.2	3.475.1	1.730.2	599.4	1 740.5	300.0
„ marzec	16.396.0	117.0	10.460.2	3.699 1	1.514.5	463.1	1.662.3	300 0
„ kwiecień	16.274.2	104.0	10.004.9	3.730.5	1.792.9	530.6	1.313.5	300.0
„ maj	16.250.9	99.0	10.036.5	3.681.1	1.428.4	503.2	1.249.8	300.0
„ czerw.	16.753.1	96.0	10.078.2	4.010.2	1.994.3	525.9	1.002.7	300.0
„ lipiec	16.887.3	96.0	10.094.4	3.892.5	1.327.0	543.0	1.228.8	300 0
„ sierpień	16.701.1	96.0	10.130.6	3.843.3	1.558.7	405.8	1.226.3	300.0
„ wrzesień	16.916.3	90.0	10.240.0	3.765.9	1.667.1	513.2	1.030.7	300.0

*) Przywilej emisji banknotów, który dawniej przysługiwał 3 bankom poczynając od 1 lipca 1926 r., przysługuje jedynie Banca d'Italia.

RÓŻNE

ZMIANY W ADMINISTRACJI CENTRALNEJ.

(Modificazioni nell'amministrazione centrale).

Na wniosek Szefa Rządu i na mocy art. 4 ustawy władzy Szefa Rządu został ogłoszony Dekret Król. dotyczący zapowiedzianego podziału urzędów, wchodzących poprzednio w skład zlikwidowanego obecnie Ministerstwa Gospodarstwa Narodowego, pomiędzy Ministerstwa Rolnictwa i Korporacyj.

Ministerstwu Rolnictwa i Leśnictwa zostały przekazane następujące atrybucje b. Ministerstwa Gospodarstwa Narodowego:

1-o: Wszelkie sprawy, należące do kompetencji Jeneralnej Dyrekcji Rolnictwa.

2-o: Wszelkie sprawy, należące do kompetencji Milicji Leśniczej i Przedsiębiorstwa Państwowych Dóbr Leśnych.

4-o: Wszelkie sprawy, należące do

3-o: Wszelkie sprawy, objęte kompetencją Wydziału Technicznego Inspektoratu Rybołóstwa.

kompetencji Naczelnej Dyrekcji Pracy, Opieki i Kredytu, z wyjątkiem spraw, wymienionych pod 3.

Do kompetencji Ministerstwa Korporacyj nadal należą sprawy, dotyczące umów rolnych i pracy na roli, zrzeszeń rolniczych i pokrewnych im instytucyj prawnie uznanych na mocy ustawy z 3 kwietnia 1926 Nr. 563, oraz rozporządzenia wykonawczego z 1.VII 1926. Atrybucje Ministerstwa Gospodarstwa w sprawach kredytów budowlanych i rolnych przechodzą do Ministerstwa Skarbu.

Kasy Rolnicze wciela się do Ministerstwa Rolnictwa i Leśnictwa.

Ministerstwo Korporacyj przejmuje następujące atrybucje, które dotychczas należały do kompetencji Ministerstwa Gospodarstwa Narodowego:

1-o: Wszelkie urzędy, podlegające Naczelnej Dyrekcji Handlowej i polityczno-gospodarczej.

2-o: Wszelkie urzędy, podlegające Naczelnej Dyrekcji Przemysłu i Górnictwa.

3-o: Wszelkie urzędy, podlegające Naczelnej Dyrekcji Pracy, Opieki i Kredytu, za wyjątkiem spraw wymienionych wyżej pod 4 i pod 2 oraz urzędów budownictwa ludowego.

Ministerstwo Rolnictwa działa w porozumieniu z Ministerstwem Korporacyj odnośnie do spraw, które należały do kompetencji Ministerstwa Gospodarstwa Narodowego, oraz do spraw, dotyczących sekcyj rolniczych i leśniczych Prowincjonalnych Rad Gospodarczych; natomiast sekcje właściwych Rad Gospodarczych podlegają w dalszym ciągu wyłącznej kompetencji Ministerstwa Korporacyj. Zarządzenia w sprawie składu Rad wydawane są na podstawie porozumienia między Ministerstwami Korporacyj i Rolnictwa.

Organy doradcze, ustawodawcze i wykonawcze Ministerstwa Gospodarstwa Na-

Notowania średnie walut na giełdach italskich

Data	Francja	Szwajcarja	Londyn	Berlin	Nowy Jork	Polska	Złoto
Średnio 1925	119.72	484.92	121.15	5.99	25.09	—	584.73
„ 1926	83.43	500.72	125.87	6.18	25.93	—	400.20
„ 1927	76.96	377.48	95.28	4.66	19.61	—	378.33
„ 1928	74.60	366.31	92.56	4 54	19.02	—	367.02
Styczeń 1928	74.35	364.33	92.18	4.51	18.91	212	364.40
Luty	74.25	363.40	92.08	4.51	18.89	212	364 48
Marzec	74.50	364.56	92.38	4.53	18.93	212	365·28
Kwiecień	74.62	365.28	92 53	4.54	18.95	212	365·72
Maj	74.73	365.90	92.67	4.54	18.98	212	366·30
Czerwiec	74.75	366.48	92.78	4.55	19.01	212	366·30
Lipiec	74.75	367.62	92.83	4.56	19.08	210	868·19
Sierpień	74.66	367.88	92.71	4.55	19.10	210	368·62
Wrzesień	74.69	368.11	92.75	4 66	19.12	210	368 94
Październik	74.62	367.60	92.62	4 55	19.10	210	368·44
Listopad	74 59	367 52	92.57	4.55	19.09	212	368·28
Grudzień	74.67	368.05	92.65	4.55	19.09	215	368·32
Styczeń 1929	74.68	367.69	92.66	4.54	19.09	215	368·32
Luty	74.63	367.49	92.70	4.54	19.09	214	368·28
Marzec	74.60	367.37	92.66	4.53	19.09	214	368·32
Kwiecień	74.63	367.65	92.68	4.53	19.09	214	368·27
Maj	74.63	367.85	92.64	4.54	19.09	214	368·38
Czerwiec	74.73	367.84	92.67	4,56	19.10	214	368.52
Lipiec	74.86	367.80	92.74	4.56	19.10	214	368.58
Sierpień	74.87	368.01	92.73	4.55	19.10	214	368.61
Wrzesień	74.83	368.31	92.68	4.55	19,10	214	368.61

Parytet: 1 fr. szw. = 3.622127 lir. it., 1 złoty = 2.131442 lir. it., 1 f. szt. = = 910.46542 lir. it. 1 dol. St. Zj. = 19.00019 lir. it., 1 mk. niem. = = 4.625095 lir. it.

CENY

Wskaźniki cen hurtowych

(podług danych Izby Handlowej w Medjolanie)

grupy towarów	Artykuły spożywcze	Wyroby włókien.	Wyroby chemicz.	Minerały i metale	Materjały budowlane	Różne produk. roślinne	Różne wyroby przem.	Ogólny wskaźnik	Siła nabywcza 100 lirów	Wskaźnik cen w złocie
Liczba towarów	37	18	20	23	8	7	12	125		
1913	100 —	100 —	100 —	103 —	100 —	100 —	100 —	100 —	100 —	100—
1922	568.80	583.07	437.25	520 15	519.75	508.21	535.80	529.35	18.84	—
1923	547.54	673.28	421.64	544.73	518.48	575.93	534.58	535.78	18.67	—
1924	562.38	709.37	460.10	547.51	554.41	491.21	542.99	553.51	18.08	124.8
1925	651.10	760.95	587.63	629.55	655.21	646.95	621.40	646.21	15.50	133.0
1926	683.38	660.36	513.36	660.03	686.76	641.86	637.01	654.41	15.29	131.0
1927	567.63	476.25	486.91	502.66	585.72	519.49	570.84	526.67	18.99	139.4
1928	554.65	451.18	443.63	429.14	521 30	508.17	557.28	491.36	20.35	133.9
Styczeń „	540.17	438.75	451.19	434.27	531.06	511 23	573.27	489.88	20.41	134.3
Luty „	547.94	436.63	450.25	423.18	522.38	509.32	566.31	488.74	20.46	134 1
Marzec „	553 17	456.24	447.79	426.—	522.22	506.63	553.79	490.69	20 38	134.3
Kwiecień „	556.55	459.73	447.59	422 17	522.22	511.81	555.12	492.72	20.30	134 8
Maj „	567.31	465.70	143.42	423.44	518.49	515 57	552.97	495.98	20.16	135.4
Czerwiec „	564.85	455.70	441.01	426.98	516.75	506.40	552.20	493.03	20 28	134.4
Lipiec „	548 75	461.56	438 05	428 30	516.76	483 03	556.33	488.11	20 49	132.6
Sierpień „	542 72	446.83	435 47	428 04	516.52	512.72	556.03	485.73	20.59	134.3
Wrzesień „	549.10	446.06	434.97	428.38	515.95	518.54	555.69	487.54	20.51	134.2
Paźdz. „	562.58	449.85	435.40	532.20	519.10	503.93	555.84	491.94	20.33	134.5
Listopad „	562.70	447.23	448.06	438.23	525.30	504.20	554.36	495.34	20.19	134.5
Grudzień „	560.02	449.85	450.31	439.48	528.93	514.66	555.15	496.57	20.14	134.5
Styczeń 1929	559.24	445.10	455.29	441.93	535.61	508.14	547 81	496 35	20.15	134.7
Luty „	569 03	440.07	454.06	450.11	540.97	511.09	527.16	498.24	20.07	135.3
Marzec „	570.11	440 22	448 51	456.47	541.00	519.49	471.63	498.86	20.05	135.4
Kwiecień „	562 04	432.72	445.64	452.20	541.00	501.36	466.09	492.64	20 30	133 8
Maj „	554.76	419.77	441.03	446.94	541.00	488.14	457.85	484 62	20.63	131 6
Czerwiec „	550.20	412.23	437.08	445,54	542.53	469.22	502.31	480.35	20.82	130.3
Lipiec „	537.82	411.21	437.88	445.43	542.91	467.23	505.55	477.27	20.95	129.5
Sierpień „	527.24	411.65	438.21	445.76	544.46	455.74	505.07	474.05	21.09	128.6
Wrzesień „	515.69	413.28	438.47	447.10	543.13	464.10	509.35	472.31	21.17	128.1

rodowego przechodzą — w zależności od spraw będących przedmiotem ich działalności — do Ministerstwa Rolnictwa i Leśnictwa lub do Ministerstwa Korporacyj. Rada Naczelna Gospodarstwa Narodowego ulega likwidacji.

Ministerstwu Rolnictwa i Leśnictwa powierza się w porozumieniu z Ministerstwem Korporacyj nadzór nad spółdzielniami rolniczemi, założonemi przez właścicieli lub pracowników rolnych w celu nabywania narzędzi wytwórczości i początkowego przetwarzania produktów rolniczych.

Ministerstwu Rolnictwa i Leśnictwa ponadto został powierzony nadzór nad Italskiem Towarzystwem Akcyjnem Nawozów Naturalnych oraz nad wszelkiemi instytucjami rolnemi i leśnemi, subwencjonowanemi przez państwo, wzgl. nad temi, w których państwo bierze udział. Wszelkie zarządzenia, dotyczące urzędów i spraw, należących do kompetencji Ministerstwa Korporacyj i jednocześnie pozostających w bezpośrednim związku z wytwórczością rolną, będą wydawane przez Ministerstwo Korporacyj w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Leśnictwa.

MIĘDZYNARODOWE TARGI W MEDJOLANIE.

(Fiera di Milano).

Podobnie, jak w latach poprzednich w czasie od 12 do 27 kwietnia r. 1930 odbędą się po raz 11-y doroczne Międzynarodowe Targi Medjolańskie.

Poszczególne pawilony oraz ich rozklasyfikowanie uległy wielu udoskonaleniom, zmierzającym do ułatwienia zwiedzania i orjentowania się w całokształcie materjału wystawowego.

W czasie trwania Targów w Pałacu Sportowym nastąpi otwarcie III-ej Międzynarodowej Wystawy Automobilowej, na której będą zgromadzone największe światowe marki automobilowe.

Bliższych informacyj o tych Targach udziela Izba Handlowa Polsko-Italska w godzinach urzędowych.

IV TARGI TRYPOLITAŃSKIE.

(IV Fiera di Tripoli).

W dniu 20 lutego 1930 r. zostaną otwarte IV międzynarodowe Targi w Afryce, które będą trwały do 20 kwietnia tegoż roku.

Zgromadzą one wytwory wszystkich kolonij europejskich i wszystkich narodów, zainteresowanych w propagandzie i w zapewnieniu sobie zbytu na rynkach afrykańskich.

Notowania ważniejszych akcyj

na giełdach: w Medjolanie, Turynie, Genui, Rzymie i Tryjeście
(podług danych Centralnego Instytutu Statystycznego)

NAZWA PRZEDSIĘBIORSTW	Kapitał (w miljard.)	Wartość nominalna (w lir.)	Ilość akcyj (w miljard.)	Przeciętne kursy (w lirach)														
				Czerwiec	Lipiec	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Styczeń 1929	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesien
Banca d'Italia	240	800	300	2552	2410	2670	2555	2565	2767	2185	2216	2135	1891	1871	1918	1909	1908	1858
Banca Commerciale	700	500	1400	1417	1368	1436	1446	1482	1459	1450	1455	1387	1349	1370	1381	1378	1380	1363
Credito Italiano	400	500	800	796	771	806	818	832	830	855	855	794	751	750	769	781	837	792
Ferrovie Mediterranee	90	350	258	546	542	559	600	589	577	574	610	610	631	661	660	735	717	731
Ferrovie Meridionali	189,6	500	579	804	784	822	836	841	834	828	906	909	868	883	923	1059	1198	1149
Navigazione Generale Italiana	600	500	1900	536	538	542	540	552	553	523	513	505	499	499	500	508	510	511
Cosulich	250	200	1250	180	168	169	170	173	168	158	156	133	108	100	99	104	93	92
Cotonificio Turati	32	200	160	680	670	718	750	800	780	820	806	824	740	730	760	768	760	770
Cotonificio Val d'Olona	18	200	50	386	410	414	420	438	450	450	452	450	420	420	400	450	440	481
Cotonificio Valle Seriana	12	250	48	780	730	730	700	720	700	700	700	650	600	500	500	390	390	400
Manufattura Rossari e Vorzi	25	250	100	760	794	900	860	880	710	748	750	740	690	710	726	760	744	800
S. N. I. A. Viscosa	1000	150	6666	154	133	128	136	141	131	120	116	115	94	91	85	86	87	84
Cascami Seta	63	300	210	940	934	960	1050	1060	1030	1040	1120	1120	950	940	960	1020	1020	1010
Lanificio di Gavardo	8	200	40	1160	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1040	1000	1000	1000	1000	920	900
Terni (elettr. e industr.)	600,7	400	1502	411	412	425	427	451	435	430	416	429	374	381	403	400	403	391
Montecatini	500	100	5000	251	241	269	268	301	284	281	281	285	245	246	252	252	258	260
Iva	150	200	750	151	159	180	181	182	179	205	202	196	184	205	224	225	230	225
Metallurgica Italiana	60	100	600	150	147	158	164	169	165	160	175	185	181	179	184	198	198	205
Elba	60	40	1500	42	42	44	43	46	46	50	51	48	41	43	45	49	49	48
Breda	100	250	400	120	110	144	150	150	156	152	156	150	128	124	130	128	130	124
Fiat	400	200	2000	412	425	440	495	692	585	661	620	560	493	520	549	528	518	459
Edison	712,5	375	1900	740	740	780	780	810	830	890	940	900	750	760	840	840	874	860
Italiana Industria Zucchero indigeno	40	200	200	605	600	632	631	649	642	651	652	684	645	659	660	718	729	765
Ligure-Lombarda Raffineria Zuccheri	75	200	375	649	597	619	638	650	645	653	662	663	650	695	700	733	786	838
Eridania	45	150	300	456	477	494	491	490	497	491	496	489	446	467	479	477	482	470
Romana Beni Stabili	80	200	400	710	769	712	723	756	740	762	758	693	614	644	641	655	659	637

KRONIKA KULTURALNA — RASSEGNA CULTURALE

SZTUKA A STYL FASZYSTOWSKI.

(L'arte e lo stile nello spirito del Fascismo).

Na tle zasadniczej niezmienności psychiki ludzkiej powstają, mijają, następują jedne po drugich krańcowo różniące się między sobą hasła, będące wyrazem danej epoki, jej ideałem, urzeczywistniającym się w sposób mniej lub więcej doskonały w twórczości i czynie.

W dzisiejszej atmosferze faszyzmu istota tego ideału zmieniła się zasadniczo. Należy jednak przyznać, iż w dziedzinie sztuki zasługą faszyzmu jest nie stworzenie, lecz tylko zaznaczenie i podkreślenie najżywotniejszych haseł głoszonych przez sztukę ostatniej doby — nawskroś wojowniczej i rewolucyjnej, zdrową sztukę i silną, zapatrzoną w bezkres przyszłości. Sztuka — wróża, jasnowidząca, wyczuwa, niby zapomocą czarodziejskiej różdżki, w głębiach podświadomości jednostkowej i społecznej ukryte prądy i źródła, nieujarzmione jeszcze, nieuświadomione, nienazwane. W promieniach ducha artysty i poety zrodzone wizje wnikają, zrazu niepostrzeżenie, w psychikę narodu i ludzkości, by wreszcie bogactwem nowych myśli rozkwitnąć, przyoblec się w nowe ciało, w kształt nowy — rozbrzmieć nowem, zrozumianem i odczutem przez ogół hasłem.

W epoce faszystowskiej twórczość literacka i artystyczna przejawia się pod hasłem odrodzonego, bohaterskiego, dążącego do doskonałej prostoty klasycyzmu.

Zjawisko to powtarzało się na każdym punkcie zwrotnym, we wszystkich przełomowych momentach dziejów rdzennie klasycznej ziemi italskiej. U schyłku wieków średnich zjawiają się zwiastuni Odrodzenia: Dante, Mikołaj Pisano, liczni przedstawiciele humanizmu; epokę zjednoczenia Italji (Risorgimento) poprzedzają: Canova, Ugo Foscolo, klasyczni, przynajmniej pod względem formy, Monti i Leopardi. Styl Odrodzenia grzeszy jednak napuszonem krasomówstwem, stroi się w nadmiernie bogate szaty, osłaniające częstokroć pustkę duchową. W wieku XVIII i w początkach XIX-go zjawia się forma neo-klasyczna, nacechowana pedantyzmem, zimna i oschła, jak urzędowe formuły, wygłaszane z katedr ówczesnych uniwersytetów niemieckich. Po upadku Napoleona następuje reakcja ze strony nieokiełznanej wybujałości romantyzmu, rozbrzmiewający w całej Europie krzyk buntu przeciwko „nienaruszonej handlu spokojności" — filisterskiej ospałości, uosobionej np. we Francji w postaci „króla pod parasolem", Ludwika-Filipa — nieokiełznany pęd w nieskończoność — źródło tytanicznej twórczości Wiktora Hugo, Balzac'a, Delacroix.

W Italji prąd romantyczny przejawił się jedynie w talentach średniej miary (Aleardi Prati). Natomiast duch jego tchnął życie nowe w doskonale klasyczne formy twórczości narodowej. Przyszła reakcja. Giosuè Carducci wypowiedział romantyzmowi otwartą walkę. Twórczość Gabryela d'Annunzio owiała kraj tchnieniem najczystszego klasycyzmu.

W dziełach tych mistrzów odczuwać się jednak dają pierwiastki klasyczne dawne: archaizm, kult starożytności, oraz charakteryzujące prąd neoklasyczny nadmierne bogactwo form krasomówczych. Oto przyczyna, dla której najmłodsze pokolenie nie składa należnego hołdu tym, którzy jednak przyczynili się w znacznym stopniu do rozwoju dzisiejszej ery myślowej — a skłania się raczej ku poecie mniejszej miary, jakim jest Giovanni Pascoli—klasyk w duchu helleńskim, nie rzymskim — umiarkowanie „bohaterski" i odznaczający się artystyczną prostotą formy.

* * *

Prostota—oto najistotniejsza cecha Faszyzmu—jako wykwitu dzisiejszej ery szybkości, ruchu, śmiałości czynu.

Nie należy, oczywiście, utożsamiać twórczości i stylu umysłowej elity faszystowskiej ze stylem przeciętnych artykułów dziennikarskich, w których roi się od „wzniosłych momentów", „przełomów dziejowych", „kroków olbrzymów", „niebotycznych szczytów", „lotów w bezmiary" i t. p. Są to przeżytki narodowej skłonności do krasomówstwa — która, jako zakorzeniona od wieków, nie może zaniknąć w jednej chwili.

Uproszczenie, uzdrowienie przez prostotę — oto zadanie, jakie postawił sobie Faszyzm w dziedzinie literatury i sztuki — jak i w innych dziedzinach życia. Urzeczywistnienie tej dążności przejawia się już dzisiaj w każdej przemowie, w każdem niemal zdaniu, wypowiedzianem przez Wodza — w stylu jego zwięzłym, lakonicznym, a jednak pulsującym pełnią życia.

Owo dążenie do prostoty przenika nawskroś atmosferę sztuki dni dzisiejszych i, poprzez krzyżujące się sprzeczne prądy zarysowuje się — zwłaszcza w sztuce plastycznej — jako coraz wyraźniejszy kontur sztuki przyszłości. Nie jest to jednak jeszcze „sztuka faszystowska" we właściwem znaczeniu słowa — lecz przejaw twórczy, wyrosły z tej samej gleby, jaka dała życie Faszyzmowi — natchniony, tą samą wolą czynu, wielkości, potęgi, mającą swe źródło w najgłębszej istocie psychiki rasy italskiej.

Do odegrania w tym względzie niezmiernie doniosłej roli powołana jest Akademja Italska, składająca się nietylko z obywateli starszych, dla których tytuł jej Członka oraz połączona z nim korzyść materjalna jest nagrodą za poniesione dla sztuki ojczystej dawniejsze zasługi, lecz i z młodych, których nominacja stanowi zachętę do dalszej intensywnej pracy, punkt wyjścia dla nowych wysiłków twórczych. Od nich to oczekuje Naród stworzenia nie zamkniętego, niedostępnego areopagu, lecz atmosfery odpowiedniej dla rozwoju nowej sztuki — sztuki przyszłości, drogą roztaczania opieki nad wszelkiemi nowemi przejawami ducha narodowego, oraz usuwania

i zwalczania wartości ujemnych, przeżytych, przemijających — kierunków „popularnych" w ujemnem znaczeniu, t. j. schlebiających najniższym instynktom tłumu, przeciwstawiając im i popierając istotne wartości ducha twórczego: dążenie, wysiłek, poszukiwanie dróg nowych.

* * *

Dowodem i wyrazem potęgi, promieniującej z dzisiejszej sztuki italskiej, jest coraz żywsze zainteresowanie, wzbudzone przez nią w kulturalniejszych środowiskach zagranicy — wbrew „modnemu" do niedawna przekonaniu, iż stanąwszy w epoce Odrodzenia na szczycie swej wielkości, sztuka italska opadła w czasach późniejszych do poziomu przeciętności, miernoty, szablonu.

Grupa „Il Novecento Italiano", skupiająca najwybitniejsze współczesne młode talenty z dziedziny sztuki plastycznej, otrzymuje nieustannie zaproszenia od wszystkich niemal krajów Europy i Ameryki i urządza wystawy we wszystkich stolicach i znaczniejszych miastach kuli ziemskiej. Całemu światu daje ona poznać swe dzieła, budzące wszędzie głębokie, niezapomniane wrażenia. Wrażenie, wywołane przez znamionujący je duch epoki — w połączeniu z wybitną samoistnością i odrębnością. Jest to sztuka doskonale współczesna — a zasadniczo odrębna od sztuki współczesnej innych narodów. Sztuka rdzennie narodowa, rdzennie italska — czerpiąca ze źródeł dawnej tradycji, i będąca nie naśladowaniem jej, lecz dalszym ciągiem i w przyszłość idącym rozwojem. Sztuka narodowa, italska — a więc p. excellence syntetyczna — daleka zarówno od anegdotyczności i drobiazgowości sztuki krajów Północy, jak i od taniej „literatury" epok schyłkowych. Sztuka, która nie opowiada, nie analizuje, lecz buduje harmonijne, trwałe wiązania archotektonicznych motywów w przestrzeni — własną mową bryły, linji i barwy, wtajemnicza wzrok i duszę w istotę swej treści, w ogrom i głębię swej potęgi.

Sztuka nowa, dzisiejsza, wyrażająca te same ideje, które Wódz — twórca Faszyzmu, ucieleśnił w Wielkim Czynie. I zrozumiał on i ogarnął należycie równoległą zgodność dla odrębnych z pozoru form dążenia do wspólnego jedynego celu — ideału. W przemówieniu swem, wygłoszonem na ostatnim Kongresie filozoficznym, dał On wyraz gorącej wierze w sztukę dzisiejszą — wykwitłą na podłożu Faszyzmu i proroczo przepowiedział powstanie w jej ożywczej atmosferze nowych, wielkich twórców, do których należy przyszłość.

M. Sarfatti.

ALFREDO TROMBETTI. Śmierć wielkiego filologa italskiego.

(Alfredo Trombetti. La morte del illustre filologo italiano).

Nagły i tragiczny zgon profesora Alfreda Trombettiego uderzył w najwyższy szczyt wiedzy językoznawczej Italji. Zapewne dzisiejszy ogół badaczy języka daleki jest od podobnej kwalifikacji, jest ona natomiast wyraźnem stanowiskiem wszystkich uczniów zmarłego. Profesor Trombetti miał entuzjastycznych wielbicieli, śród których widnieją perwszorzędne nazwiska Ascolego i Schucharda, i miał wrogów nieprzejednanych, nawet między — a kto wie, czy nawet nie szczególnie między swoimi kolegami w ojczyźnie. Jego teorja może ulegać dyskusji, i napewno teraz, po śmierci, wypłynie jako przedmiot sporów, — może nareszcie i objektywnej oceny, — w każdym razie nieprawdopodobne bogactwo materjału językowego, zgarnianego ze wszystkich lądów ziemi, musi obudzić zastanowienie i podziw. Musi też przejść na własność i służbę nowszym pracownikom, którym Trombetti odjął szanowny trud pierwszego sięgnięcia po nieznane.

I samo życie tego człowieka było dziwne niemniej od jego nauki.

Urodził się w Bolonji jako syn ubogiego robotnika, za młodu był chłopcem u fryzjera, potem w sklepie jubilerskim. Na inteligencję subjekta pierwszy zwrócił uwagę Carducci i jemu przyszły filolog zawdzięczał możność wstąpienia do gimnazjum. Proste pochodzenie wycisnęło jednak trwały ślad. Trombetti do ostatka pędził życie nadzwyczaj skromne, zdala od ludzi, usuwał się od publicznych wystąpień, zagranicą był po raz pierwszy dopiero w późnych latach, na jakimś kongresie, językami obcemi nie mówił, choć na palcach można policzyć ludzi, którzy znają ich choć w połowie tyle co on. Pisać zaczął dopiero mając lat czterdzieści, cały czas uprzedni poświęcił na gromadzenie dzieł naukowych, co przy jego szczupłych środkach dokonane być mogło jedynie kosztem twardych ofiar osobistych.

W Trombettim odezwała się filologiczna tradycja specjalnie bolońska, polegająca na poliglotyzmie, a sięgająca jeszcze wieku XVIII, kiedy zapoczątkował ją przysłowiowy dzisiaj kardynał Mezzofanti. Aby móc odpowiedzieć swoim obowiązkom spowiednika międzynarodowych pielgrzymów, zaczął się uczyć wszelkich możliwych języków europejskich, i doszedł do imponującej, zwłaszcza na owe czasy, cyfry 50-u. Podobno pierwszym, jakiego się nauczył i którego używał, był polski.

Profesor Trombetti zadebiutował pracą niemiecką o wzajemnych stosunkach języków semickich i indo-europejskich, potem jednak nabrał szczególnej niechęci do tego dziełka i zdaje się wycofał je z obiegu. Pozycją naukową, a zarazem zarzewiem ostrych zapasów stało się jego nazwisko dopiero w chwili uzyskania nagrody rzymskiej Akademji dei Lincei (1903) za rozprawę „O węzłach genealogicznych języków świata starożytnego". W pracy tej rzucone jest światło na jeden fragment wielkiej jedności, w którą wpatrzył się wzrok profesora, jedności zasadniczej, przebijającej nawet z owej pierwszej, pogardzonej pracy niemieckiej: wspólnego rodowodu wszystkich języków ludzkich na ziemi. Ta była jego najważniejsza teorja; dla niesienia jej światła i budowania jej mocy szły owe zatrważające spisy fonetyczne, słownikowe, świadkowie żywi i umarli, przyzywani ze wszystkich dostępnych języków, jakiemi kiedykolwiek człowiek mówił na ziemi. Ten cały ogrom wtłoczył się w roku 1905 pod wymowny nagłówek: „L'unità d'origine del linguaggio" (Jedność początków języka), którym opatrzone jest sztandarowe dzieło życia Trombettiego.

Profesor boloński nie zaczynał jednak swojej pracy naukowej pod tym znakiem. Przeciwnie, teorja była wynikiem badań, a w miarę ich rozrostu wzmacniała się i utwierdzała, ciągnąc za sobą, jako zdobycz, drugą, jeszcze szerszą i jeszcze bardziej tajemniczą prawdę: o jedności całego rodu ludzkiego, o jego wspólnem i jedynem dla całej ziemi źródle. Ta myśl stała się upartą, ukochaną, niezłomną wiarą zmarłego uczonego. Za nią znosił najsroższe, odsądzające go od naukowości ataki, za nią umiał podnieść głos obronny, pełen szyderstwa i bezlitości, aczkolwiek jako pisarz hołdował tej samej prostocie, którą uczynił naczelną zasadą całego życia, styl swój cementując jedynie siłą ogromnego, nie dającego się niczemu strącić z drogi, przekonania.

W pierwszej pracy, niemieckiej, mieliśmy sprowadzenie do wspólnego mianownika tylko dwu rodzin językowych, potem zaczęły dołączać się inne, składać na grono coraz większe: chamickie, kaukaskie, wreszcie zwrócił się badacz do języków „dzikich", dociągając je do tego samego wiązadła. Jedna z dawniejszych jego książek przeprowadziła, z wielkiem zdaje się powodzeniem, unifikacyjną swoją robotę na tle języków afry-

kańskich, druga tego samego dokonała dla Ameryki, przyczem językowo spokrewniła ten kontynent z Azją, a tem samem ściągnęła do wspólnego nam wszystkim pierwiastka. Książka „O początku języków amerykańskich" rozpętała burzę, ponieważ pewien odłam uczonych, tak językowo jak rasowo, skłonny był raczej zetknąć Amerykę z Polinezją.

Innym terenem dowodowym dla wywalczanej prawdy stało się jedno z najstarszych gniazd cywilizacyjnych człowieka: pobrzeże morza Śródziemnego. Materjałem, jakim operował w tej pracy uczony italski, była toponomastyka starożytna z całego dookolnego pomorza, dla nas wymykająca się jakiemu bądź wspólnemu chwytowi, dla niego doskonale ustawna wzdłuż tego samego wyłącznego szlaku. Rzecz ukazała się przed paru laty w Belgradzie, w czasopiśmie filologicznem jugosłowiańskiem.

W zeszłym roku imię prof. Trombettiego stało się odrazu bardzo głośne we wszystkich krajach, w Italji nawet śród zupełnie dalekiej sprawom naukowym t. zw. szerokiej publiczności. Zbliżał się kongres etruskologów we Florencji (kwiecień-maj 1928), kiedy gruchnęła wiadomość, że profesor znalazł klucz do niedostępnego po dziś dzień języka etrusków. Było tu dużo przesady i wrogi wszelkiej bladze i reklamie uczony sam zgóry ostrzegał o tem w pismach, aby nie dopuścić następnie do rozczarowania. Nad językiem etruskim pracował od lat dwudziestu i nawet wynalazł dla niego specjalną metodę, złączoną z dwóch: etymologicznej i t. zw. kombinacyjnej, t. j. szukającej pomocy w plastyce etruskiej. Nawijała się ona stale przed oczy w pomnikach grobowych, opatrzona w niezrozumiały ale stereotypowy tekst, który Trombetti usiłował zestawić z treścią rzeźb i malowideł i w ten sposób mozolnie posuwał się od wypadku do wypadku. Dla dwu jego odczytów na kongresie centralną podporą stała się „mumja zagrzebska", t. j. etruska mumja kobiety, znaleziona w Egipcie, a przechowywana obecnie w muzeum w Zagrzebiu. Długi tekst przy niej profesor uznał za pokonany o tyle, że odgadł w nim t. zw. *lectisternium*, t. j. ilustrację do obrzędu, praktykowanego i u rzymian; mianowicie zapraszania do spółudziału bogów, uosobionych w posągach.

Było to rzeczywiście pierwsze włamanie się w zagadkę, na razie powierzchowne, ale też odkrywca uważał się za stawiającego wstępne kroki na wykuwanej z trudem drodze. Miał zamiar prowadzić mozół swój dalej. Śmierć w rok po kongresie postawiła mu na zawsze veto.

Przychodząc do języka etrusków ze strony etymologicznej, od swoich nieprzebranych magazynów fonetyczno-słownikowych, prof. Trombetti z zupełnem przeświadczeniem orzekł, że tajemniczy ten naród należy wpisać do rodu azjatyckich lidów. Już Carducci w patetycznym języku ód barbarzyńskich nazywa etrusków lidami (bitynami).

I drugi sfinks europejski nie zagrzebany w pyle historji, ale żywy w naszych dniach, otrzymał od prof. Trombettiego dokument genealogiczny. To baskowie. W „Początkach języka baskijskiego" Trombetti spokrewnia ich mowę z grupą kaukaską z jednej, z językiem chamitów z drugiej strony. Książka o baskach dziwnym trafem nie wywołała sprzeciwów w świecie filologów.

W ostatnich czasach stanowisko uczonego bolońskiego zaczęło się widomie podnosić. Dowodem wzmożonej powagi stało się mianowanie Trombettiego członkiem powstającej Królewskiej Akademji w Rzymie, najwyższe wyróżnienie, jakiem Italja rozporządza wobec swoich uczonych i artystów. I jego produkcja naukowa jakby doznała nowego bodźca. W ciągu ubiegłego sześciolecia szereg wydanych dzieł wydłużył się o kilkanaście, o wiele bogatszy pod koniec niż przez wszystkie lata poprzednie. Został i obfity materjał w przygotowaniu, lub gotowy, m. in. fundamentalne „Zestawienia słownikowe" (Comparazioni lessicali).

Trombetti umarł, jak wspomniałam, tragicznie, na anewryzm serca, który go chwycił w kąpieli morskiej na Lido, w dzień po przybyciu w odwiedziny do przyjaciół. Kiedy umierał, miał lat 63. W miesiąc po śmierci, dnia 5 sierpnia, miasto Bolonja uczciło go wspaniałem nabożeństwem w starożytnym kościele św. Petronjusza, jednym z takich obchodów, które stają się historyczne.

Julja Wieleżyńska.

L'attività della Dante Allighieri di Varsavia.

(Działalność towarzystwa im. Dante Alighieri w Warszawie).

Presi accordi col Consiglio Centrale e colla cordiale ed efficace assistenza delle Autorità diplomatiche, dell'Enit e dei Fasci all'estero, un numeroso grupo di Soci polacchi della Dante Alighieri di Varsavia, ha compiuto nell'estate una gita in Italia, visitandone le principali città.

Prima tappa del viaggio fu Roma, dove la comitiva, appena giunta, con pensiero gentile, si recò a deporre una corona d'alloro coi colori polacchi sulla tomba del Milite Ignoto. Alla pietosa cerimonia assistevano, oltre una larga rappresentanza del Sodalizio con diversi Consiglieri ed il Direttore generale, i Delegati della Segretaria Generale dei Fasci all'Estero, della Federazione Provinciale Fascista, dell'Associazione dei Combattenti e di altri Enti patriottici con le rispettive bandiere.

Durante la loro permanenza nella Capitale, gli soci polacchi visitarono i più insigni monumenti dell'Urbe, ed ebbero anche il desideratissimo grande onore d'essere ricevuti da S. E. Mussolini, al quale furono presentati dal Consigliere on. Coselschi e dal Direttore generale prof. Fracassetti.

Nel salone della Vittoria a Palazzo Chigi, il Duce accolse cordialmente la comitiva; ascoltò il saluto portogli in italiano dalla zelantissima segretaria del Comitato di Varsavia, sig.na Alina Wolf, alla quale rispose con parole alte e cortesi, compiacendosi della iniziativa della Dante, rievocando i vincoli che uniscono Italia e Polonia, e ricordando le prove di amicizia date dal Governo fascista alla Nazione polacca.

Anche S. E. Turati si compiacque di ricevere a Palazzo del Littorio il gruppo polacco, a cui dette il saluto del Partito e del popolo italiano, rievocando pure Egli le lotte e le speranze comuni dei due Paesi.

Lieto di attestare loro la sua cordiale e grata simpatia, anche il Consiglio Centrale volle dare il proprio saluto agli ospiti gentili, che nella mattina del 22 maggio accolse nelle sale del Palazzo Firenze. Insieme con S. E. il Presidente Boselli erano tra gli altri ad attenderli nel salone affrescato dal Primatticcio, le LL. EE. Thaon di Revel e Stringher, i Senatori Rava e Morpurgo, i Deputati Ceselschi e Duda, S. E. Maioni già Ministro d'Italia in Polonia, ed i rappresentanti dei Fasci Italiani all'estero e dell'Enit.

In nome dei Soci di Varsavia, la sig.na Wolf rivolse a S. E. Boselli parole calde e gentili di reverente omaggio e di affettuoso saluto: disse l'ammirazione e l'amicizia della Polonia per l'Italia e fece voti per le fortune della Dante, alla cui missione di diffusione culturale assicurò che gli amici polacchi continueranno a dare attiva ed appassionata collaborazione.

Rispose con una vibrante improvvisazione il Presidente, ringraziando innanzi tutto l'Ambasciatore Maioni, a cui specialmente la Dante deve se oggi conta numerosi ed operosi Comitati nella Polonia; salutò gli ospiti gentili plaudendo alla loro attività multiforme, tanto proficua ai buoni rapporti fra le due Nazioni ed alla conoscenza nella Polonia della lingua, della cultura e dello spirito nuovo che è nell'odierna vita italiana; e tra vivissimi applausi rievocò gli epici sacrifici del Risorgimento nostro e le lotte eroiche per la indipendenza polacca.

*
* *

Anche a Firenze, come in altre città, la comitiva polacca ebbe cordiali accoglienze. Fu salutata all'arrivo ed alla partenza da una numerosa rappresentanza del Comitato locale con a capo il presidente Linacher e l'on. Coselschi; in Palazzo Vecchio recò loro il saluto del Comune il prof. P. D. Pavolini; al Palazzo Mediceo Riccardi, in nome della Provincia, il Preside Gr. Uff. Badiani e nella Casa del Fascio il Segretario Federale dott. Pavolini.

Lasciando la bella terra italiana, la Segretaria della Dante Alighieri di Varsavia sig.na Alina Wolf, mandò a nome dell'escursione un telegramma al Duce.

Mussolini, per mezzo della R. Ambasciata d'Italia a Varsavia, fece porgere i suoi ringraziamenti per questo cortese telegramma.

Gli ultimi giorni del mese passato, ebbe luogo a Pisa ed a Livorno il XXXIV congresso della Dante. Quest'anno è stato altamente onorato dall'Augusta presenza della sua Maestà il Rè. La solenne inaugurazione del Congresso, ebbe luogo al R. Teatro Verdi, poi le riunioni nella nuova Aula Magna nella R. Università di Pisa, che raccolse più di due mila persone.

La Dante Alighieri di Varsavia mandò come sua delegata la sig na Giovanna de Gosiewska, che porse un saluto dalla Polonia e fù entusiasticamente accolta.

Le attivita delle società dautesche in Polonia, furono nominate parecchie volte con gratudine e applauso.

PRZYJĘCIE W AMBASADZIE ITALSKIEJ.

Ricevimento all'Ambasciata Italiana).

W dn. 28 października Ambasador Italji zgromadził w apartamentach Ambasady członków Italskiego Związku Faszystowskiego w Warszawie t. j. wszystkich obywateli italskich, zamieszkałych w Warszawie, celem uczczenia rocznicy Marszu na Rzym.

W krótkich słowach Ambasador Hr. Martin Franklin wspomniał o smutnych dniach, jakie przeżywała Italja po wojnie światowej, oraz o niebezpieczeństwie bolszewizmu, jakie zawisło w owym czasie nad Italją. Mussolini wówczas, idąc na czele młodzieży, która walczyła w rowach strzeleckich, skierował się na Rzym i, stanąwszy u boku Króla-Żołnierza, uratował Ojczyznę.

Marsz na Rzym przywrócił Italji ufność w siebie i wiarę w przyszłość.

Wspomniawszy o ohydnym zamachu w Brukseli, Ambasador zaznaczył, iż czyn ten zbrodniczy i bezsensowny dowodzi, że podstawą antyfaszyzmu jest anarchja.

Ambasador wspomniał wreszcie, iż ostatnie dni października stanowią również rocznicę wielkiej bitwy pod Vittorio Veneto, która spowodowała zupełne rozbicie armji austrjacko-węgierskiej i pociągnęła za sobą upadek monarchji habsburskiej. Zawieszenie broni między Italją a Austro-Węgrami w dn. 4 listopada oznacza początek zwycięskiego końca wojny, przypieczętowanego zawieszeniem broni na froncie północnym 11 listopada.

Następnie zabrał głos p. Dr. A. Menotti Corvi, sekretarz generalny Italskich Związków Faszystowskich w Polsce i w swem zaimprowizowanem i w świetną formę ujętem przemówieniu w sposób dobitny uczcił tę historyczną datę, jaką jest rocznica Marszu na Rzym.

ITALSKI WÓZ TESPISA

(Il carro di Tespi in Italia).

Powstała z inicjatywy posła Turatiego „Opera Nationale Dopolavoro" (Narodowa Organizacja Po Pracy) zorganizowała teatr wędrowny, nazywając go „Carro di Tespi", czyli wozem Tespisa. Skąd wzięto tę nazwę? Otóż ów Tespis, który w VI wieku przed Chrystusem porobił różne zmiany w uroczystościach na cześć Dionizosa, pisał tragedje i wystawiał je po wsiach i miasteczkach, a w braku innego rodzaju lokomocji, wędrował z stałym swoim teatrem na wozie. Na cześć tego ojca tragedji ateńskiej nazwano w Italji i we Francji wędrowne zespoły dramatyczne Wozami Tespisa.

Pierwszą próbę tego rodzaju teatru wędrownego w Italji uczyniono w roku ubiegłym, jednakże przy bardzo skromnych środkach. Obecny „Carro di Tespi" to teatr w całem tego słowa znaczeniu, zaopatrzony w najnowsze środki techniki teatralnej przy współudziale najlepszych sił aktorskich. Najważniejszym rekwizytem sceny tegoż teatru jest t. zw. kopuła Fortuny stosowana od szeregu lat w Scali medjolańskiej. Kopuła Fortuny jest leciuchnym szkieletem metalowym w formie muszli, obciągniętej białą oponą. Na niej odbija się podobizna nieba namalowanego na lustrach, które zwolna przesuwa się w czasie akcji na scenie. Luster takich, malowanych ręką dobrych malarzy, jest bardzo dużo. W ten sposób widnokrąg na scenie nabiera swoistego wyrazu, niebo się pogłębia, a chmurki w przyrodzonej swej formie, suną po niem lekkie, lotne i puszyste. Oczywiście, że taka kopuła w teatrze wędrownym jest nabytkiem nieocenionym. Cały aparat mieści się w trzech samochodach ciężarowych, personel zaś ma bardzo wygodny autobus.

Dyrektorem artystycznym „Carro di Tespi" jest b. członek Scali medjolańskiej, Giovacchino Forsano. Próbę swej sprawności dał zorganizowany teatr wędrowny w Rzymie, gdzie pewnego pięknego wieczoru lipcowego odbyło się przedstawienie inauguracyjne w obecności Mussoliniego i zaproszonych gości. Przedstawienie na tle powiewnych palm starego, ślicznego ogrodu Pincio przyjęła publiczność w liczbie paru tysięcy osób z olbrzymim entuzjazmem. Zapełniała ona nietylko olbrzymi plac przed sceną, ale również stopnie pomników, okna i balkony pobliskich domów, przepełnione były szczelnie publicznością, a kolumny i drzewa wprost oblepione przybyłą na przedstawienie dzieciarnią.

Prócz przedstawienia w ogrodzie Pincio, odbyło się jedno na placu Navona, również bezpłatne dla szerokiej publiczności. Pożegnawszy się z Rzymem, „Carro di Tespi" kontynuuje swą wędrówkę na prowincji, gdyż właściwem zadaniem jego jest dawanie przedstawień w miejscowościach pozbawionych tego rodzaju rozrywek. Rzecz prosta, że widowiska na taką skalę kosztować muszą wiele, a cena biletów jest minimalną, jeżeli wstęp nie jest wogóle bezpłatnym.

Dowodem, że tego rodzaju widowiska są pożądane, jest tłumny udział publiczności, która na wieść o zbliżaniu się „Carro di Tespi" zbiega się ze wszystkich stron. Obecnie teatr ten wędruje po Apulji. W każdej miejscowości daje 2, a najwyżej 3 przedstawienia, repertuar jest więc ograniczony. Sztuki wystawiane, to: „Oreste" — Alfieriego, „Sokolnik" z Pietra Ardena — „Marenco" i „Starzy Bohaterowie" — Novelliego i „Gianni Schicchi" — Giovacchina Forzano.

LA VISITA DEI GIORNALISTI ITALIANI IN POLONIA.

(Wycieczka dziennikarzy italskich do Polski).

I giornalisti italiani accreditati presso la Società delle Nazioni, che compiono un viaggio di studio in Polonia, sono stati tre giorni a Varsavia. Hanno visitato i monumenti della città e dintorni, le più importanti organizzazioni giornalistiche e sportive ed hanno reso omaggio al Milite Ignoto, sulla cui tomba hanno deposto una corona. Il Ministro degli Affari Esteri e l'Ambasciatore d'Italia hanno offerto colazioni in loro onore. I giornalisti sono poi partiti per Wilna, dove hanno ammirato i numerosi monumenti d'arte italiana e la risorgente Università, spingendosi in escursioni fino alla linea di demarcazione polacco-lituana.

L'UNIVERSITA DI VARSAVIA CONFERISCE LE LAUREE „HONORIS CAUSA" AL SEN. GARAOALO ED AL PROF. BONFANTI.

(Sen. Garofalo i prof. Bonfanti otrzymują tytuł doktorów honorowych Uniwersytetu Warszawskiego).

La facoltà giuridica dell'Università di Varsavia ha conferito al 2 ottobre solennemente il diploma di laurea „honoris causa" al sen. italiano Raffaele Garofalo, al prof. Luigi Bonfanti e ad altri 5 stranieri.

Il Rettore dell'Università e il decano della Facoltà hanno pronunziato discorsi, inneggiando alla cultura ed alla scienza italiana. Ricevendo i diplomi l'Ambasciatore d'Italia ha ricordato i vincoli secolari che uniscono i due paesi ed ha ringraziato a nome dei nuovi dottori e di tutta la scienza italiana.

GLI ITALIANI AL CONGRESSO INTERNAZIONALE DI MEDICINA A VARSAVIA.

(Udział uczonych italskich w Międzynarodowym Kongresie Medycyny w Warszawie).

Quest'estate ebbe luogo a Varsavia il Cong. Intern. della Medicina. La rappresentanza italiana era la più numerosa, perchè aveva più di 150 delegati.

Erano presenti /tale celebrità come: il prof. dott. Alessandri, prof. sen. B. Rossi, prof. sen. Giordano, prof. Donati, prof. Uffreduzzi, prof. dott. Scalone e altri. La Dante Alighieri di Varsavia nominò parecchie persone del suo comitato per tenere compania ed occuparsi dal gruppo italiano, composto auche di parenti dei delegati.

I fascisti di Varsavia hanno organizzato un ricevimento nel onore dei medici fascisti, nella loro sede del Fascio. Furono pronunciati parecchi discorsi e conferenze, tenute dai prof. B. Rossi, Giordano, Uffreduzzi e dal prof. dott. L. Scalone console della M. V. S. N. — Nell'ossenza del canne. Menotti-Corvi, la canza il segretazio del Fascio, l'avoto Finamore. A questa cerimonia è stata auche invitata la Segr. della Dante Alighieri di Varsavia, la Sig-na Alina Wolff. l'assenza del Cavv. Menotti - Corvi, gli onori di casa erano fatti dal segretario del Fascio, l'avvocato Finamore. A questa cerimonia è stata anche invitata la Segr: della Dante Alighieri di Varsavia, la Sig-na Alina Wolff.

NOTATKI BIBLJOGRAFICZNE — NOTIZIE BIBLIOGRAFICHE

LEON WŁADYSŁAW BIEGELEISEN: Polityka gospodarcza Italji. Warszawa 1929. Wydawn. Towarzystwa Polityki i Administracji Gospodarczej. Str. 445.

Skromny poczet publikacyj w języku polskim o współczesnej Italji został świeżo wzbogacony nową pracą D-ra Leona Władysława Biegeleisena, poświęconą polityce gospodarczej Italji w zakresie rolnictwa oraz aprowizacji kraju. Ukazanie się tej pracy w druku jest tem cennejsze, że wyszła ona z pod pióra autora polskiego, a więc zawiera pogląd na sprawy gospodarcze Italji obserwatora obcego i że autorem jej jest zasłużony badacz zagadnień gospodarczych wogóle, a w szczególności zagadnień, objętych dziedzinami polityki rolnej i aprowizacyjnej.

Praca dr. Biegeleisena składa się z czterech ksiąg, z których pierwsza poświęcona jest omówieniu polityki rolnej Italji ze szczególnem uwzględnieniem zagadnienia jej samowystarczalności zbożowej. W księdze drugiej zobrazowana jest polityka aprowizacyjna, w księdze trzeciej — polityka cen i w księdze czwartej — scharakteryzowana jest rola samorządu i spółdzielczości w zakresie aprowizacyjnym oraz regulacji cen.

Zagadnienie aprowizacji współczesnej Italji odgrywa w pracy d-ra Biegeleisena rolę dominującą. Omówienie spraw, związanych z współczesną polityką rolną Italji, stanowi tutaj introdukcję do działów następnych, posiadających już ścisły związek z zagadnieniem aprowizacji Italji, i stanowić ma klucz do zrozumienia wytycznych polityki rządu faszystowskiego w tej dziedzinie.

Autor stwierdza, iż zarówno politykę handlową, jak i rolną oraz aprowizacyjną znamionuje daleko posunięty interwencjonizm państwowy oraz utrzymuje, iż „można tu mówić raczej o planowej gospodarce, zbliżonej wielce do przymusowej gospodarki doby wojennej i powojennej, zwłaszcza w zakresie obrotu artykułami pierwszej potrzeby". W dalszym ciągu autor wskazuje jednak na specyficzność interwencjonizmu państwowego Italji, znajdującą uzasadnienie w ustroju korporacyjnym państwa italskiego i wobec której nie wydaje się właściwe uszeregowanie go w jednym rzędzie z objawami interwencjonizmu w innych państwach. Ustrój państwowy Italji doby obecnej oraz system jej polityki gospodarczej cechuje tak wielka swoistość, iż miałbym nawet wątpliwość, czy jest właściwe zastosowane tutaj pojęcie interwencjonizmu państwowego, które musi wywołać wielkie nieporozumienie u tych, którym ustrój Italji faszystowskiej nie jest bliżej znany i którzy niedość dokładnie w nim się orjentują. Znaczenie inicjatywy prywatnej jest w Italii podkreślane stale oraz przez wszystkich kierowników jej życia państwowego. Doniosłość jej funkcji podkreślona jest również w Karcie Pracy i w art. 9 powiedziane jest, iż interwencja państwa w dziedzinie wytwórczości musi mieć wtedy jedynie miejsce, gdy ustanie lub zawiedzie przedsiębiorczość jednostki, albo gdy wchodzą w grę interesy publiczne państwa. Jedną z najbardziej znamiennych cech faszyzmu italskiego jest dążenie do sharmonizowania interesów poszczególnych grup społecznych w ramach państwa korporacyjnego, którego istota polega na możliwie najdalej idącem zbliżeniu do siebie wszystkich czynników wytwórczości. Sądzimy więc, co zresztą podkreślane jest również przez wielu wybitnych ekonomistów italskich (np. Arias, Gangemi), iż podciąganie systemu polityki gospodarczej Italji pod pojęcie etatyzmu, lub, jak to niektórzy czynią, pod pojęcie socjalizmu państwowego, jest stanowczo wielkiem nieporozumieniem i nie prowadzi do wyjaśnienia istoty tej polityki.

Ta specyficzność „interwencjonizmu" państwowego Italji jest odpowiednio uwzględniona w wywodach d-ra Biegeleisena, który stwierdza, iż „etatyzm czy interwencjonizm gospodarczy pozostaje tu w ścisłym związku z przebudową polityczną, społeczną i ekonomiczną, jako konsekwencją programu faszyzmu, któremu jest podporządkowana cała polityka władz publicznych i organizacji, oraz reprezentacji interesów. Jest jasne, że tego rodzaju interwencjonizm, oparty na wzajemnem porozumieniu czynników gospodarczych, politycznych i administracyjnych jest inaczej odczuwany przez ogół poducentów, handlowców i spożywców, a więc całe społeczeństwo, niźli narzucony à priori etatyzm czy interwencjonizm państw, których administracja publiczna w dążeniu do rozprzestrzenienia władzy, często zresztą w najlepszych pobudkach stwarza ramy dla posunięć, zwalczanych następnie przez społeczeństwo, jego sfery gospodarcze i spożywcze". (str. 441).

Zdaniem autora politykę gospodarczą Italji w zakresie rolnym i aprowizacyjnym znamionują dwa zadania: 1) wzmożenie produkcji rolnej do granicy samowystarczalności oraz 2) obniżenie kosztów utrzymania i produkcji przez unowocześnienie techniczne i racjonalizację przerobu i obrotu, zwłaszcza w zakresie spożywczym, przez wykluczenie spekulacji i pośrednictwa, racjonalną kalkulację zysku i t. d., co wszystko prowadzi do zwiększenia zbytu i spożycia, a w dalszej konsekwencji—do potanienia produkcji (str. 441). Posunięcia w zakresie polityki aprowizacyjnej podporządkowane są wytycznym polityki rolnej, t. j. skuteczność tych posunięć uzależniona jest ściśle od wyników battaglia del grano, czyli podwyższenia wydajności zbiorów krajowych. I tutaj właśnie wyłania się różnica między obecną polityką aprowizacyjną Italji, a polityką przymusowej gospodarki powojennej. Tam chodziło jedynie o należytą reglamentację obrotu handlowego artykułami pierwszej potrzeby, tutaj poczynania w dziedzinie aprowizacji ściśle zespolone są z poczynaniami w zakresie polityki rolnej.

Samo bowiem wzmożenie produkcji rolnej nie naprawi złego, jeśli nie będzie mu towarzyszyć racjonalizacja i modernizacja przerobu i obrotu, oraz wykluczenie, czy pomniejszenie spekulacji i pośrednictwa, podwyższających koszty produkcji i obrotu.

Dla poczynań w zakresie tej polityki niezmiernie znamienne jest ścisłe współdziałanie państwa i władz administracyjnych z inicjatywą społeczną, zawodową i prywatną, przejawiającą się zarówno w dziedzinie polityki aprowizacyjnej, jak i handlowej i cen. Mimo różnic, jakie mogły się wyłonić w ujmowaniu poszczególnych spraw, objętych wyżej wspomnianemi dziedzinami, niemniej jednak i tu, jak stwierdza autor, widzimy ścisłe spółdziałanie państwa z czynnikiem samorządowym, reprezentacjami interesów, organizacjami społecznemi i czynnikiem spółdzielczo-spożywczym.

Szczególnie w odniesieniu do przemiału i wypieku oraz regulacji cen mąki i chleba, nawet w tej gałęzi, często wykazującej znaczne sprzeczności interesów, uwzględniono czynnik gospodarczej samopomocy i inicjatywy prywatnej z jednej, a spożywczo-spółdzielczo-samorządowy z drugiej strony, co pozwoliło całej akcji aprowizacyjnej (sensu stricto) nadać charakter ściśle celowy, dostosowany do potrzeb gospodarczych kraju.

Ścisłe współdziałanie władz i czynników administracyjnych z czynnikami gospodarczemi również przejawia się w obrocie mięsem, rybami, artykułami włókienniczemi i t. p.

Bardzo ciekawe uwagi znajdujemy w pracy d-ra Biegeleisena co do polityki cen Italji doby obecnej. Przedewszystkiem system ustalania i regulacji cen artykułów pierwszej potrzeby oparty jest o spółudział czynników produkcyjnych i spożywczych oraz handlowych, dzięki czemu łagodzone są zarządzenia i posu-

nięcia biurokratyczne i same ceny zdołano obecnie ustabilizować na poziomie, odpowiadającym istotnym kosztom wytwórczości i obrotu oraz godziwemu zyskowi (str. 448).

Praca d-ra Biegeleisena, oparta na badaniach źródłowych i zawierająca materjał niezmiernie szczegółowy i wartościowy, niewątpliwie obudzi żywe zainteresowanie w sferach gospodarczych. Autor nie szczędził zabiegów i trudu przy opracowywaniu swej publikacji, dzięki czemu nadał jej wartość trwałą oraz uczynił z niej cenne źródło dla dalszych dociekań i badań.

L. P.

L'AGRICULTURE POLONAISE. VARSOVIE 1929. „MESSAGER POLONAIS".

E apparsa poco tempo fa, a cura del giornale francese „Le Messager Polonais", a Varsavia, un'interessantissima pubblicazione, che da al lettore una perfetta idea complessiva dell'agricoltura polacca del tempo presente. Vi si tiene conto dell'agricoltura nel senso esatto del termine, come anche dei rami ausiliari di essa e dell'industria agricola. La pubblicazione in parola comprende, dunque, articoli aventi per oggetto: la politica agraria in Polonia (dr. A. Rose), la politica finanziaria del Governo in relazione all'agricoltura (Stefano Starzyński, Vice Ministro delle Finanze), l'importanza dell'agricoltura nella bilancia commerciale della Polonia (J. Gościcki, ecc. Ministro dell'Agricoltura), i crediti agrari a lunga scadenza (Dott. T. Mincer), i crediti agrari a breve scadenza (Dott. W. Borowski), l'organizzazione di scuole d'agricoltura (Prof. Mikułowski), la riforma agraria (K. Kasiński), molti articoli sulla produzione vegetale, cioè: dei cereali, dei semi da barbabietola, del luppolo, di piante forestali, ecc., e su quella animale; infine articoli interessantissimi sui singoli rami dell'industria agricola, cioè: industria dello zucchero, delle patate, dell'alcool, della produzione del „bacon", delle uova e del latte, della birra, della trasformazione di frutta e di legumi, dei concimi chimici, ecc.

La pubblicazione sopra citata interesserà indubbiamente l'Italia, tenuto conto del recente risveglio nell'agricoltura, in dipendenza dell'attuale „battaglia del grano". Non vi è quindi da dubitare, che essa vi troverà numerosi e fedeli lettori, tanto più che le singole materie sono trattate in forma concisa ed accessibile, che permette di orientarsi subito nella vera essenza del problema.

PRZEGLĄD PRASY POLSKIEJ I ITALSKIEJ — RESOCONTI DELLA STAMPA POLACCA ED ITALIANA

L'ESPOSITIONE GENERALE POLACCA E L'ITALIA.

(P. W. K. a Italja).

Dal „Il Gazzettino (Venezia) di 27.IX 1929.

La prima grande esposizione nazionale polacca, inauguratasi il 16 maggio scorso, si chiuderà alla fine di questo mese. Essa ha rilevato quanto la giovane e forte Nazione amica ha saputo fare in ogni campo durante questi primi dieci anni della sua riconquistata indipendenza. Su una superficie di oltre 600 mila metri quadrati sono state raggruppate le mostre della coltura, delle belle arti, dell'istruzione, dello sport, dell'industria, delle professioni, del commercio e dell'agricoltura.

Dal giorno della sua apertura essa è stata visitata da circa tre milioni di visitatori, i quali, grazie pure all'ottima organizzazione di tutti i servizi, dalle ferrovie agli alberghi, sono ripartiti pienamente soddisfatti. Molti visitatori sono venuti dall'estero e continuano ad affluire in questa città che è una fra più belle ed interessanti città polacche, dove veramente ci si può fare un'idea completa del lavoro assiduo e dello sforzo quotidiano che compie la Polonia per essere il baluardo della civiltà occidentale contro l'oriente asiatico.

Di questi visitatori esteri la quasi totalità fu data dalla Germania, dalla Cecoslovacchia e dall'Austria.

Gli italiani furono pochissimi. Eppure le nostre organizzazioni agricole, industriali e commerciali avrebbero avuto modo, non solo di constatare la potenza economica della Nazione, ma sopratutto di convincersi sull'opportunità di allacciare rapporti d'interessi per un vantaggio reciproco.

Non è qui il caso di parlare di ciò che la Polonia può esportare e di ciò che può importare dall'Italia, ma bisogna rilevare che troppi sono gli italiani, i quali non sanno ancora nulla, o quasi nulla, di questo eroico paese, il quale conta oltre trenta milioni di abitanti, che tanto lavora e che tante simpatie ha per l'Italia.

Quando i tedeschi hanno lasciato questa ridente e fiorita città di Poznan, la capitale della regione detta „Grande Polonia", hanno creduto che senza di loro tutto sarebbe andato in rovina; ebbene è proprio da allora che la città si è raddoppiata, si è sviluppata, si è abbellita, e intorno alle tombe degli antichi primi due Re polacchi, si è ricordata che un giorno era la capitale, prima ancora di Cracovia e di Wilna, prima assai di Varsavia.

E' qui la sua importanza europea.

La Polonia ha voluto convincere gli scettici (ce ne sono ancora oggi perfino da noi) che è degna di esistere; ha fatto le sue prove, ci mostra i suoi bilanci; invita il mondo a constatare che ha ben meritato dell'Europa e della causa della civiltà.

Io vorrei che quanti italiani possono venissero quassù a vedere ed a constatare. Anche le facilitazioni, delle grandi facilitazioni, non mancano.

Per chi ama le cifre, e le cifre sono la migliore dimostrazione delle parole, basti dire che sono state perfino costruite nuove stazioni ferroviarie, che è sorto un nuovo intero quartiere, mentre la rete dei tram e degli autobus è stata notevolmente aumentata.

Per livellare il terreno dell'Esposizione sono stati trasportati 150 mila metri cubi di terra che rappresentano il contenuto di 15 mila vagoni. I diversi impianti hanno richiesto quindici chilometri di cavi elettrici, e undici chilometri di tubi per le canalizzazioni sotterranee.

Vi hanno collaborato migliaia di operai, senza contare il personale stabile degli impiegati.

I vari padiglioni nelle diverse divisioni compredono; Industria della carta, chimica, tessile, del cuoio, metallurgica, elettrotecnica, pesante, miniere, macchine; monopoli dello Stato; arti, cultura, istruzione; stazioni balneari; commercio, finanze, assicurazioni cooperativi; comunicazioni; industria petrolifera; giardinaggio; foreste; industria del legno; caccia; bonifiche; produzione vegetale; organizzazione agricola; macchine agricole; concimi chimici; industria alimentare, dell'acquavita, delle patate, della birra, dello zucchero, edilizia e mineraria, dei mobili e delle professioni.

Il terreno che comprende la mostra dell'agricoltura e della boschicoltura è di 300 mila metri quadrati e tale preponderanza si comprende, quando si pensi che in Polonia il 68 per cento della popolazione lavora la terra. Ottima anche l'idea degli organizzatori, i quali non si sono accontentati di un'arida esposizione di grafici, ma ci fanno assistere all'estrazione del petrolio e del carbone, di cui la Polonia è ricca, alla trasformazione dei minerali in metalli, alla fabbricazione della carta, al lavoro dei telai tessili ecc. ecc.

I frutti di questa imponente Esposizione non scompariranno certamente alla sua chiusura. Essa segna una data e una tappa, la prima fermata sulla via da percorrere, un punto di arrivo per prendere, un nuovo slancio per l'avvenire del popolo polacco, avvenire di ricchezza e di potenza, quale l'Italia sinceramente gli augura.

PRASA ITALSKA O POLSKICH SPRAWACH GOSPODARCZYCH.

(Voci della stampa italiana sulle questioni economiche in Polonia).

Dwa poważne pisma italskie zajmują się w ostatnich numerach sytuacją gospodarczą Polski oraz podstawami jej gospodarki. „Gazetta di Messino" zajmuje się zwłaszcza zagadnieniem rolnictwa polskiego, przyczem pisze, że Polska jest dotychczas krajem przeważnie rolniczym, jednakże przemysł jej rozwija się obecnie w szybkiem tempie, gdyż podczas długich lat niewoli rozmyślnie trzymany był przez wrogie mocarstwa w stanie embrjonalnym. Artykuł wskazuje na wspaniałe bogactwa naturalne Polski i wyraża przekonanie, że dają one doskonałe możliwości dla świetnego rozwoju przemysłu. Przemysł ten — jak pisze dziennik — ma dotąd za zadanie zaspakajanie głównie rynku wewnętrznego, dążąc do powiększenia jego pojemności przez daleko idące ułatwienia, czynione rolnikom, jako najważniejszym konsumentom wewnętrznym.

Medjolański „Ambrosiano" poświęca specjalny artykuł rozwojowi banków w Polsce, obrazując dzieje bankowości polskiej z czasów przedwojennych i poszczególne fazy jej rozwoju.

Polska odbudowała swą gospodarkę narodową własnemi środkami, nie licząc na obce kapitały. Mimo to, obecny stan jej finansów jest nader pomyślny, co stwierdzają dane, dotyczące wkładów oszczędnościowych. Dziennik dodaje, że podstawy ekonomiczno-finansowe Polski są nader mocne, co ma dodatni wpływ na wszystkie dz edziny jej życia państwowego.

UZNANIE PRASY ITALSKIEJ DLA PRZEMYSŁU POLSKIEGO.

(La stampa italiana riconosce i meriti dell'industria polacca).

Stwierdzając coraz większe zainteresowanie prasy italskiej wszelkiemi przejawami życia polskiego, należy wymienić ogłoszone ostatnio artykuły ekonomiczne w rzymskiej „Informazione", poświęcone polskiemu przemysłowi metalurgicznemu. Nakreśliwszy na początku artykułu obraz sytuacji przedwojennej obecnych terenów przemysłowych Polski i zaznaczywszy różnorodność ich ustroju i znaczenia, autor podnosi specjalnie trudne warunki, w których znalazł się przemysł w odrodzonej Polsce, gdzie przedewszystkiem musiał dążyć do stworzenia jednolitej całości, opartej na nowych wymogach odrodzonego państwa. Dzieło tego zjednoczenia jest dokonane, zdaniem „Informazione", która pisze dalej, iż doskonała organizacja przemysłu górnośląskiego wywołała znakomite zrównoważenie rynku polskiego i podkreśla, iż prdukcja w ostatnich latach stale się wzmaga, co daje powód do stawiania najlepszych horoskopów przemysłowi polskiemu.

Rzymska „Critica" zamieszcza artykuł o polskim przemyśle naftowym, „Lloyd Triestino" o wywozie węgla z Polski, „Gazetta del Mezzogiorno" o przemyśle nawozów sztucznych i wreszcie rzymska „Informazione" o nafcie polskiej.

P. W. K. UMOŻLIWIA STOSUNKI GOSPODARCZE Z ITALJĄ.

(L'Esposizione Generale Polacca di Poznań possibilita i rapporti economici con l'Italia).

Tryjesteński „Piccolo della Sera" zamieszcza obszerny artykuł o wystawie poznańskiej pod t. „Organiczna odbudowa wielkiego państwa współczesnego". Na trzech kolumnach artykuł podkreśla znakomita organizację wystawy, podaje przegląd najważniejszych jej działów i rozpatruje możliwości wymiany ekonomicznej między Polską a Italją.

ZAPOTRZEBOWANIA I OFERTY ORAZ PRZEDSTAWICIELSTWA

317 a. *Guziki* — Firma z Genui pragnie importować do Polski i poszukuje przedstawicieli.

318 a. *Artykuły spożywcze* — firma z Castellammare di Stabia pragnie importować do Polski i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

319 a. *Oliwę jadalną* — pragnie importować do Polski firma z Genui i poszukuje przedstawicieli.

320 a. *Węgiel* — pragnie importować z Polski do Italji firma z Medjolanu i w tym celu nawiąże stosunki z eksporterami polskimi.

321 a. *Materjały i kapelusze filcowe* — pragnie importować firma z Monza i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

322 a. *Sól morską* — pragnie importować do Polski firma z Trapani i w tym celu pragnie nawiązać stosunki z importerami.

323 a. *Wyroby artystyczne koronkarskie* — pragnie importować do Polski firma z Florencji i w tym celu nawiąże stosunki z importerami polskimi.

324 a. *Gaśnice* — pragnie importować do Polski firma z Medjolanu i poszukuje przedstawiciela.

325 a. *Termometry termo - elektryczne i elektryczne* — pragnie importować do Polski firma z Medjolanu i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

326 a. *Oliwę jadalną* — pragnie importować firma z Lucca i poszukuje odpowiednich przedstawicieli.

327 a. *Piece elektryczne dla celów przemysłowych* — pragnie importować firma z Medjolanu i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

328 a. *Kostki buljonowe* — pragnie importować firma z Medjolanu i poszukuje przedstawicieli.

329 a. *Ryż* — pragnie importować firma z Medjolanu i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

330 a. *Szmaty* — pragnie przywozić z Polski firma z Prato-Toscana i w tym celu nawiąże stosunki z eksporterami polskimi.

331 a. *Guziki z pestek kokosowych, sprzączki krawieckie i t. p.* — pragnie importować jedna z firm italskich i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanymi importerami polskimi.

332 a. *Sukno na odzież dla urzędników państwowych* — pragnie importować firma z Medjolanu i poszukuje przedstawicieli.

333 a. *Rękawiczki skórkowe, skóry garbowane i surowe* — pragnie importować do Polski firma z Neapolu i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

334 a. *Likier* — pragnie importować do Polski

firma z Benevento i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

335 a. *Owoce kandyzowane* — pragnie importować do Polski firma z Livorno i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

336 a. *Wino* — pragnie importować do Polski firma z Brescia i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

337 a. *Wino* — pragnie importować do Polski firma z Fiume i w tym celu nawiąże stosunki z zainteresowanemi firmami.

DOMANDE E OFFERTE DE MERCI E RAPPRESENTANZE

120 b. *Macchine per la produzione di cappelli*— ditta di Varsavia desidera entrare in relazioni con ditte produttrici di tali articoli.

121 b. *Zolfo* — ditta di Leopoli desidera entrare in relazioni con ditte esportatrici di tale articolo.

122 b. *Motociclette, apparecchi fotografici e cinematografici* — ditta di Varsavia desidera entrare in relazioni con ditte produttrici di tali articoli.

123 b. *Malto di birra* — ditta di Varsavia desidera entrare in relazioni con ditte importatrici di tale articolo.

124 b. *Calzature* — ditta di Rzeszów desidera assumere la rappresentanza di ditte italiane produttrici di tale articolo.

125 b. *Articoli di cuoio di fantasia* — ditta di Varsavia desidera entrare in relazioni con ditte importatrici di tali articoli.

126 b. *Ficchi secchi* — ditta di Cracovia desidera entrare in relazioni con ditte italiane esportatrici di tale articolo.

127 b. *Prodotti alimentari* — ditta di Varsavia desidera entrare in relazioni con ditte italiane produttrici di tali articoli.

128 b. *Legno compensato di ontano.* — Ditta polacca desidera entrare in relazioni con ditte italiane importatrici di tale articolo.

129 b. *Calzature, guanti, calze, calzette, cappelli di feltro.* — Ditta di Leopoli desidera entrare in relazioni con ditte italiane produttrici ed esportatrici di tali articoli.

130 b. *Zolfo greggio e zolfo lavorato.* — Ditta polacca desidera entrare in relazioni con ditte italiane importatrici di tale articolo.

131 b. *Macchine da cucire e motociclette.* — Ditta di Tarnów desidera entrare in relazioni con fabbriche italiane produttrici ed esportatrici di tali articoli.

132 b. *Prodotti medicinali.* — Ditta produttrice di Cracovia desidera entrare in relazioni con ditte italiane importatrici di tali articoli.

XI-e MIĘDZYNARODOWE TARGI W MEDJOLANIE

OD 12 DO 27 KWIETNIA